

'Beschermd of vogelvrij?'

Onderzoek naar de kwaliteit van het beschermingsbewind

Toetsing van:

Onderzoeksrapport, SJ441

Hogeschool Leiden

Opleiding SJD

Carola Oskam s1066758

Afstudeerbegeleider Lea Hermsen

Inleverdatum 23 juni 2015

Herkansing

Klas SJD5a

Collegejaar 2014-2015, blok 4 periode D

Voorwoord

In uw handen ligt mijn afstudeerrapport van de opleiding Sociaal Juridische Dienstverlening aan de Hogeschool Leiden. Met dit rapport hoop ik bij te dragen aan de uniformiteit binnen het recht, door aanbevelingen te geven op het gebied waar de wet te kort schiet. Dit rapport is het sluitstuk van alle competenties die ik heb geleerd tijdens de opleiding.

Mijn dank gaat uit naar een ieder die zijn bijdrage heeft geleverd. In het bijzonder wil ik de mensen bedanken die bereid waren om met mij in gesprek te gaan over de praktijk binnen het beschermingsbewind.

In opdracht van het lectoraat schulden en incasso aan de Hogeschool Utrecht heb ik dit onderzoek mogen uitvoeren. Voor alle inzet en begeleiding wil ik hen hartelijk bedanken. Daarnaast wil ik de heer G. Ouwehand en mevrouw L. Hermsen, docenten aan de Hogeschool Leiden, hartelijk bedanken voor hun adviezen die hebben bijgedragen aan dit product.

Veel leesplezier!

Carola Oskam

23 juni 2015

Samenvatting

Doel van het onderzoek was om de bestaande problematiek ten aanzien van de kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind weer te geven en de mogelijke oplossingen daartoe. De vraag die hierbij leidend was is. Welke problemen spelen er op het gebied van kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind na de invoering van de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) Besluit Kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren volgens vertegenwoordigers van het werkveld beschermingsbewind en welke ideeën hebben deze vertegenwoordigers over het voorkomen en/of oplossen van deze problemen? Dankzij jurisprudentieonderzoek en interviews met vertegenwoordigers uit het werkveld is het onderzoeksrapport ontstaan.

In het kader komt het belang van beschermingsbewind naar voren en een beschrijving van de maatschappelijke onrust die er ontstond toen de kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind onder de maat bleek te zijn. Ook wordt beschreven wat er onder kwaliteit wordt verstaan, aan de hand van de kwaliteitseisen uit de AMvB en de kwaliteitsverordeningen van de brancheverenigingen.

Problemen voor de invoering van de wetswijziging zijn het misbruik maken van vermogen van de rechthebbende, het niet naar behoren uitvoeren van de werkzaamheden, communicatieproblemen, het veel voorkomen van niet ontvankelijkheidsverklaringen, de mogelijkheid dat vrijwel iedereen bewindvoerder kan worden, de controle achteraf is, onduidelijkheid over de taakafbakening, hoge werkdruk voor rechters en rechters die de vraag die voor hen ligt verschillend oppakken, waardoor er verschillende werkwijzen zijn. Uit het jurisprudentieonderzoek kwam één uitspraak naar voren, dat dit bevestigde.

De wetswijziging zorgt ervoor dat niet iedereen bewindvoerder kan worden, omdat er nu eisen worden gesteld. Bewindvoerders moeten een MBO niveau 4 diploma hebben wat leidt tot meer kennis en in geval van problematische schulden of verkwesting een HBO diploma. Er is een uitgebreidere controle, waardoor misbruik of nalaten van werkzaamheden eerder wordt ontdekt. Er zijn communicatierichtlijnen waardoor de communicatie tussen de rechthebbende en de bewindvoerder zouden moeten verbeteren. Het curatele- en bewindregister zou ervoor moeten gaan zorgen dat er minder niet ontvankelijkheidszaken zijn.

Problemen waarvan verwacht wordt dat die gaan ontstaan of zouden kunnen ontstaan na de ingang van de wetswijziging zijn dat bewindvoerders die in het verleden misbruik hebben gemaakt opnieuw bewindvoerder kunnen worden, het gebrek aan kennis bij bewindvoerders en/of rechters en/of accountant en dat het bewind te snel wordt opgeheven. Problemen waarvan het risico groot is dat deze worden vergroot: zijn de werkdruk van rechters wordt nog groter, het doen van onverantwoorde aankopen door rechthebbenden en de onbeheersbaarheid van de kosten voor bijzondere bijstand.

Het curatele- en bewindregister zal moeten voorkomen dat rechthebbenden rechtshandelingen verrichten. Door de mutatieoverzichten is de rechthebbende in staat om controle uit te oefenen op de bewindvoerder.

Ideeën die uit de interviews kwamen om problemen op te gaan lossen zijn:

- de wetgever zou meer in moeten spelen om de situatie waar er sprake is van een gebrekkige communicatie of meewerken van de rechthebbende,
- Voor het inhoudelijk gedeelte van de rekening en verantwoording droeg het werkveld aan om intervisie verplicht te stellen of dat bewindvoerders elkaar gingen controleren of een nieuw orgaan dit gaat doen.
- Voor de het meten van de zelfredzaamheid zou het programma Checkpoint gebruikt kunnen worden.
- Voor verlaging van de werkdruk van kantonrechters zouden alle dossiers erbij gepakt kunnen worden om te kijken of bewind nog steeds de geëigende oplossing is.

Het onderzoek geeft aanbevelingen aan de wetgever, de rechtbanken, de brancheverenigingen, bewindvoerders en aan de SJD opleiding. Tot slot worden er ideeën gegeven voor verder onderzoek.

- De aanbevelingen aan de wetgever zijn om verplichtende maatregelen vast te stellen voor psychisch beperkten en de VOG langer terug te laten gaan dan 5 jaar.
- Het LOVCK zou bewindvoerders meer moeten betrekken in hun overleggen.
- De rechtbanken op een dergelijke manier organiseren dat er sprake is van een landelijk bureau of bewindsbureaus.
- De brancheverenigingen wordt aangeraden om een document op te stellen met een beschrijving van de taak van de bewindvoerder en een document/folder ontwikkelen waarom duidelijk wordt wat, wie en waarom er bewindvoerders zijn.
- Bewindvoerders moeten scherp zijn op hun taakafbakening, waarbij het programma Checkpoint kan helpen voor het onderdeel zelfredzaamheid.
- De SJD opleidingen zouden meer kunnen inspelen op de kennis die een bewindvoerder nodig heeft om zijn werkzaamheden uit te voeren.
- En het is aan te raden om verder onderzoek te verrichten naar de problematiek die er over 5 jaar binnen het beschermingsbewind speelt en welke klanttype er thuis hoort in het beschermingsbewind.

Inhoud

Voorwoord.....	1
Samenvatting.....	2
Afkortingenlijst	5
Hoofdstuk 1 Inleiding	6
Hoofdstuk 2 Onderzoeksopzet	11
Hoofdstuk 3 Kader	14
3.1 Kader	14
3.2 Problematiek beschermingsbewind	21
3.3 Kwaliteitseisen beschermingsbewind	24
Hoofdstuk 4 Resultaten	29
4.1 Problemen voor de invoering van de wetswijziging en de AMvB genaamd ‘Besluit Kwaliteitseisen voor curatoren, mentoren en bewindvoerders’	29
4.2 Problemen die zullen gaan ontstaan na de invoering van de wetswijziging en de AMvB genaamd ‘Besluit Kwaliteitseisen voor curatoren, mentoren en bewindvoerders’	38
4.3 Wijze waarop geconstateerde problemen op het gebied van kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind voorkomen kunnen worden volgens het werkveld	41
4.4 Wijze waarop geconstateerde problemen op het gebied van kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind opgelost kunnen worden volgens het werkveld	43
Hoofdstuk 5 Conclusie en aanbevelingen	47
Literatuurlijst.....	54
Bijlage 1 Begrippenlijst	59
Bijlage 2 Onderzoeksvoorstel	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 3: De rol van de SJD’er:	60
Bijlage 4: Topiclijst	61
Bijlage 5: Oorspronkelijke wetsbepalingen art. 1:431 t/m 1:449 BW	63
Bijlage 6 Schema oud en nieuwe wetgeving	68
Bijlage 7 Schema oud, nieuwe wetgeving en de aanbevelingen LOVCK	70
Bijlage 8 Schema AMvB, Kwaliteitseisen BPBI en NBBI	73
Bijlage 9 Transcriptie respondent A.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 10: Transcriptie respondent B.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 11: Transcriptie respondent D	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 12: Transcriptie respondent E.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 13: Transcriptie respondent F.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 14: Transcriptie respondent G	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijlage 15: Transcriptie respondent H	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Afkortingenlijst

AMvB: Algemene Maatregel van Bestuur genaamd: Besluit Kwaliteitseisen Curatoren, Bewindvoerders en Mentoren

AMvB Besluit Kwaliteitseisen CBM: Algemene Maatregel van Bestuur genaamd: Besluit Kwaliteitseisen Curatoren, Bewindvoerders en Mentoren

BPBI: Branchevereniging voor professionele bewindvoerders en inkomensbeheerders

BW: Burgerlijk Wetboek

IB: Inkomstenbelasting

HBO: Hoger Beroepsonderwijs

FNV: Federatie Nederlandse Vakbeweging

LOVCK: Landelijk overleg voor civiele kantonrechters

MBO: Middelbaar Beroepsonderwijs

NBA: De Koninklijke Nederlandse Beroepsvereniging van Accountants

NBBI: Nederlandse branchevereniging voor bewindvoerders en inkomensbeheerders

OM: Openbaar Ministerie

PGB: Persoonsgebonden budget

SJD: Sociaal Juridische Dienstverlening

VOG: Verklaring Omtrent Gedrag

WA: Wettelijke aansprakelijkheid

WSNP: Wettelijke Schuldsanering Natuurlijke Personen

Hoofdstuk 1 Inleiding

In dit hoofdstuk komt aan bod wat de aanleiding is geweest van het onderzoek. Vervolgens beschrijf ik wie de opdrachtgever is van het onderzoek, daarna het probleem en de ontstaansgeschiedenis, gevolgd door de relevantie voor een SJD'er en ten slotte de afbakening en een leeswijzer voor het onderzoek.

1.1 Aanleiding

In 2008 zag ik een aflevering van Zembla¹ over de problematiek in de bewindvoering. Dit was de aanzet voor mij om SJD te gaan studeren en om dit onderzoek te doen. Het lectoraat 'Schulden en Incasso' gaf mij de mogelijkheid om het onderzoek uit te voeren.

In de desbetreffende aflevering zag ik mensen die in het werkveld werkzaam waren, maar geen financiële opleiding hadden gevolgd. Daarnaast speelde er een zaak waarbij iemand verdacht werd van het stelen van geld van zijn cliënten. Er kwamen meerdere situaties naar voren waarbij de bewindvoerder zijn werk niet goed uitvoerde, waardoor de rechthebbende financiële schade had opgelopen. Bij schade valt te denken aan schulden, rente en rekeningen voor werkzaamheden die niet zijn verricht door de bewindvoerder.

Als SJD'er vind ik het onacceptabel dat rechthebbenden bewust of onbewust worden misbruikt door bewindvoerders. Het kan ertoe leiden dat cliënten in de schulden komen, wat veel maatschappelijke kosten met zich meebrengt.² Door hiernaar onderzoek te doen, hoop ik bij te dragen aan een kwaliteitsverbetering van de uitvoeringspraktijk van het beschermingsbewind.

1.1.2 De opdrachtgever

De opdrachtgever is het lectoraat 'Schulden en Incasso' van de Hogeschool Utrecht. Het lectoraat richt zich op de veranderingen binnen de beroepspraktijk. Middels onderzoek draagt het bij aan een effectieve, efficiënte en professionele uitvoeringspraktijk op het gebied van schulden en incasso. Door vragen te beantwoorden waar het werkveld tegen aan loopt, draagt dit bij aan de uitvoerbaarheid van de werkzaamheden in het werkveld en de ontwikkeling van het curriculum van de opleidingen verbonden aan de faculteit Maatschappij en Recht.

Daarnaast wil het lectoraat bijdragen aan het verbinden van de werkvelden schulden en incasso.

Het lectoraat is gekoppeld aan de faculteit Maatschappij en Recht. Door de ontwikkelingen op het gebied van schulden en incasso in kaart te brengen, kunnen de opleidingen van de faculteit hier op inspelen. Eveneens wordt de beroepspraktijk binnengebracht op de hogeschool.

Het lectoraat realiseert het bovenstaande middels de pijlers: professionalisering, rendement en zorgvuldige regelgeving. De opdracht van het lectoraat is om onderzoek te verrichten naar de kwaliteitsproblemen binnen het beschermingsbewind en mogelijke oplossingen hiertoe aan te dragen.

1.2 Probleem

Allereerst wordt het probleem omschreven, daarna wat de aanleiding gaf voor de wetswijziging.

1.2.1 Omschrijving probleem

De vraag om onderzoek te verrichten naar de kwaliteitsproblemen in het beschermingsbewind komt voort uit de stijging van de schuldenproblematiek³, de stijging van het beschermingsbewind⁴ en vanuit de mediaberichten⁵

¹ Zembla, VARA/NPS, 16 november 2008

² Regioplan en Hogeschool Utrecht, Schuldhelpverlening loont. Een onderzoek naar de kosten en baten van schuldhelpverlening, Amsterdam juli 2011; Nadja Jungmann, Gevangen in schuld, Hogeschool Utrecht 2014 en Tamara Madern, Overkoepelende blik op de omvang en preventie van schulden in Nederland, Nibud 2014

³ NVVK, Jaarverslag 2014, Utrecht 2015

over malafide praktijken in het beschermingsbewind. Deze ontwikkelingen zorgen voor een problematische situatie. Kwalitatief slechte bewindvoering leidt tot het voortbestaan dan wel een toename van de schuldenproblematiek van de rechthebbenden. De rechthebbenden zijn kwetsbare mensen in de maatschappij. Het gaat om mensen die niet in staat zijn zelfstandig of met begeleiding hun financiën zelf te regelen. Op microniveau, dit is het niveau van de rechthebbenden, is het zeer problematisch. Schuldenproblematiek grijpt diep in op het welzijn.⁶ De rechthebbende ondervindt schade aan het voortbestaan door het oplopen van de schulden. Schulden kunnen leiden tot vroegtijdig schooluitval, met als gevolg dat iemand minder succesvol is in de maatschappij. Criminaliteit, ziekteverzuim, waarbij het risico voor baanverlies om de hoek komt kijken en de stress kunnen toenemen. Stress is ook een gevolg van schulden. Stress leidt tot verschuiving van de aandacht. Zo zijn werknemers minder productief als ze schulden hebben, neemt het probleemoplossend vermogen af en worden kinderen minder goed opgevoed in een gezin met schulden. Mensen met schulden doen een langer beroep op een uitkering omdat, het voor de rechthebbende niet lonend is om een baan te hebben omdat de inkomsten even hoog blijven en de betalingsregelingen omhoog gaan. Vaak ontstaan relatieproblemen door schulden dat weer leidt tot meer stress. Wat eerst een gezin met schulden is, is door alle gevolgen die schulden kunnen hebben een multiprobleemgezin geworden.

Op mesoniveau, dat wil zeggen op het niveau van professionals, is het eveneens problematisch.⁷ Hulpverlening op allerlei andere levensgebieden is gewenst, door de problemen die schulden teweeg brengen. En aan de andere kant belemmeren schulden de voortgang in een hulpverleningstraject, omdat er minder ruimte is voor andere levensgebieden. Eveneens focussen rechthebbenden met schulden zich op de korte termijn en verliezen daarbij het betere perspectief op de langere termijn uit het oog.

Dit zorgt er voor dat op macroniveau, het niveau van de maatschappij, gigantische kosten ontstaan door de moeizamere, prijzige hulpverleningstrajecten en het langer ontvangen van een uitkering. Het ervoor zorgen dat iemand een schone lei krijgt, levert volgens onderzoek in 2011 uiteindelijk €1,70 op. Dit bedrag is afkomstig uit een kosten-batenanalyse van de schuldhulpverlening.⁸

1.2.2 Hoe is het probleem ontstaan?

De schuldenproblematiek stijgt al jaren. Er kwam steeds meer markt voor ondernemingen⁹ wat tot gevolg had dat er malafide praktijken ontstonden binnen het beschermingsbewind.¹⁰ Er waren zowel bewindvoerders die geen financiële opleiding hadden genoten, als bewindvoerders die misbruik maakten van de kennis van de vermogenspositie van de rechthebbenden. Bewindvoerders stolen geld van rechthebbenden en brachten

⁴ Vivian den Hartogh, Beschermingsbewind, kwantitatief onderzoek naar ontwikkelingen en kosten voor gemeenten, Stimulansz 2014

⁵ Zembla, VARA/NPS, 16 november 2008, Meldpunt, Omroep MAX, 9 december 2010, Kassa, VARA, 3 maart 2012, Steeds meer oplichters werkzaam in schuldsanering, AD.nl, 29 augustus 2012. Steeds meer malafide hulpverleners in schuldsanering, NRC Handelsblad, 29 augustus 2012. Alarm over malafide schuldhulp, Parool.nl, 9 september 2014 en 'Hij betaalde mijn huur niet': Tilburgers gedupeerd door bewindvoerder die van hoge flat sprong, Omroepbrabant.nl, 15 juli 2014.

⁶ Regioplan en Hogeschool Utrecht, Schuldhulpverlening loont. Een onderzoek naar de kosten en baten van schuldhulpverlening, Amsterdam juli 2011 Nadja Jungmann, Gevangen in schuld, Hogeschool Utrecht 2014 en Tamara Madern, Overkoepelende blik op de omvang en preventie van schulden in Nederland, Nibud 2014

⁷ Regioplan en Hogeschool Utrecht, Schuldhulpverlening loont. Een onderzoek naar de kosten en baten van schuldhulpverlening, Amsterdam juli 2011 Nadja Jungmann, Gevangen in schuld, Hogeschool Utrecht 2014 en Tamara Madern, Overkoepelende blik op de omvang en preventie van schulden in Nederland, Nibud 2014, Mullainathan en Shafir, Schaarste, Maven Publishing 2013, Inspectie werk en inkomen, bijstand en schulden, 2008 en Tamara Madern, Overkoepelende blik op de omvang en preventie van schulden in Nederland, Nibud 2014

⁸ Regioplan en Hogeschool Utrecht, Schuldhulpverlening loont. Een onderzoek naar de kosten en baten van schuldhulpverlening, Amsterdam juli 2011

⁹ D. Luisterburg, Schuldhulpverlening en budgetcoaching: een markt?, Hogeschool Inholland Rotterdam 2012

¹⁰ Zembla, VARA/NPS, 16 november 2008, Meldpunt, Omroep MAX, 9 december 2010, Kassa, VARA, 3 maart 2012, Steeds meer oplichters werkzaam in schuldsanering, AD.nl, 29 augustus 2012. Steeds meer malafide hulpverleners in schuldsanering, NRC Handelsblad, 29 augustus 2012. Alarm over malafide schuldhulp, Parool.nl, 9 september 2014 en 'Hij betaalde mijn huur niet': Tilburgers gedupeerd door bewindvoerder die van hoge flat sprong, Omroepbrabant.nl, 15 juli 2014.

onterechte facturen in rekening. Ook waren er bewindvoerders die hun taken niet uitvoerden.¹¹ De wet was niet zorgvuldig genoeg om dit te voorkomen.

In 2002 is de wet 'onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen', geëvalueerd. Deze evaluatie gaf de wenselijkheid aan van een aantal wijzigingen.¹² Eveneens gaven de kantonrechters aan in de aanbevelingen dat een aantal regelingen gewijzigd diende te worden.¹³

In 2006 ging een bewindvoeringskantoor failliet waar rechthebbenden schade aan ondervonden in het proces naar het faillissement toe en de afwikkeling van het faillissement. Het faillissement deed bij de politiek vragen rijzen, die vervolgens leidden tot Kamervragen.¹⁴ Kamerlid Van Miltenburg heeft samen met de minister van Veiligheid en Justitie de noodzaak aangegeven voor aanvullende wettelijke kwaliteitseisen voor professionele bewindvoering.

In het proces naar de vernieuwde wetgeving toe werd duidelijk dat de urgentie groot was. Er bleven mediaberichten verschijnen over malafide praktijken.¹⁵ Eveneens deed mr. Moerman, bekend van schulddinfo.nl, de volgende uitspraak:

*'Ik zie de wetswijziging als een bevestiging van een inmiddels uit de hand gelopen praktijk.'*¹⁶

Hieruit bleek dat de wet aangevuld moest worden. Inmiddels is er een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB), genaamd: 'Besluit Kwaliteitseisen Curatoren, bewindvoerders en mentoren',¹⁷ die in 2014 van kracht is geworden.

1.3 Relevantie

SJD'ers zijn geschikt voor functies als: bewindvoerder, beleidsmedewerker op het gebied van armoede en hulpverlener.¹⁸ Specifiek voor SJD'ers is het van belang dat ze op de hoogte zijn van de problemen binnen het werkveld. Op tal van plekken kunnen SJD'ers in aanraking komen met de financiële problematiek van hun cliënten. Dit hoeft overigens niet te behoren tot de kerntaak van hun werkzaamheden. Zoals hierboven is aangegeven, kan het hebben van schulden de vooruitgang belemmeren op andere levensgebieden. Werkvelden waaraan te denken is, zijn: reclassering, jeugdzorg en sociaal raadslieden.¹⁹

1.4 Doelstelling

Dit onderzoek geeft inzicht in de problematiek ten aanzien van de kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind en mogelijke oplossingen daartoe. Het onderzoek draagt bij aan het verminderen van malafide bewindvoering.

¹¹ Zembla, VARA/NPS, 16 november 2008, Meldpunt, Omroep MAX, 9 december 2010, Kassa, VARA, 3 maart 2012, Steeds meer oplichters werkzaam in schuldsanering, AD.nl, 29 augustus 2012. Steeds meer malafide hulpverleners in schuldsanering, NRC Handelsblad, 29 augustus 2012. Alarm over malafide schuldhulp, Parool.nl, 9 september 2014 en 'Hij betaalde mijn huur niet': Tilburgers gedupeerd door bewindvoerder die van hoge flat sprong, Omroepbrabant.nl, 15 juli 2014; Corriëlle Snee, Beschermingsbewind: anno nu en een vooruitblik op de toekomst, Tilburg 2010; D. Luisterburg, Schuldhulpverlening en budgetcoaching: een markt?, Hogeschool Inholland Rotterdam 2012

¹² Blankman, Oehlers- Oosterhof, Oomens, Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen, VU Amsterdam 2002

¹³ Aanbevelingen van het Landelijk Overleg voor Kantonsectorvoorzitters

¹⁴ Hof 's-Gravenhage, LJN: BH9022, 24 maart 2009 en Aanhangsel Handelingen II 2009/10, nr. 2021, Aanhangsel Handelingen II 2008/09, nr. 1164, Aanhangsel Handelingen II 2008/09, nr. 1183, Aanhangsel Handelingen II 2008/09, nr. 1182 en Aanhangsel Handelingen II 2007/08, nr. 543.

¹⁵ Zembla, VARA/NPS, 16 november 2008, Meldpunt, Omroep MAX, 9 december 2010, Kassa, VARA, 3 maart 2012, Steeds meer oplichters werkzaam in schuldsanering, AD.nl, 29 augustus 2012. Steeds meer malafide hulpverleners in schuldsanering, NRC Handelsblad, 29 augustus 2012. Alarm over malafide schuldhulp, Parool.nl, 9 september 2014 en 'Hij betaalde mijn huur niet': Tilburgers gedupeerd door bewindvoerder die van hoge flat sprong, Omroepbrabant.nl, 15 juli 2014.

¹⁶ Link-inn, Gevolgen wetsvoorstel wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap, maart 2013

¹⁷ Algemene Maatregel van Bestuur, Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren

¹⁸ Bijlage 3 de rol van de SJD'er

¹⁹ (Her)lijking kerncompetenties van de Sociale Juridische Dienstverlener, Landelijk opleidingsoverleg Sociaal Juridische Dienstverlening, februari 2008

1.5 Probleemstelling

De centrale vraag in dit onderzoek is:

‘Welke problemen spelen er op het gebied van kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind na de invoering van de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) genaamd: ‘Besluit Kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren (CBM)’ volgens vertegenwoordigers van het werkveld beschermingsbewind en welke ideeën hebben deze vertegenwoordigers over het voorkomen en/of oplossen van deze problemen?’

Met behulp van de volgende deelvragen zal ik uiteindelijk de hoofdvraag beantwoorden:

1. Welke problemen op het gebied van kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind blijven bestaan na inwerkingtreding van de AMvB ‘Besluit kwaliteitseisen CBM’ volgens het werkveld beschermingsbewind?
2. Welke problemen op het gebied van kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind zijn ontstaan na de inwerkingtreding van de AMvB ‘Besluit kwaliteitseisen CBM’ volgens het werkveld beschermingsbewind?
3. Op welke wijze kunnen de geconstateerde problemen op het gebied van kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind voorkomen worden volgens het werkveld beschermingsbewind?
4. Op welke wijze kunnen de geconstateerde problemen op het gebied van kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind opgelost worden volgens het werkveld beschermingsbewind?

1.6 Afbakening

Het onderzoek richt zich op de periode rondom de invoering van de wet tot wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap. Hierdoor richt het onderzoek zich niet op de effecten van de invoering van de wet.

Het onderzoek zal de problematiek en oplossingen belichten vanuit de professionals. Hierdoor is er geen aandacht voor de problematiek die de cliënt ervaart en zal er geen aandacht zijn voor het perspectief van de cliënt. Hiervoor is gekozen wegens praktische redenen en er wordt daarbij vanuit gegaan dat de professionals het belang van de cliënt meenemen bij het beantwoorden van de vragen.

Gekozen is om in dit onderzoek alleen de onderwerpen binnen het professionele bewind te behandelen. Het familiebewind wordt buiten beschouwing gelaten, aangezien de ingevoerde wetgeving niet van toepassing is op het familiebewind. Daarnaast is de praktische onderzoekbaarheid lastig, doordat er geen centrale lijst is met adressen van familieleden die voor hun kind, zus, broer, ouder e.d. bewindvoerder zijn. Familiebewind houdt in dat iemand uit de betrokken omgeving van de rechthebbende wordt benoemd tot bewindvoerder. Een professionele bewindvoerder heeft meerdere rechthebbenden onder zijn hoede en meestal geen persoonlijke band met de rechthebbenden.

1.7 Leeswijzer

Het rapport bestaat uit 5 hoofdstukken. In het eerste hoofdstuk heeft u kunnen lezen wat de aanleiding was voor het onderzoek, wat het probleem is, de relevantie, de doelstelling, de probleemstelling en de afbakening van het onderzoek. Hoofdstuk 2 beschrijft de methode van het onderzoek die is gebruikt om antwoord te krijgen op de centrale vraag. De gebruikte technieken staan centraal. In hoofdstuk 3 treft u het kader aan. Allereerst is het juridisch en maatschappelijk kader in één weergegeven, dit om de leesbaarheid en overlap te voorkomen. Daarna volgt een verdieping van het probleem, waarna de kwaliteit wordt beschreven. De resultaten van het

onderzoek staan beschreven in hoofdstuk 4. Aan de hand van de resultaten worden in hoofdstuk 5 de centrale vraag beantwoord en conclusies getrokken, opgevolgd met de aanbevelingen.

In bijlage 1 vindt u een begrippenlijst. Als aanvulling hierop wordt in dit onderzoek met rechthebbende(n) bedoeld, degene(n) wiens goederen onder bewind zijn gesteld. Met bewindvoerder wordt bedoeld de professionele bewindvoerder die is benoemd door de rechter. Met bewind wordt het beschermingsbewind bedoeld. Met AMvB wordt bedoeld Algemene Maatregel van Bestuur genaamd: 'Besluit Kwaliteitseisen Curatoren, bewindvoerders en mentoren, ook wel afgekort met Besluit Kwaliteitseisen CBM.

Tot slot wordt er enkele keer verwezen naar oude bepalingen uit het Burgerlijk Wetboek, deze vindt u in de bijlage 5.

Hoofdstuk 2 Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk komt de verantwoording van de gebruikte methode aan bod. Eerst worden de onderzoekseenheden besproken, daarna het centrale begrip, de onderzoeksmethoden en de analyse van de gegevens.

2.1. De onderzoekseenheden en het centrale begrip

2.1.1 De onderzoekseenheden

De onderzoekseenheden in dit onderzoek zijn de vertegenwoordigers uit het werkveld beschermingsbewind. Daar versta ik onder de rechtbank, brancheverenigingen, bewindvoerders, hoogleraren en onderzoekers. De volgende vertegenwoordigers geven naar mijn mening een goede weergave van het werkveld:

- De office manager van het bewindsbureau rechtbank Utrecht
- Bewindvoerder van een bewindvoeringskantoor met keurmerk van de BPBI
- Bewindvoerder van een bewindvoeringskantoor zonder keurmerk van de BPBI of NBBI
- De office manager van de BPBI
- Bestuurslid NBBI
- Expert op het gebied van beschermingsbewind, tevens plaatsvervangend rechter
- Onderzoekster op het gebied van schulden en armoede

De reden voor de selectie van deze functionarissen is dat zij dagelijks in aanraking komen met de problematiek. Daarnaast werken ze met de huidige regelgeving, waardoor ze tegen veel problemen zullen aanlopen bij de uitvoering van hun werkzaamheden.

De BPBI is benaderd, omdat zij in het werkveld als expert bekend staan. Ze hebben een kwaliteitsverordening opgesteld, waaraan de leden zich moeten houden. Door het keurmerk moeten leden aanmeer kwaliteitseisen voldoen dan de regelgeving. De NBBI is een andere brancheorganisatie, waarbij een hoop bewindvoeringskantoren zijn aangesloten. De NBBI zet zichzelf neer als een brancheorganisatie die staat voor kwaliteit en expertise.

Er is zowel een bewindvoerder zonder keurmerk als met keurmerk benaderd, vanwege de andere kijk op de verplichtingen die voortvloeien uit de wetswijziging. En zullen wellicht aanlopen tegen andere problematiek dan een kantoor wat al voldoet aan de AMvB.

De onderzoekster is benaderd vanwege haar expertise op het gebied van schulden en armoede. Ze heeft meerdere projecten afgerond op het gebied van beschermingsbewind. Geen van de geïnterviewde maakt deel uit van het lectoraat 'Schulden en Incasso' van de Hogeschool Utrecht.

Een kantonrechter die deel uit maakt van het LOVCK had ik graag willen spreken, echter is dit niet gelukt. Hij/zij heeft een scherp oog voor de problematiek, de tekortkomingen van de regelgeving binnen het beschermingsbewind en mogelijke oplossingen hiertoe.

Het was niet gemakkelijk om een kantonrechter te vinden die bereid was om deel te nemen aan het interview. Deels kwam dit doordat het onbekend is wie er in het LOVCK zitten en daarnaast door de hoge functie die ze bekleden en een drukke baan. Ter vervanging heb ik gezocht naar een evaluatiedocument van de ingevoerde wetswijziging en de AMvB, echter zonder resultaat.

2.1.2 Het centrale begrip

Het centrale begrip is: Problemen op het gebied van kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind. Daar versta ik onder de knelpunten die er spelen tijdens het proces vanaf de start tot het eind van de bewindvoering waarbij de kwaliteitswaarborging in het geding is. Onder kwalitatief goede bewindvoering versta ik dat: je als bewindvoerder voldoet aan de eisen uit de AMvB.

2.2. Welke onderzoeksmethoden zijn er gehanteerd?

De gegevens zijn verzameld door middel van documentanalyse en interviews. Voor de documentanalyse is jurisprudentie verzameld. Voor de interviews zijn bovengenoemde functionarissen bereid gevonden. Zowel op basis van interviews en de documentanalyse wordt er uitspraak gedaan wat de wetswijziging tot gevolg heeft ten overstaan van de problematiek en welke problemen er verwacht worden te gaan ontstaan.

2.2.1 Jurisprudentieonderzoek

In het jurisprudentieonderzoek wordt de jurisprudentie vanaf 2010 t/m 1 januari 2014 onderzocht door middel van de online database rechtspraak.nl.²⁰ De jurisprudentie geeft een beeld van welke problemen er speelde in de uitvoeringspraktijk vanaf dat het bewind is ingesteld voor de invoering van de wetswijziging. Deze zoektermen die zijn gebruikt bij het verzamelen van de gegevens zijn: bewind –familie en –erf.

Een ander gedeelte van het jurisprudentieonderzoek bestaat uit het onderzoeken van de problematiek die voortvloeit uit de wetswijziging. Hiervoor is de jurisprudentie van het jaar 2014 onderzocht op dezelfde wijze als de problematiek van 2010 t/m 2014. Zichtbaar wordt welke problemen er spelen na de inwerkingtreding van de wetswijziging op het gebied van kwaliteitswaarborging binnen het beschermingsbewind. Centraal staat de vraag of er problemen blijven voortbestaan en welke nieuwe problemen er zijn ontstaan.

In 2010 is er onder anderen onderzoek²¹ gedaan naar welke problemen er voor kwamen voor de invoering van de AMvB. In mijn jurisprudentie onderzoek kwamen zowel de gesignaleerde problemen terug als nieuwe problemen. De volgende problemen kwamen naar voren in een masterscriptie²²

- Verduistering van gelden
- Valse rekening en verantwoording
- Ongeoorloofd geld uitlenen aan derden
- In rekening brengen van onnodige kosten/hoge kosten
- Ontstaan van nieuwe schulden
- Nalaten van handelingen uitvoeren

2.2.2 Interviews

Gekozen is voor de onderzoeksmethode interviewen, gezien de kwalitatieve insteek van het onderzoek. De geïnterviewde heeft op deze manier meer vrijheid om zijn antwoorden te formuleren, aangezien er minder sprake is van sturing in geval er enquêtes waren afgenomen. Gezien het semi-gestructureerde interview was er sprake van gedeeltelijke sturing.

De interviews zijn ingedeeld in topics, waarbij eerst over de problemen voor de invoering van de wetswijziging is gesproken, waarna de problemen na de invoering van de wetswijziging is besproken. Hierbij werd stil gestaan bij de verschillende fasen die het bewind kent (aanmelding, de taak van de bewindvoerder, de rekening en

²⁰ Rechtspraak, zoeken in uitspraken

²¹ Corriëlle Sneep, Beschermingsbewind: anno nu en een vooruitblik op de toekomst, Tilburg 2010

²² Corriëlle Sneep, Beschermingsbewind: anno nu en een vooruitblik op de toekomst, Tilburg 2010

verantwoording en het einde van het bewind). De wettelijke kwaliteitseisen diende als maatstaf voor kwalitatief goede bewindvoering. Daarnaast kwam aan bod wat de rol van de brancheverenigingen is en zou moeten zijn. Deze onderwerpen zijn afgeleid van het centrale begrip.²³

Ik heb semi-gestructureerde interviews gehouden, zodat de respondenten voldoende ruimte hadden om te antwoorden op de open vragen. De techniek luisteren, samenvatten en doorvragen heb ik veelvuldig gebruikt, tijdens het afnemen van de interviews. Om interpretatiefouten te voorkomen heb ik regelmatig geparafraseerd tijdens de interviews. Echter sluit ik niet uit dat de vertegenwoordigers uit het werkveld niet zijn beïnvloed bij het beantwoorden bij de vragen. Ik heb getracht om in geval er gevraagd werd op een toelichting op de vraag, zo dicht mogelijk bij de vraag te blijven. Tijdens het interviewen is er rekening gehouden met de relevantie en de bruikbaarheid van de gegevens. Dit zal bijdragen aan de betrouwbaarheid van uitspraken die de vertegenwoordigers doen.

De respondenten zijn allereerst per mail verworven, indien er geen reactie werd ontvangen zijn ze telefonisch benaderd. De bewindvoeringskantoren heb ik direct telefonisch benaderd. De voorkeur had om de interviews 'face to face' af te nemen. Er zijn vier interviews 'face to face' afgenomen en drie telefonisch. Om de betrouwbaarheid te verhogen is gewerkt met geluidsapparatuur. Alle interviews zijn na toestemming opgenomen met een voicerecorder, ook van de telefonische interviews is een opname. Daarna zijn de opnames in transcripten uitgewerkt.²⁴

2.3 De analyse

Gedeeltelijk zal het onderzoek vergelijkend van aard zijn, gekeken wordt naar de tijdsperiode voor de invoering van het beschermingsbewind tot de inwerkingtreding van de AMvB genaamd: 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren' en na de inwerkingtreding hiervan. Er zal een evaluatie volgen op de AMvB. In het jurisprudentieonderzoek zijn de uitspraken geanalyseerd op basis signaalwoorden, waaruit bleek dat er sprake was van problematiek. Vanuit deze verzameling zijn de uitspraken geanalyseerd. De uitspraken zijn gesorteerd op onderwerp, waarna is gekeken naar de overeenkomsten en verschillen tussen de uitspraken. Tijdens het interviewen is gebruik gemaakt van de technieken luisteren, samenvatten en doorvragen. Deze technieken zijn gebruikt om te controleren of ik de geïnterviewde begreep en juist interpreteerde. Dit is gecontroleerd middels parafrases.

De verzamelde gegevens zijn kwalitatief geanalyseerd door middel van labeling. Allereerst zijn alle antwoorden op de vragen onder elkaar gezet, waarna op basis van de antwoorden gelabeld is. Er is gezocht naar relaties tussen de verschillende onderwerpen en actoren. Vanuit de labeling zijn de gegevens geanalyseerd. De analyse is gedaan op basis van de overeenkomsten en verschillen tussen de feitelijke uitspraken en meningen die gedaan zijn in de interviews. Aangezien semi-gestructureerde interviews zijn gehouden leiden dit niet tot classificaties in statische overzichten. Hierdoor zijn de antwoorden intensief doorgenomen, wat heeft geleid dat de grote lijnen zijn herkend en beschreven in hoofdstuk 4. Evenals de relevante informatie is herkend en beschreven. Bij de verwerking zal gebruik worden gemaakt van citaten om het beeld zo compleet mogelijk weer te geven aan de lezer.²⁵ De transcripten van de interviews zullen worden opgenomen in de bijlagen.²⁶

²³ Bijlage 4 topiclijst

²⁴ Bijlagen 9 t/m 15 transcripten

²⁵ N. Verhoeven, *Wat is onderzoek?*, Den Haag: Boom Lemma Uitgevers 2011

²⁶ Bijlagen 9 t/m 15 transcripten

Hoofdstuk 3 Kader

Allereerst vindt u een omschrijving wat de plaats van het beschermingsbewind is in de wetgeving, de wetswijziging in het Burgerlijk Wetboek, de omvang en de aard van het beschermingsbewind, de rechthebbende, de bewindvoerder, het toezicht en het einde van het bewind.

Tot slot vindt u een uiteenzetting van de problematiek opgevolgd door de juridische maatstaf van kwaliteit aangevuld met de maatschappelijke norm voor kwaliteit.

3.1 Juridisch en maatschappelijk kader

3.1.1 Beschermingsmaatregelen

In het Burgerlijk Wetboek zijn drie soorten van bescherming opgenomen wat betreft de persoon of het vermogen van de persoon. Dit zijn curatele, bewindvoering en mentorschap. Deze beschermingsmaatregelen zijn ingesteld om te voorkomen dat er door anderen misbruik wordt gemaakt van de kwetsbare positie van de betrokkenen.

Daarnaast wordt de betrokkene beschermd tegen zichzelf.

Curatele is de oudste en de zwaarste vorm van bescherming en is in 1838 opgenomen in het Burgerlijk Wetboek boek 1 titel 16.²⁷ Bij instelling van curatele wordt de onder curatele gestelde handelingsonbekwaam en neemt de curator beslissingen op zowel persoonlijk als financieel vlak. De onder curatele gestelde is niet bevoegd om zelf rechtshandelingen te verrichten. Indien dit wel gebeurt, heeft de curator mogelijkheden om de rechtshandeling terug te draaien. De curator handelt in het belang van de onder curatele gestelde.²⁸

Bij bewindvoering waarborgt de bewindvoerder de financiële belangen van de rechthebbende.²⁹ De rechthebbende wordt niet handelingsonbekwaam, maar handelingsonbevoegd. Degene wiens goederen/vermogen onder bewind is gesteld mag niet zonder toestemming/medewerking van de bewindvoerder beschikken over zijn goederen. Echter kunnen deze rechtshandelingen niet worden teruggedraaid. De handelingsonbevoegdheid geldt ook voor personen waar de beschermingsmaatregel mentorschap is uitgesproken.

In 1995 is het mentorschap opgenomen in titel 20 van boek 1 Burgerlijk Wetboek. Door instelling van deze maatregel wordt de persoon op bepaalde gebieden handelingsonbevoegd. Deze gebieden zijn niet op vermogensrechtelijk gebied, maar op het gebied van de verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding van de persoon.³⁰

Instelling van bewind kan zowel voortvloeien uit het Burgerlijk Wetboek als vanuit de faillissementswet. Als er bewind wordt uitgesproken voortvloeiende uit de faillissementswet³¹ is dit in het kader van de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP). Dit gebeurt wanneer er sprake is van een problematische schuldensituatie. Het WSNP traject duurt 3 tot 5 jaar, de bewindvoerder zal voor deze periode benoemd worden. Na afloop van een succesvol traject is de rechthebbende schuldenvrij.

In het Burgerlijk Wetboek wordt het beschermingsbewind³² en het testamentair bewind geregeld.³³ Het testamentair bewind is een bewind ingesteld over de goederen die uit een nalatenschap voortvloeien. Het beschermingsbewind is over het algemeen over alle goederen en vermogensrechtelijke belangen. De doelstelling van het beschermingsbewind is om verdere problemen te voorkomen. In dit onderzoek zal het

²⁷ Art 1:378 BW

²⁸ Art 1:381 BW

²⁹ P. Vlaardingerbroek e.a., *Het hedendaagse personen- en familierecht*, Deventer: Kluwer 2008

³⁰ J. de Boer, Mr. C. Asser's *Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht 1. Personen- en familierecht*. Deventer: Kluwer 2010

³¹ Art 284 Fw.

³² Art 1:441 BW e.v.

³³ Art. 4:153 BW e.v.

slechts gaan om het beschermingsbewind uit het Burgerlijk Wetboek en dus niet over het WSNP-bewind, het faillissementsbewind of het testamentair bewind.³⁴

De aanbevelingen van het LOVCK ondersteunen kantonrechters bij de uitvoering van hun werkzaamheden. Deze aanbevelingen zijn richtlijnen en hiermee niet bindend of recht ontlenend.

3.1.2 Aard en omvang van het beschermingsbewind

Beschermingsbewind is een beschermingsmaatregel voor iemand die niet meer in staat is om zelf zijn financiële belangen fatsoenlijk waar te borgen.³⁵ In 1982 is deze beschermingsmaatregel ingevoerd in boek 1 titel 19 Burgerlijk Wetboek. De maatregel is ingevoerd toen de behoefte ontstond aan een maatregel die minder ingrijpend was dan curatele.³⁶ Bijvoorbeeld als iemand alleen niet in staat was om zijn financiële belangen behoorlijk waar te nemen, maar wel in staat was om te beslissen over zijn eigen verzorging en verpleging en onder curatele was gesteld mocht diegene niet over de eigen verzorging en verpleging beslissen vanwege zijn handelingsonbekwaamheid.

Bewind wordt ingesteld over de goederen van de rechthebbende. Hierbij wordt slechts bewind ingesteld over het hoogstnoodzakelijke.³⁷

De afgelopen jaren is het beschermingsbewind gegroeid. Zo waren er in 2008 18.800 mensen onder bewind gesteld en waren dit er in 2012 41.000, een stijging van 118%. Ook het aantal verzoekschriften tot instelling van bewind is van 2009-2013 gestegen met 117%. Door deze stijging van het aantal professionele bewinden is het aannemelijk dat er meer bewindvoerders zijn gekomen en kantoren groter zijn geworden. Hier is geen registratie van. Wel wordt er in 2014 in een antwoord op een Kamervraag gezegd dat het totaal aan dossiers 230.000 is, waarvan 30% van de dossiers een professionele bewindvoerder hebben. Deze 70.000 dossiers zijn onderverdeeld bij 1600 kantoren.³⁸ Het vermoeden van de stijging van het aantal bewindvoeringskantoren wordt gedaan op basis van mediaberichten.³⁹

De toename is het gevolg van een stijging van de schuldenproblematiek in Nederland.⁴⁰ De beschermingsmaatregel bewind wordt vaker ingesteld wegens het hebben van problematische schulden. In plaats van dat burgers aanspraak maken op de wettelijke schuldhulpverlening dienen ze een verzoek in voor instelling van bewind.⁴¹ Ook de economische situatie, de vergrijzing, de versoering van regelingen, de aanscherping van regels en indirect de bureaucratie zijn oorzaken voor de toename van beschermingsbewind.⁴² De samenleving gaat uit van de eigen verantwoordelijkheid van de mens, maar niet iedereen is in staat om de eigen verantwoordelijkheid te dragen. Beschermingsbewind heeft als doel om mensen die hier minder goed toe in staat zijn, beter te beschermen.⁴³ Doordat het stimuleren van de zelfredzaamheid een verplichting is geworden voor bewindvoerders en de proportionaliteit⁴⁴ meer aandacht heeft gekregen, beoogt de wetgever dat het beschermingsbewind een tijdelijke maatregel wordt. Uit onderzoek blijkt dat het beschermingsbewind

³⁴ Boek 1 titel 19 BW en Titel 3 FW

³⁵ Art 1:431 BW

³⁶ Titel 16 Boek 1 BW, Deventer: Kluwer 2014 en Kamerstuk II 1978/79, 15350, nr. 3

³⁷ Art. 1:431 BW en Aanbevelingen van het Landelijk Overleg voor Kantonsectorvoorzitters

³⁸ Aanhangel Handelingen II 2014/15, nr. 413 en H. Krober en M. Schuurman, Resultaten van een studie naar de haalbaarheid van grootschalig onderzoek, NSGK 2014

³⁹ Steeds meer oplichters werkzaam in schuldsanering, ad.nl, 29 augustus 2012. Steeds meer malafide hulpverleners in schuldsanering, NRC Handelsblad, 29 augustus 2012. Alarm over malafide schuldhelp, parool.nl 9 september 2014

⁴⁰ NVVK, Jaarverslag 2014, Utrecht 2015

⁴¹ CBS en Raad voor de rechtspraak, *Monitor WSNP 2013*, 2014

⁴² Aanhangel Handelingen II 2014/15, nr. 413 en Vivian den Hartogh, *Beschermingsbewind, kwantitatief onderzoek naar ontwikkelingen en kosten voor gemeenten*, Stimulansz 2014

⁴³ Memorie van toelichting Wetswijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap

⁴⁴ Bijlage 1 Begrippenlijst

gemiddeld voor 3 tot 5 jaar wordt opgelegd.⁴⁵ Echter was 10 jaar geleden nauwelijks sprake van een tijdelijke maatregel en werd het beschermingsbewind in principe voor levenslang uitgesproken.⁴⁶

3.1.3 Wijzigingen in het Burgerlijk Wetboek

De wetwijziging vloeide voort uit het faillissement van een bewindvoeringskantoor, waarna er Kamervragen zijn gesteld. De mediaberichten gaven steeds vaker aan dat er misstanden waren in het beschermingsbewind. De wetwijziging is in 2014 van kracht geworden. Hieronder worden de wijziging in het Burgerlijk Wetboek weergegeven. De toevoegingen zijn dikgedrukt in het overzicht.

	Oude wetgeving	Nieuwe (huidige) wetgeving
Instellen van bewind a. Reden b. Tijd c. Verzoek d. Bewindvoerder	- Lichamelijke of geestelijke gesteldheid. - Minderjarig en situatie te verwachten is of als situatie zich voordoet. - De rechthebbende, zijn levensgezel, bloedverwanten tot de vierde graad, curator, mentor, voogd of het OM. - Iedereen, tenzij uitzondering van toepassing is, zie art 1:435 lid 5 BW	- Lichamelijke of geestelijke gesteldheid en verkwisting of problematische schulden - Minderjarig en situatie te verwachten is of als situatie zich voordoet en daarnaast als bij een meerderjarige de situatie te verwachten is. - De rechthebbende, zijn levensgezel, bloedverwanten tot de vierde graad, curator, mentor, voogd of het OM en het college van B&W. De rechthebbende slechts als er sprake is van curatele. - Iedereen, tenzij uitzondering van toepassing is, zie art 1:435 lid 6 BW
Taken	- Boedel beschrijven en openen van een bankrekening - Doelmatig beleggen - Verplichting om kantonrechter inlichtingen te verschaffen	- Boedel beschrijven en openen van een bankrekening - Doelmatig beleggen, toestemming om handelingen te verrichten die hieraan bijdragen. - Verplichting om kantonrechter inlichtingen te verschaffen, daarnaast boeken en bescheiden in te laten zien
Rekening en verantwoording	- Jaarlijks - Geen richtlijnen	- Jaarlijks - Model en aandacht voor kwaliteitseisen, jaarrekening en accountantsverslag - Eens in de 5 jaar, aandacht voor proportionaliteit.
Aansprakelijkheid a. Schade b. Rechtshandeling	- Bewindvoerder aansprakelijk, indien het hem kan worden aangerekend - Derdenbescherming	- Bewindvoerder aansprakelijk, indien het hem kan worden aangerekend - Derdenbescherming
Einde van het bewind a. Reden b. Wie?	- Verloop van tijdsduur, dood, ondercuratelestelling of WSNP of faillietverklaring, ontslag van de bewindvoerder, geen noodzaak meer - bewindvoerder, rechthebbende en het OM	- Verloop van tijdsduur, dood, ondercuratelestelling of WSNP of faillietverklaring, ontslag van de bewindvoerder, geen noodzaak meer - De bewindvoerder, rechthebbende, het OM, de rechthebbende zijn levensgezel, bloedverwanten tot de vierde graad, curator, mentor, voogd, het college van B&W.

3.1.4 De rechthebbende

⁴⁵ Vivian den Hartogh, *Beschermingsbewind, kwantitatief onderzoek naar ontwikkelingen en kosten voor gemeenten*, Stimulansz 2014

⁴⁶ en K. Blankman, I.G. Oehlers-Oosterhof en H. Oomens, *Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen, het beschermingsbewind nader onderzocht*, 2002

Beschermingsbewind kan slechts worden uitgesproken over een meerderjarige. Er moet sprake zijn van een lichamelijke of verstandelijke beperking, problematische schulden of verkwisting. Bij twijfel kan de rechter vragen om een medische rapportage. Indien te verwachten is dat bij een minderjarige één van hierboven genoemde situaties gaat ontstaan, kan bewind alvorens de meerderjarigheid intreedt worden ingesteld. Dit is eveneens mogelijk voor een meerderjarige, waarvan de situatie in de toekomst te verwachten is.⁴⁷

Op basis van bovengenoemde gronden kan gedacht worden aan ouderen met dementie, verstandelijk beperkten, financiële analfabeten (personen die financieel ongeletterd zijn), psychiatrische patiënten of personen die door externe omstandigheden in de schulden zijn geraakt en middels begeleiding en coaching weer financieel zelfredzaam kunnen worden.⁴⁸

Uit onderzoek blijkt dat 37% van de verzoekschriften om bewind verzocht wordt op grond van de geestelijke toestand. En voor 41% speelt schulden een rol in het verzoekschrift. Rechthebbenden zijn meestal alleenstaand.⁴⁹ Bewind komt het meest voor bij de leeftijdscategorie van 20 t/m 65 jaar.

Tabel Leeftijdsverdeling van de onderzochte dossiers bewindvoering in 2010 en 2012⁵⁰

	Aandeel
Jonger dan 20 jaar	1%
20 tot 40 jaar	32%
40 tot 65 jaar	36%
65 tot 80 jaar	14%
80 jaar of ouder	17%
Totaal aantal dossiers	401

3.1.4.1 Wie dient het verzoek tot instelling?

Een verzoek tot instelling van bewind gebeurt middels een verzoekschrift bij de kantonrechter. Het verzoekschrift kan worden ingediend door de rechthebbende, zijn levensgezel, bloedverwanten tot de vierde graad, curator, mentor, voogd of het OM en het college van B&W. De rechthebbende mag alleen een verzoekschrift indienen wanneer er sprake is van curatele.⁵¹

3.1.4.2 Bevoegdheden rechthebbende

De rechthebbende kan rechtshandelingen verrichten als het gaat om het beheren van zijn vermogen, tenzij het een rechtshandeling betreft boven de €1500.⁵²

De ongeldigheid van deze rechtshandeling kan aan een derde worden toegerekend als deze het bewind behoorde te kennen. De derde wordt beschermd als hij niet op de hoogte kon zijn van het bewind op basis van derdenbescherming. Indien tegen de rechthebbende een rechtshandeling wordt gericht, geldt ook bovenstaande.⁵³ Stel dat de rechthebbende een auto koopt bij een autodealer. De autodealer had er niet van op de hoogte kunnen zijn dat de goederen van de koper onder bewind staan. In deze situatie wordt de autodealer

⁴⁷ Art 1:431 BW

⁴⁸ Vivian den Hartogh, *Beschermingsbewind, kwantitatief onderzoek naar ontwikkelingen en kosten voor gemeenten*, Stimulansz 2014 en K. Blankman, I.G. Oehlers-Oosterhof en H. Oomens, *Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen, het beschermingsbewind nader onderzocht*, 2002

⁴⁹ Vivian den Hartogh, *Beschermingsbewind, kwantitatief onderzoek naar ontwikkelingen en kosten voor gemeenten*, Stimulansz 2014 en K. Blankman, I.G. Oehlers-Oosterhof en H. Oomens, *Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen, het beschermingsbewind nader onderzocht*, 2002

⁵⁰ Vivian den Hartogh, *Beschermingsbewind, kwantitatief onderzoek naar ontwikkelingen en kosten voor gemeenten*, Stimulansz 2014 en K. Blankman, I.G. Oehlers-Oosterhof en H. Oomens, *Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen, het beschermingsbewind nader onderzocht*, 2002

⁵¹ Art 1:432 lid 2 BW

⁵² Art. 1:434

⁵³ Art. 3:88 BW

beschermd, aangezien hij ter goede trouw is. De rechtshandeling kan niet ongeldig worden verklaard, dus de kosten van de auto worden betaald.

3.1.5 De bewindvoerder

In principe kan iedereen bewindvoerder worden, tenzij je handelingsonbekwaam bent, de beschermingsmaatregel mentorschap of bewind is uitgesproken, je in staat van faillissement verkeert, de WSNP van toepassing is of je een betrokken hulpverlener/instelling van de rechthebbende bent. Voor de professionele bewindvoerder (vier of meer cliënten) moet je aan de kwaliteitseisen voldoen. Deze worden in paragraaf 3.3 uitgewerkt.

Zoals hierboven is beschreven kan de bewindvoerder zowel een familielid zijn als een professional. Onder de professionals zijn er eenmanszaken, v.o.f.'s, stichtingen en b.v.'s.⁵⁴ Aangezien er geen recent onderzoek is naar de kenmerken over de bewindvoerder geef ik hieronder een aantal kenmerken weer uit een onderzoek in 2002.⁵⁵ Beseffende dat het werkveld is veranderd door allerlei ontwikkelingen in de maatschappij geven de kenmerken toch enigszins een beeld van bewindvoering.

Grotendeels was de bewindvoerder een familielid of aanverwante van de rechthebbende. Dit geldt maar liefst voor 73% van de rechthebbenden. Daarnaast is het opvallend dat 10 jaar geleden ook vrijwilligers werden benoemd. Zij vielen onder de groep professionals. Het onderzoek laat ook zien dat professionele bewindvoerders steeds vaker worden benoemd, een stijging van 7% over 15 jaar.⁵⁶

De voorkeur van de rechthebbende voor een bewindvoerder wordt gevolgd, tenzij er gewichtige redenen zijn om dit niet te doen. Daarnaast gaat de voorkeur uit naar het benoemen van een familielid.⁵⁷

De rechter moet zich vergewissen van de geschiktheid en de bereidheid van de bewindvoerder, alvorens hij wordt benoemd.

3.1.5.1 Wat doet een bewindvoerder?

Een bewindvoerder moet de financiële belangen van de rechthebbende waarborgen en alle handelingen verrichten die aan een goed bewind bijdragen. Eveneens vertegenwoordigt de bewindvoerder de rechthebbende in en buite rechte.⁵⁸ Dit houdt in dat de bewindvoerder gedagvaard wordt, als de betrokkene moet verschijnen voor de rechter.

Specifiek opgenomen in de wet staat dat hij een boedelbeschrijving moet opmaken, een bankrekening dient te openen⁵⁹ en voldoende middelen beschikbaar moet stellen voor een voldoende verzorging van de rechthebbende.⁶⁰ Dit wordt aangevuld door de AMvB met het stimuleren van de zelfredzaamheid en het maken van een plan van aanpak.⁶¹ En verder met de volgende aanbevelingen: de bewindvoerder zegt de rekeningen en chippassen op, is verantwoordelijk voor het PGB budget, wijzigt het postadres naar zijn eigen kantoor en opent meerdere bankrekeningen, indien vermogen boven de €100.000 is.⁶²

Een bewindvoerder moet toestemming aan de rechter vragen voor het verrichten van de volgende handelingen:

⁵⁴ Bg accountants, Bewindvoerder, geraadpleegd op 16-06-2015

⁵⁵ K. Blankman, I.G. Oehlers-Oosterhof en H. Oomens, *Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen, het beschermingsbewind nader onderzocht*, 2002

⁵⁶ K. Blankman, I.G. Oehlers-Oosterhof en H. Oomens, *Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen, het beschermingsbewind nader onderzocht*, 2002

⁵⁷ Art 1:435 BW

⁵⁸ Art. 1:431 BW

⁵⁹ 1:436 BW

⁶⁰ 1:441 BW

⁶¹ Art. 3 lid 4 en art 5 AMvB 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren'

⁶² Aanbevelingen van het Landelijk Overleg voor Kantonsectorvoorzitters

- Beschikkingshandelingen⁶³
- Making (volledige erfenis) of een gift met voorwaarden aannemen
- Geld lenen of de rechthebbende als schuldenaar verbinden
- Boedel onverdeeld laten (de bezittingen niet verdelen)
- Het beëindigen van een geschil boven de €700,-⁶⁴
- Accepteren van een nalatenschap.⁶⁵

In geval de kantonrechter verzoekt om inlichtingen moet de bewindvoerder deze verschaffen en eventueel de mogelijkheid geven om de boeken en bescheiden in te zien.⁶⁶

Uit onderzoek⁶⁷ blijkt dat bewindvoerders nauwelijks veranderingen merken in het uitvoeren van hun taken na de wetswijziging. Ondanks dat bewindvoerders nu de zelfredzaamheid moeten stimuleren van rechthebbenden. Het onderzoek wees uit dat bewindvoerders dit niet bij hun taak vinden behoren en hier geen tijd voor hebben.

Voor het stimuleren van de zelfredzaamheid is een training van een dag ontwikkeld voor de bewindvoerder. Als de bewindvoerder deze training heeft gevolgd kan hij de rechthebbende helpen om te bepalen wat zijn speerpunten zijn om te komen tot financiële zelfredzaamheid. Aan de hand van kaartjes kan de rechthebbende leerdoelen kiezen op het gebied van gedrag, kennis of overtuiging. Het leerdoel op het kaartje wordt specifiek doordat de rechthebbende moet bepalen of het behoort tot één van de volgende categorieën: 'stoppen met', 'doorgaan met' of 'beginnen met'. 'Doorgaan met' vooral is gericht op hoe iets vol te houden. Op deze manier worden de vaardigheden van de rechthebbende gestimuleerd.⁶⁸

3.1.6 Het toezicht door de kantonrechter

De bewindvoerder legt jaarlijks rekening en verantwoording af aan de rechthebbende, ten overstaan van de kantonrechter tenzij de kantonrechter anders bepaalt. De kantonrechter en de rechthebbende moeten de rekening en verantwoording goed keuren,⁶⁹ tenzij de rechthebbende niet wilsbekwaam is.⁷⁰

Voor de rekening en verantwoording is een model vastgesteld. Aan bod komen de inkomsten, uitgaven, jaarrekening, het accountantsrapport en de kwaliteitseisen.⁷¹

Eens in de vijf jaar, tenzij de kantonrechter anders bepaalt, is er aandacht voor de rechtsvraag of het bewind proportioneel is. De bewindvoerder doet verslag over het verloop van het bewind. In dit verslag staat de vraag centraal of het bewind dient voort te duren of een andere voorziening passender is.⁷² Dit is naar aanleiding van het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap en de aanbeveling van het Comité van Ministers van de Raad van Europa met betrekking tot de wettelijke bescherming van meerderjarigen met een beperking.⁷³

Bij het einde van het bewind door overlijden van de rechthebbende dient de bewindvoerder de rekening en verantwoording af te leggen aan de erfgenamen.⁷⁴

⁶³ Bijlage 1 Begrippenlijst

⁶⁴ Art 1:441 lid 2 BW

⁶⁵ Art 1:441 lid 5 BW

⁶⁶ Art. 1:436 BW

⁶⁷ B. Bayrakceken, A. van der Geugten, A. Mulder, U. Matt en E. Ros, *Onderzoekspracticum: de taken van een bewindvoerder*, Amsterdam 2014

⁶⁸ Praktikos, Checkpoint

⁶⁹ Art 1: 445 BW

⁷⁰ Aanbevelingen van het Landelijk Overleg voor Kantonsectorvoorzitters

⁷¹ Art 1:445 lid 1 en 4 BW

⁷² Art. 1:446a BW

⁷³ VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, Trb. 2007, 169, artikel 12 lid 4

Recommendation No. R (99) 4 of the Committee of Ministers to Member States of the Council of Europe on Principles concerning the Legal Protection of Incapable Adults, principle 5 en 6.

⁷⁴ Aanbevelingen van het Landelijk Overleg voor Kantonsectorvoorzitters

De wetgever heeft de mogelijkheid gegeven om een centraal model te ontwikkelen voor de rekening en verantwoording. De BPBI en de FNV hebben dit benadrukt in hun reactie op het wetsvoorstel.⁷⁵ Inmiddels is het model ontwikkeld. Het model moet zorgen voor meer uniformiteit. In het model worden de inkomsten, uitgaven, bankrekeningen, aandelen/obligaties, lijfrentes, onroerend zaken, schulden en evt. nalatenschappen benoemd.⁷⁶

3.1.7 Aansprakelijkheid

Als de bewindvoerder tekortschiet in zijn taak om de goederen van de rechthebbende doelmatig te beleggen en de rechthebbende hierdoor schade ondervindt, is de bewindvoerder aansprakelijk, tenzij de tekortkoming niet aan de bewindvoerder kan worden toegerekend.⁷⁷ De bewijsplicht ligt bij de eiser om te kijken of de bewindvoerder onredelijk heeft gehandeld. De rechter beoordeelt of er sprake is van schuld⁷⁸ of het ingaat tegen de wet of verkeersopvattingen.

De bewindvoerder kan op juridische gronden aansprakelijk worden gesteld. Een van deze gronden is de verwijtbare tekortkoming. Uit de jurisprudentie blijkt wanneer hier sprake is van:

- dienen van eigen financieel belang
- inefficiënte of onzorgvuldige taakverdeling
- beleid met betrekking tot de schuldenpositie van de rechthebbende.⁷⁹

In een onderzoek⁸⁰ naar de rechtspositie van een individueel slachtoffer van misbruik blijkt dat ondanks de juridische gronden de rechthebbende een slechte rechtspositie heeft.

Een rechtszaak aanspannen is een relatief duur, langdurig en onzeker proces, nog afgezien van de verschrallingsvoorstellen⁸¹ van de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie op de gefinancierde rechtshulp.⁸²

Daarbij komt ook nog is dat de bewindvoerder de rechthebbende in en buiten rechte moet vertegenwoordigen. De bewindvoerder zou voor de rechthebbende een zaak tegen zichzelf moeten aanspannen. Om dit probleem op te lossen zou de rechthebbende een verzoek moeten indienen voor een opvolgende bewindvoerder of moet er een tweede bewindvoerder worden aangesteld. Echter zullen we in de praktijk zien dat de rechtbanken of gerechtshoven bewindvoerders veroordelen tot het betalen van een schadevergoeding aan de rechthebbende. In sommige gevallen wordt de vordering door de opvolgend bewindvoerder gevorderd.⁸³

In de kwaliteitseisen is opgenomen dat een bewindvoerder een klachtenregeling dient te hebben. Een verslag hiervan wordt meegenomen in het accountantsrapport en bij de rekening en verantwoording. Echter blijkt uit het onderzoek dat rechthebbenden nauwelijks op de hoogte zijn van deze mogelijkheid.

Rechthebbenden zijn veelal kwetsbare personen in de maatschappij. Zij zijn vaak niet op de hoogte van hun rechtspositie. Daarnaast kan een grote groep rechthebbenden geen klacht indienen over de bewindvoerder bij de BPBI.

Het blijkt dat de rechthebbende zeer zelden aanspraak maakt op een vergoeding voor de immateriële schade, gezien de zware eisen die hieraan zijn gesteld.⁸⁴

3.1.8 Einde van het bewind

⁷⁵ Reacties op Besluit Kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren

⁷⁶ Rechtspraak, rekening en verantwoording, geraadpleegd 19-06-2015

⁷⁷ Art. 1:444 BW

⁷⁸ Art 6:75 BW

⁷⁹ Mr. E. van Emden, *Beroepsaansprakelijkheid van de beschermingsbewindvoerder*, juli/aug 2010

⁸⁰ Marleen Breedveld, *Fraude bewindvoering en rechtspositie onder bewind gestelde*, Amsterdam 2014

⁸¹ Advocatie, *Bezuinigingen rechtsbijstand stuiten op zorgen en verzet*, juli 2013

⁸² M. Rosmalen, S. Kalidien en N. de Heer- de Lange, *Criminaliteit en rechtshandhaving 2011, 2012*

⁸³ Mr. E. van Emden, *Beroepsaansprakelijkheid van de beschermingsbewindvoerder*, juli/aug 2010

⁸⁴ Mr. E. van Emden, *Beroepsaansprakelijkheid van de beschermingsbewindvoerder*, juli/aug 2010

3.1.8.1 Wanneer?

Het bewind kan beëindigd worden om onderstaande reden:

- Verloop van vastgestelde tijdsduur
- Dood van de rechthebbende
- Ondercuratelestelling of WSNP of faillietverklaring
- Ontslag van de bewindvoerder, wegens gewichtige redenen
- Geen noodzaak meer.⁸⁵

Bij overname door een andere bewindvoerder worden beide bewindvoerders gehoord.⁸⁶

De bewindvoerder kan ontslagen worden als hiervoor gewichtige redenen zijn of als de bewindvoerder niet de werkzaamheden uitvoert benoemd in de taakomschrijving. Het gaat hier om de volgende situaties:

- Het niet leveren van de boedelbeschrijving
- Het voeren van slecht bewind
- Het niet willen of kunnen verrichten van bepaalde beheershandelingen
- Een te laag bedrag aan leefgeld aan de rechthebbende uitkeren.⁸⁷
- Het niet houden aan de kwaliteitseisen.⁸⁸

3.1.8.2 Wie dient het verzoekschrift in voor beëindiging?

Het verzoekschrift kan worden ingediend door de rechthebbende, zijn levensgezel, bloedverwanten tot de vierde graad, curator, mentor, voogd of het OM en het college van B&W en de instelling of hulpverlener van de rechthebbende.⁸⁹

3.2 Problematiek beschermingsbewind

De problematiek binnen het beschermingsbewind is meerledig. Zo voeren sommige bewindvoerders malafide praktijken wat allerlei consequenties tot gevolg heeft en daarnaast zijn er allerlei problemen waar verschillende actoren in het werkveld tegen aan lopen. Op beide wordt hieronder ingegaan.

3.2.1 Malafide praktijken

Zowel verschillende media⁹⁰ als onderzoeken⁹¹ tonen aan dat er malafide praktijken gaande zijn binnen het beschermingsbewind. Rechthebbenden hebben hierdoor te maken met oplopende schulden. Uit onderzoek⁹² blijkt dat het hebben van schulden allerlei gevolgen met zich meebrengt.

Uit onderzoek blijkt dat er sprake is van de volgende problemen:

- Verduistering van gelden

⁸⁵ Art. 1:448 BW

⁸⁶ Aanbevelingen van het Landelijk Overleg voor Kantonsectorvoorzitters

⁸⁷ I. Jansen, *Beschermingsbewind. Een nieuwe mogelijkheid tot behartiging van de vermogensrechtelijke belangen van meerderjarigen*, 's-Gravenhage: VUGA uitgeverij 1983

⁸⁸ Nota van toelichting Besluit Kwaliteitseisen Curatoren, Bewindvoerders en Mentoren

⁸⁹ Art 1:432 lid 1 en 2 jo 1:448 lid 2 BW

⁹⁰ Zembla, VARA/NPS, 16 november 2008, Meldpunt, Omroep MAX, 9 december 2010, Kassa, VARA, 3 maart 2012, Steeds meer oplichters werkzaam in schuldsanering, AD.nl, 29 augustus 2012. Steeds meer malafide hulpverleners in schuldsanering, NRC Handelsblad, 29 augustus 2012. Alarm over malafide schuldhulp, Parool.nl, 9 september 2014 en 'Hij betaalde mijn huur niet': Tilburgers gedupeerd door bewindvoerder die van hoge flat sprong, Omroepbrabant.nl, 15 juli 2014.

⁹¹ M. de Ruiter en E. Beem, *Beschermingsbewind, een onderzoek naar het aanbod van beschermingsbewind en de ervaring van GGZ- cliënten in de regio Utrecht*, 2007, Corriele Snee, *Beschermingsbewind: anno nu en een voortuitblik op de toekomst*, Tilburg 2010 en Marleen Breedveld, *Fraude bewindvoering en rechtspositie onder bewind gestelde*, Amsterdam 2014

⁹² Inspectie werk en inkomen, bijstand en schulden, 2008; Regioplan en Hogeschool Utrecht, *Schuldhulpverlening loont. Een onderzoek naar de kosten en baten van schuldhulpverlening*, Amsterdam juli 2011; Mullainathan en Shafir, *Schaarste*, Maven Publishing 2013; Nadja Jungmann, *Gevangen in schuld*, Hogeschool Utrecht 2014; Tamara Madern, *Overkoepelende blik op de omvang en preventie van schulden in Nederland*, Nibud 2014,

- Valse rekening en verantwoording
- Ongeoorloofd geld uitlenen aan derden
- In rekening brengen van onnodige kosten/hoge kosten
- Ontstaan van nieuwe schulden
- Nalaten van handelingen uitvoeren
- Valse rekening en verantwoordingen.

Schulden hebben invloed op allerlei leefgebieden. Te denken valt aan werk, wonen, opvoeding, relaties en het gedrag van mensen. Schulden verlagen het IQ gemiddeld met 15 punten. Armoede leidt tot een beperking in de creativiteit van mensen, het denkvermogen en het probleemoplossend vermogen. Dit leidt er toe dat hulpverleners worden belemmerd in de uitvoering van hun werkzaamheden. Het is moeilijker om iemand met schulden te re-integreren in het arbeidsproces dan iemand zonder schulden. De schuldhulpverlener kan pas aan de slag als er geen nieuwe schulden zijn en de financiële situatie stabiel zijn. Schulden zorgen ervoor dat de kans op recidive en terugval in de criminaliteit wordt vergroot, wat de werkzaamheden van de reclasseringsmedewerker belemmerd.

Doordat er meer hulpverlening nodig is voor de rechthebbenden door de gevolgen van schulden en trajecten moeilijker en langer duren zijn de maatschappelijke kosten enorm. Hierbij valt ook te denken aan de uitkeringskosten, uithuiszettingskosten en de kosten die gepaard gaan met de afsluiting van gas, water en licht.⁹³

Op het gebied van werken, leiden schulden tot een verminderde arbeidsproductiviteit. Werknemers met schulden melden zich vaker ziek, zijn stressgevoeliger en hebben last van concentratieproblemen. Werkgevers schatten de verlaging van de arbeidsproductiviteit op gemiddeld 20-25%. Het risico op baanverlies neemt toe. Indien mensen al in de uitkering zitten, duurt het gemiddeld langer voordat ze hier uit komen. Gemiddeld toont onderzoek aan dat het 4 tot 12 maanden langer duurt dan iemand zonder schulden.

Schulden vragen veel aandacht van mensen, waardoor er minder aandacht is voor andere zaken in het leven. Ook hebben ze minder energie om te zoeken naar werk. Verder speelt mee dat het niet stimulerend werkt, omdat de inkomsten vaak niet hoger worden. Schuldeisers innen tot het vrij te laten bedrag, terwijl de rechthebbende met verhoogde uitgaven door bijv. reiskosten en kosten voor kinderopvang zit. Schulden kunnen ook aanleiding geven tot crimineel gedrag. Geconcludeerd kan worden dat de maatschappij met verhoogde kosten komt te zitten.

Schulden zetten veel druk op relaties. Financiële problemen zijn vaak de aanleiding voor een echtscheiding. Ook conflicten in de familiesfeer hebben vaak te maken met financiën.

Schulden leiden tot veel stress en stress kan weer leiden tot een verslechtering van de mentale gezondheid, fysieke problemen verslaving en suïcide. Mensen zijn bezorgd en rusteloos. Bij fysieke problemen valt te denken aan rugpijn, hoofdpijn en overgewicht. Het plegen van zelfmoord is de jaren dat de schuldenproblematiek gigantisch steeg ook met 30% toegenomen. Hierdoor lijkt er een relatie te zijn tussen het hebben van schulden en suïcide.

De hulpverlening die op alle trajecten gezet moet worden, brengt allerlei kosten met zich mee. Daarnaast lost het probleem zich pas op als de schuldsituatie is opgelost. De hulpverlener kan tips geven hoe er mee om te

⁹³ M. de Ruiter en E. Beem, *Beschermingsbewind, een onderzoek naar het aanbod van beschermingsbewind en de ervaring van GGZ- cliënten in de regio Utrecht*, 2007; Corriele Snee, *Beschermingsbewind: anno nu en een voortuitblik op de toekomst*, Tilburg 2010 en Marleen Breedveld, *Fraude bewindvoering en rechtspositie onder bewind gestelde*, Amsterdam 2014; Inspectie werk en inkomen, *bijstand en schulden*, 2008; Regioplan en Hogeschool Utrecht, *Schuldhulpverlening loont. Een onderzoek naar de kosten en baten van schuldhulpverlening*, Amsterdam juli 2011; Mullainathan en Shafir, *Schaarste*, Maven Publishing 2013; Nadja Jungmann, *Gevangen in schuld*, Hogeschool Utrecht 2014; Tamara Madern, *Overkoepelende blik op de omvang en preventie van schulden in Nederland*, Nibud 2014,

gaan, maar oplossen is haast niet mogelijk. Elke geïnvesteerde euro voor het oplossen van een schuldensituatie levert gemiddeld €1,70 op aan bespaarde kosten op andere beleidsterreinen.⁹⁴

3.2.2 Aanleiding wetswijzigingen

Een faillissement van een bewindvoeringskantoor in 2008⁹⁵ was voor de Tweede Kamer de druppel. Er moest een einde komen aan de slachtoffers van malafide bewindvoeringspraktijken. Er werden meerdere keren Kamervragen⁹⁶ gesteld, waardoor meerdere zaken aan de orde kwamen. Het begon met de vragen over het faillissement, waarin naar voren kwam dat het ging om de zwakkere en kwetsbare mensen in de maatschappij. De vraag kwam aan de orde of het faillissement voorkomen had kunnen worden en wat de rechtspositie van de rechthebbende is. De rechthebbenden zijn concurrente schuldeisers⁹⁷ en ontvingen in deze casus ongeveer 40% van hun vordering.

De kwaliteitseisen van de branchevereniging worden benoemd en er wordt aangegeven dat de problemen slechts spelen bij bewindvoerders die niet zijn aangesloten bij de branchevereniging. Waarmee geïmpliceerd wordt dat de BPBI zorgt voor een goede kwaliteitswaarborging bij haar leden. Eveneens gaf de minister van Justitie en Veiligheid aan dat er wettelijke voorschriften dienden te komen. Dit was de eerste aankondiging voor het wetsvoorstel.

In latere Kamervragen wordt de uitzending van Zembla⁹⁸ aan de orde gesteld, waar het voornamelijk over het toezicht van de kantonrechter gaat. Er wordt vastgesteld dat de kantonrechter verantwoordelijk is voor het uitoefenen van het toezicht. De kantonrechter doet dit middels de verzoeken tot een machtiging en de rekening en verantwoording. Opnieuw komt het wetsvoorstel ter sprake, waarbij de minister aangeeft dat de kantonrechters en de griffiers niet geschikt zijn om de bedrijfsvoering van de bewindvoerder te controleren. Dit is een manco in de wetgeving en wordt daarom uitbesteed aan de accountant.

Eveneens wordt in de kamer een biografie⁹⁹ besproken van iemand die is kaalgeplukt door een bewindvoerder. Waarbij de vraag centraal staat of kwetsbare mensen onder psychologische druk onder bewind geplaatst kunnen worden en de bewindvoerder hierdoor vervolgens allerlei mogelijkheden heeft tot het financieel kaalplukken van de rechthebbende. De conclusie is dat ondanks de waarborgen in de oude wetgeving, misbruik niet te voorkomen is. Er wordt verder ingegaan op de vraag of de rekening en verantwoording voldoende inzicht geeft op de handelingen van de bewindvoerder en hiermee voldoende mogelijkheid biedt voor de kantonrechter om toezicht uit te oefenen. Daarnaast wordt de vraag gesteld hoe het wetsvoorstel de misstanden gaat voorkomen. In de beantwoording wordt verwezen naar het wetsvoorstel en dat het wetsvoorstel open komt te staan voor consultatie. Volgens de minister moet dit voldoende zijn om misstanden te voorkomen.

3.2.3 Problemen actoren

De actoren in het werkveld zijn de bewindvoerders, kantonrechters, accountants en de gemeenten. Ik zal hieronder achtereenvolgens de problemen aangegeven.

⁹⁴ Regioplan en Hogeschool Utrecht, *Schuldhelpverlening loont. Een onderzoek naar de kosten en baten van schuldhelpverlening*, Amsterdam juli 2011

⁹⁵ Hof 's-Gravenhage, LJN: BH9022, 24 maart 2009

⁹⁶ Aanhangsel Handelingen II 2007 08 nr. 543; Aanhangsel Handelingen II 2008 09 nr. 1182; Aanhangsel Handelingen II 2008 09 nr. 2021

⁹⁷ Art. 3:277 BW

⁹⁸ Zembla, VARA/NPS, 16 november 2008

⁹⁹ B. Holthuis, *Sterven zonder naam, schokkende onthullingen over het trieste einde van de Zangeres Zonder Naam*, Reality Bites Publishing b.v. 2010

Uit onderzoek¹⁰⁰ bleek dat bewindvoerders hun taakafbakening onduidelijk vinden. Daarnaast bleek naar aanleiding van Kamervragen¹⁰¹ dat de beloning van bewindvoerders ontoereikend is. Echter wordt deze mening niet gedeeld door de minister van Veiligheid en Justitie. Verder bleek uit Kamervragen¹⁰² dat bewindvoerders moeite hebben met het openen van een bankrekening voor de rechthebbende.

Kantonrechters geven aan te weinig tijd te hebben om alle rekening en verantwoordingen te bekijken. Doordat de werkdruk voor kantonrechters is verhoogd, leefde de vraag of de kwaliteit van het uitvoeren van het toezicht nog voldoende was. De minister gaf aan dat de kantonrechter eindverantwoordelijk blijft en nergens uit bleek dat de kwaliteit van het toezicht onvoldoende was. Daarnaast lieten Kamervragen zien dat bewindvoerders die zijn aangesloten bij de BPBI afdoende worden gecontroleerd.¹⁰³

Accountants geven aan dat ze hun rol nog onduidelijk vinden en stellen vragen bij hun geschiktheid voor de rol. Ze zijn niet in staat om te controleren of de bewindvoerder bij de uitvoering van zijn werkzaamheden voldoet aan de kwaliteitseisen.¹⁰⁴

Gemeenten geven aan dat de bijzondere bijstand voor vergoeding van de bewindvoeringskosten onbetaalbaar wordt.¹⁰⁵

De problemen die de rechthebbenden ervaren vallen buiten het onderzoek.

3.3 Kwaliteitseisen beschermingsbewind

De AMvB wordt gezien als de nieuwe norm voor kwaliteit binnen het beschermingsbewind, waar dit voorheen de BPBI was. Eerst wordt de AMvB uiteengezet, daarna volgt een schematisch overzicht waarin getoond wordt welke aanvulling de kwaliteitsverordeningen van de BPBI en de NBBI heeft op de AMvB.¹⁰⁶

3.3.1 AMvB 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren'

Deze AMvB is tot stand gekomen dankzij de aanbevelingen van het LOVCK en de kwaliteitsverordeningen van de brancheverenigingen en in het bijzonder de kwaliteitsverordening van de BPBI. De AMvB heeft als doel om kwaliteitseisen te stellen aan professionele bewindvoerders. Onder professionele bewindvoerders wordt verstaan de bewindvoerders die voor vier of meer personen optreden.¹⁰⁷ Hieronder vindt u allereerst een overzicht van de kwaliteitseisen, waarna de deskundigenverklaring uiteen wordt gezet.

3.3.1.1 Kwaliteitseisen

In het besluit worden een aantal eisen aan bewindvoerders gesteld, die ertoe zouden moeten leiden dat de kwaliteit van de bewindvoering wordt verbeterd. Deze eisen zijn opgesteld om betrouwbare en integere bewindvoerders te selecteren.¹⁰⁸ Deze eisen hebben betrekking op:

1. Het belang van de rechthebbende
2. Scholingsverplichting

¹⁰⁰ M. de Ruiter en E. Beem, *Beschermingsbewind, een onderzoek naar het aanbod van beschermingsbewind en de ervaring van GGZ- cliënten in de regio Utrecht*, 2007; Marleen Breedveld, *Fraude bewindvoering en rechtspositie onder bewind gestelde*, Amsterdam 2014; B. Bayrakceken, A. van der Geugten, A. Mulder, U. Matt en E. Ros, *Onderzoekspracticum: de taken van een bewindvoerder*, Amsterdam 2014

¹⁰¹ Aangangsel Handelingen II 2014 15 nr. 1433

¹⁰² Aangangsel Handelingen II 2014 15 nr. 413

¹⁰³ Aangangsel Handelingen II 2014 15 nr. 413; Corriele Snee, *Beschermingsbewind: anno nu en een voortuitblik op de toekomst*, Tilburg 2010; Kassa, VARA, 3 maart 2012

¹⁰⁴ Reacties op Besluit Kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren

¹⁰⁵ Aangangsel Handelingen II 2013 14 nr. 2470; Aangangsel Handelingen II 2014 15 nr. 782; Aangangsel Handelingen II 2014 15 nr. 1433 Vivian den Hartogh, *Beschermingsbewind, kwantitatief onderzoek naar ontwikkelingen en kosten voor gemeenten*, Stimulansz 2014

¹⁰⁶ Kwaliteitsverordening, BPBI, januari 2014; Kwaliteitsverordening NBBI, 2014

¹⁰⁷ Algemene Maatregel van Bestuur, *Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren*

¹⁰⁸ Memorie van toelichting Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren

3. Communicatie
4. Dossiervorming
5. Bedrijfsvoering

Hieronder wordt elke eis nader toegelicht.

Ad 1 Eisen om het belang van de rechthebbende centraal te stellen

De eerste eis is dat de bewindvoerders een VOG moeten afgeven. Maandelijks moet de bewindvoerder een mutatieoverzicht naar de rechthebbende opsturen. Op het moment dat de kantonrechter de bewindvoerder benoemt, moet de bewindvoerder aangeven dat hij bij zijn taakvervulling uitgaat van de levensovertuiging, godsdienstige gezindheid en culturele achtergrond van de rechthebbende. Deze achtergrond zal de richtlijn zijn bij het nemen van beslissingen.

Daarnaast geldt ook dat de levensstandaard van de rechthebbende als maatstaf gehanteerd dient te worden bij de beslissing of de uitgaven redelijk zijn. Van de bewindvoerder wordt gevraagd om zich in de rechthebbende te verdiepen en zich in te leven, zodat hij zoveel mogelijk de belangen van de rechthebbende kan behartigen.¹⁰⁹

De bewindvoerder dient zoveel mogelijk de zelfredzaamheid van degene wiens goederen onder bewind zijn gesteld te bevorderen. Dit is een onderdeel geworden van zijn takenpakket.¹¹⁰

De bewindvoerder mag geen voordeel ontvangen van de rechthebbende, naast de beloning die is vastgesteld voor zijn werkzaamheden.¹¹¹

De bewindvoerder en de rechthebbende stemmen elkaars verwachtingen en doelstellingen af, zodat teleurstelling of dubbele werkzaamheden worden voorkomen.

Ad 2 Scholingsverplichting

De bewindvoerder moet minimaal een opleiding op het middelbaar beroepsonderwijs (MBO) niveau 4 hebben afgerond. Deze eis geldt ook voor de werknemers die werkzaam zijn binnen het bewindvoerderskantoor, tenzij de werknemer slechts ondersteunende taken verricht. Indien op grond van problematische schulden of verkwisting het bewind wordt uitgesproken, dient de bewindvoerder een afgeronde passende HBO opleiding te hebben afgerond.¹¹² Naast deze startopleiding volgt de bewindvoerder jaarlijks een bijscholings- of trainingsactiviteit van minimaal acht uur om zijn kennis en vaardigheden te verbeteren.¹¹³

Ad 3 Communicatie

De rechthebbende wordt in de gelegenheid gesteld om de bewindvoerder telefonisch te kunnen bereiken, indien er vragen zijn. De bewindvoerder moet op 4 werkdagen bereikbaar zijn voor de rechthebbende.¹¹⁴

De bewindvoerder moet een klachtenregeling opgesteld hebben en deze aan de rechthebbende overhandigen. Het doel van de klachtenregeling is dat het leidt tot reflectie op het handelen van de bewindvoerder. De rechthebbende moet de mogelijkheid hebben om een klacht in te dienen over de bewindvoerder. De klacht wordt door een andere bewindvoerder behandeld dan degene over wie de klacht gaat. Hiermee wordt een rechtvaardige afhandeling beoogd. Daarnaast besluit de behandelaar welke gevolgen er aan verbonden zijn, indien er sprake is van een gegronde klacht. Als de klacht ongegrond wordt verklaard, dan kan de indiener nog

¹⁰⁹ Art. 3 en 11 AMvB 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren'

¹¹⁰ Art. 3 lid 4 AMvB 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren'

¹¹¹ Art. 4 en 11 AMvB 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren'

¹¹² Art. 3 lid 4 AMvB 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren'

¹¹³ Art. 5 en 11 AMvB 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren'

¹¹⁴ Art. 6 en 11 AMvB 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren'

de klachtenprocedure bij de BPBI volgen. De bewindvoerder moet hierbij wel zijn aangesloten. Daarna staat de weg naar de kantonrechter open.

Bij het opstellen van de deskundigenverklaring door de accountant worden de ingediende klachten meegenomen.¹¹⁵

Ad 4 Dossiervorming

De bewindvoerder is verplicht om een aanmelding en intake met de rechthebbende te hebben. Daarna houdt hij een actueel dossier bij, waarin alle documentatie en correspondentie met de rechthebbende wordt opgenomen. Een zorgvuldig dossier is van belang voor een goede uitoefening van zijn taken en de controleerbaarheid hierop.¹¹⁶ Van alle werkprocessen is een beschrijving opgemaakt. De bewindvoerder zorgt voor een juiste boedelbeschrijving, vastlegging van de eerder genoemde afspraken en de juiste financiële rechten en verplichtingen.¹¹⁷

De administratieve organisatie van financiële processen zorgt voor een zorgvuldige en tijdige uitvoering van de taken. De bewindvoerder wordt de mogelijkheid geboden om controles in te bouwen voor werknemers van de bewindvoerder. Hiermee wordt een tijdige, zorgvuldige werkwijze gewaarborgd, wat leidt tot betrouwbaarheid en continuïteit van de gegevens.¹¹⁸

Ad 5 Bedrijfsvoering

De administratie behorende bij de bedrijfsvoering voldoet aan de eisen van de wet. Het kantoor moet financieel gezond zijn. Daarnaast kan de kantonrechter uit de administratie concluderen of hij eventueel beter een andere bewindvoerder kan benoemen of juist nieuwe mensen kan toewijzen. In de administratie wordt ook duidelijk wat de inkomsten zijn uit eventuele andere werkzaamheden van de bewindvoerder.¹¹⁹

3.3.1.2 Deskundigenverklaring

Nu is elke bewindvoerder verplicht om door een accountant een deskundigenverklaring te laten opstellen. De deskundigenverklaring omvat:

- Verslagjaar waarop het onderzoek betrekking heeft
- Beschrijving van de reikwijdte van het onderzoek
- Vermelding van de tekortkomingen
- Zaken waar eventueel extra aandacht op is gevestigd tijdens het onderzoek (twijfelachtige zaken).¹²⁰

De deskundigenverklaring wordt aan de rechthebbende en de kantonrechter voorgelegd om te bepalen of de bewindvoerder zijn taak naar behoren heeft uitgevoerd. Een accountant controleert de eisen die hierboven beschreven staan. In de deskundigenverklaring is veel aandacht voor de bedrijfsvoering en de financiële verslaglegging van de goederen en het vermogen van de rechthebbende. De kantonrechter benoemt een accountant voor een periode van vier jaar. Na afloop van een periode wordt een nieuwe accountant benoemd om de onafhankelijkheid te waarborgen.¹²¹ Zo blijft de kantonrechter betrokken bij het proces en heeft nog steeds een gedeelte van de verantwoordelijkheid.

¹¹⁵ Art. 7 en 11 AMvB 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren'

¹¹⁶ Art. 8 en 11 AMvB 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren'

¹¹⁷ Art. 9 en 11 AMvB 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren'

¹¹⁸ Art. 10 en 11 AMvB 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren'

¹¹⁹ Art. 3:15i BW en Art. 10 en 11 AMvB 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren'

¹²⁰ Art. 13 en 15 ¹²⁰ AMvB 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren'

¹²¹ Art. 12 en 15 AMvB 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren'

De bewindvoerder legt meestal tegelijk zijn rekening en verantwoording af. Het niet voldoen aan de eis van de deskundigenverklaring of indien er sprake is van heftige tekortkomingen, die niet binnen drie maanden hersteld zijn, kan reden zijn voor ontslag van de bewindvoerder.¹²²

3.3.2 Schematisch overzicht aanvullingen kwaliteitsverordeningen op de AMvB

	AMvB	Kwaliteitseisen BPBI	Kwaliteitseisen NBBI
Definitie professioneel bewind c.q. eis om lid te worden van branchevereniging:	- Min. van 4 cliënten de bewindvoerder	- 5 cliënten de bewindvoerder/ inkomensbeheerder of de curator - Inleveren bescheiden - Toelatingsaudit	- 5 cliënten de bewindvoerder - Inleveren bescheiden
Eisen voor het bewindvoeringskantoor:	- Financieel gezond - boekhoudkundige administratie - Houden aan de Wbp - 4 dagen per week bereikbaar zijn - Klachtenregeling - Geen zorginstelling	- Financieel gezond - Verzekeringen aanwezig (waardeopslag extra) - boekhoudkundige administratie - Houden aan de Wbp - 4 dagen per week, twee uur telefonisch bereikbaar zijn - Klachtenregeling - Geen zorginstelling	- Financieel gezond - Verzekeringen aanwezig (ziekteverzuim extra) - boekhoudkundige administratie - Houden aan de Wbp - 6 dagdelen per week, 1 1/2 uur telefonisch bereikbaar zijn - Klachtenregeling
Eisen m.b.t. werkwijze	- Intake en aanmelding, uitvoering, einde - Vastleggen afspraken - Eens per maand overzicht van mutaties - Actueel dossier - Afstemming taken - Tijdig financiële verplichtingen voldoen - Check voor juistheid boedelbeschrijving en de uitvoering	- Aanmelding, uitvoering en einde - Cliënt moet dagelijks saldo op kunnen vragen - Eens per maand overzicht van mutaties - Actueel dossier - Afstemming taken - Inkomensondersteunende voorzieningen aanvragen - Wettelijke verplichtingen - Tijdig financiële verplichtingen voldoen - Instanties op de hoogte houden - Registratiesysteem moet controlecheck bevatten	- Aanmelding, uitvoering en einde - Cliënt moet dagelijks saldo op kunnen vragen - Eens per maand overzicht van mutaties - Actueel dossier - Afstemming taken - Inkomensondersteunende voorzieningen aanvragen - Wettelijke verplichtingen - Tijdig financiële verplichtingen voldoen - Instanties op de hoogte houden - Registratiesysteem moet voldoen om eisen
Eisen personeelsleden	- VOG - geen extra voordeel ontvangen - Minimaal twee keer per maand contact - Levensstandaard cliënt voorop bij beslissingen - Zelfredzaamheid bevorderen - MBO niveau 4 en HBO, in geval van problematische schulden of verkwisting	- VOG - geheimhoudings- en onafhankelijkheidsverklaring - financieel gezondheidsverklaring - Contact cliënten op basis van gelijkwaardigheid - HBO-diploma en bijscholingscursus van min 8 uur	- VOG - geheimhoudings- en onafhankelijkheidsverklaring - financieel gezondheidsverklaring - Contact cliënten op basis van gelijkwaardigheid - HBO-diploma en bijscholingscursus van min 8 uur

¹²² Nota van toelichting 'Besluit Kwaliteitseisen Curatoren, Bewindvoerders en Mentoren'

	bijscholingscursus van min 8 uur		
Eisen m.b.t. cliënt		- Geen nieuwe schulden - Geen nieuwe/andere financiële verplichtingen aangaan - Openheid van financiële zaken	- Geen nieuwe schulden - Geen nieuwe/andere financiële verplichtingen aangaan - Openheid van financiële zaken
Kwaliteitscontrole	- Beoordelen van de jaarrekening - Rapport tekortkomingen - Controle 10% van de dossiers max. 100 dossiers	- Beoordelen van de jaarrekening - Rapport feitelijke bevindingen - Controle 10% van de dossiers max. 15 dossiers - Mogelijkheid tot verbetering	- Beoordelen van de jaarrekening - Rapport feitelijke bevindingen - Controle 10% van de dossiers max. 30 dossiers
Einde van het bewind		- Indien overdracht, binnen twee weken - Bewindvoerder rond zaak af in overleg met de notaris	- Indien overdracht, binnen twee weken - Bewindvoerder rond zaak af in overleg met de notaris
Bij overlijden rechthebbende			

In grote lijnen komt de AMvB overeen met de kwaliteitsverordeningen. De markante verschillen zijn dat bij de BPBI een toelatingsaudit wordt gedaan, alvorens je een definitief lidmaatschap krijgt. Bij beide brancheverenigingen moet het saldo dagelijks opgevraagd kunnen worden. Leden van de branchevereniging moeten een geheimhoudings- en onafhankelijkheidsverklaring ondertekenen. In de AMvB is slechts opgenomen dat bewindvoerders geen voordeel mogen ontvangen. In de AMvB is het stimuleren van de zelfredzaamheid opgenomen. De brancheverenigingen hebben eisen opgesteld met betrekking tot de client. De controle op de dossiers verschillen in aantallen. Bij de BPBI zijn regels met betrekking tot de verbetering van de kwaliteitscontrole, alvorens de BPBI het lidmaatschap mag opheffen.

Hoofdstuk 4 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten beschreven van het jurisprudentieonderzoek en de interviews met vertegenwoordigers uit het werkveld.¹²³ Eerst wordt er een beeld geschetst van de problematiek in de uitvoeringspraktijk vanaf het moment dat het bewind is ingesteld voor de invoering van de wijziging van het BW en de AMvB Besluit Kwaliteitseisen CBM. Vervolgens worden de gevolgen van deze wetswijziging beschreven. Ten slotte wordt gekeken of de gesignaleerde problemen voorkomen of opgelost (kunnen) worden.

4.1 Problemen voor de invoering van de wetswijziging en de AMvB genaamd 'Besluit Kwaliteitseisen voor curatoren, mentoren en bewindvoerders

4.1.1 Jurisprudentie

Uit het jurisprudentieonderzoek kwamen verschillende problemen naar voren, waarin de kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind in het geding was. Hieronder zijn de problemen weergegeven.

4.1.1.1 Eisen van het kantoor

Boekhoudkundige administratie

Het LOVCK stelt elk jaar de beloning vast voor bewindvoerders. Bij geschillen over wat de bewindvoerder in rekening heeft gebracht bij de rechthebbende worden deze tarieven strak gehanteerd. Dit blijkt uit een casus waarbij een bewindvoerder een te hoge beloning in rekening had gebracht bij de rechthebbende.¹²⁴ In een andere casus had een bewindvoeringskantoor dat niet was aangesloten bij een branchevereniging kosten gerekend voor de intake. Dit is niet toegestaan volgens de aanbevelingen van het LOVCK.¹²⁵

Communicatie

Een bewindvoerder die een betaald 0900 nummer heeft, wordt op grond van het redelijkheidsbeginsel als niet acceptabel beschouwd.¹²⁶

4.1.1.2 Eisen met betrekking tot de werkwijze

Tijdig aan financiële verplichtingen voldoen

Bewindvoerders laten het na om bepaalde werkzaamheden te verrichten. Het nalaten van werkzaamheden kan schade veroorzaken, waarvoor de bewindvoerder verantwoordelijk is indien deze schade te wijten is aan de bewindvoerder.¹²⁷ De rechter veroordeelt de bewindvoerder consequent tot het betalen van de verwijtbare schade. Dit is het geval in alle volgende casussen:

- een bewindvoerder had totaal geen invulling gegeven aan zijn taak. Alle vaste lasten bleven onbetaald, terwijl hij wel zijn beloning incasseerde¹²⁸ en daarnaast nog een bedrag, zonder dat hier redenen voor waren.¹²⁹
- Een bewindvoerder had het nagelaten om de betalingsregeling, die de rechthebbende zelf had afgesproken voordat de goederen onder bewind werden gesteld, door te betalen waardoor de schuldeiser incassokosten had gerekend.¹³⁰

¹²³ Bijlage 9 t/m 15 transcripten

¹²⁴ Rechtbank, 14 juni 2010, ECLI:NL:RB MID:2010:BN6809, mr. N. Spronssen

¹²⁵ Rechtbank, 14 juni 2010, ECLI:NL:RB MID:2010:BN6809, mr. N. Spronssen

¹²⁶ Rechtbank, 12 oktober 2011, ECLI:NL:RB MAA:2011:BT7294, mr. M. Russel

¹²⁷ Art. 1:444 BW

¹²⁸ Rechtbank, 23 mei 2013, ECLI:NL:RBO BR:2013:CA1156, mr. P. Penders en Raad voor de rechtspraak, *Toelichting op ontslag Stichting Bronn als bewindvoerder in 160 zaken*, Zutphen 2014

¹²⁹ Rechtbank, 3 februari 2012, ECLI:NL:RB HAA:2012:BV7479, mr. T. Pieters

- Een bewindvoerder had nagelaten om te onderzoeken waarvoor een premie werd afgeschreven, aangezien er geen bescheiden aanwezig waren. De bewindvoerder had besloten om de premie niet langer af te laten schrijven, waardoor de levensverzekering van de rechthebbende is geroyeerd.¹³¹
- Het niet aanvragen van kwijtschelding voor de gemeentelijke belastingen.¹³²
- Het niet aanvragen van bijzondere bijstand voor de beloning van de bewindvoerder¹³³ of geen bezwaar maken op een afwijzing voor bijzondere bijstand.¹³⁴
- Het niet betalen van een rekening, terwijl hier wel geld voor beschikbaar was, waardoor er ook sprake is van incassokosten e.d.¹³⁵
- Bij een rechthebbende waren de schulden in zo'n hoge mate opgelopen dat er vanuit kan worden gegaan dat de bewindvoerder tekort is geschoten in zijn taak. Gemiddeld was de schuldenlast toegenomen met € 20.000,- in een korte periode.¹³⁶

Nalaten van het afleggen van rekening en verantwoording

Een bewindvoerder liet het na om rekening en verantwoording¹³⁷ af te leggen over de dossiers, waarin hij tot bewindvoerder was benoemd, ook al had de rechter hem hiertoe meerdere malen opgeroepen. De rechter heeft hierbij besloten dat een andere bewindvoerder een deskundigenonderzoek mag uitvoeren op kosten van de bewindvoerder, aangezien de rechter slecht bewind vermoedde.¹³⁸

In een andere casus komt de huidige bewindvoerder erachter dat het gevoerde bewind door de voormalige bewindvoerder niet juist was uitgevoerd. De bedragen op de rekening en verantwoording bleken niet overeen te komen met de werkelijkheid. De rechter eiste van de voormalige bewindvoerder om op zijn kosten een door de registeraccountant opgemaakt rapport in te leveren waaruit de rechtmatigheid van zijn ingeleverde verantwoordingen zou moeten blijken.¹³⁹

Dit probleem wordt herkend in de masterscriptie¹⁴⁰, hier komt ook naar voren dat de staat aansprakelijk wordt gesteld indien een rechter niet adequaat optreedt tegen bewindvoerders die het nalaten om rekening en verantwoording af te leggen. De rechter oordeelde dat er ontslag had moeten volgen en dat de betreffende rechter het bewind te lang heeft laten voortduren.¹⁴¹

4.1.1.3 Eisen personeelsleden

Het ontvangen van voordeel

De wetgeving was niet eenduidig in het voorkomen van misbruik en/of belangenverstrengeling. Feitelijk was het niet verboden als een bewindvoerder voordeel haalde uit zijn kennis over de vermogenspositie van zijn cliënt. Uit de jurisprudentie blijkt dat de rechter hier evenwel niet lichtvaardig in meegaat. De rechter besluit dat de bewindvoerder de geleden schade moet vergoeden en/of ontslaat de bewindvoerder van zijn taak.

¹³⁰ Gerechtshof, 13 april 2010, ECLI:NL:GHAMS:2010:BM3089, mrs. A. Diender

¹³¹ Rechtbank, 13 april 2012, ECLI:NL:RBARN:2012:BW2941, mr. P. Huidekoper

¹³² Rechtbank, 30 maart 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BQ0715, mr. G. Meijer

¹³³ Rechtbank, 8 juli 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BS7492, mr. P. Messer-Dinnissen en Rechtbank, 20 juli 2010, ECLI:NL:RBARN:2010:BN4406, mr. P. Huidekoper

¹³⁴ Rechtbank, 14 oktober 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:5998, mr. P. Huidekoper

¹³⁵ Rechtbank, 27 juli 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BR4527, mr. P. Huidekoper

¹³⁶ Rechtbank, 12 oktober 2011, ECLI:NL:RBMAA:2011:BT7294, mr. M. Russel

¹³⁷ Art. 1:445 BW

¹³⁸ Art. 1:360 BW en rechtbank, 13 mei 2013, ECLI:NL:RBOBR:2013:CA1051

¹³⁹ Rechtbank, 20 juli 2010, ECLI:NL:RBARN:2010:BN4406, mr. P. Huidekoper

¹⁴⁰ C. Sneep, Masterscriptie beschermingsbewind anno nu en een vooruitblik op de toekomst, Tilburg 2011

¹⁴¹ Rechtbank, 23 mei 2007, L/N BA5762, mrs. P.A. Koppen, D. Aarts en A. Olland

Een bewindvoerder die geld van het vermogen van de rechthebbende naar zijn eigen rekening overmaakt, moet dit bedrag terugbetalen aan de rechthebbende.¹⁴²

Zo werd het aanvaarden van een nalatenschap door de echtgenote van de bewindvoerder als een gewichtige reden aangevoerd voor ontslag van de bewindvoerder. De echtgenote was de enige werknemer in het kantoor van haar man. De wilsbeschikking was ten tijde van het bewind opgesteld.¹⁴³

In een andere casus had een bewindvoerder van het vermogen van de rechthebbende een lening voor zijn bedrijf afgesloten. Deze handeling was zonder toestemming van de rechter gedaan. De bewindvoerder is dan ook door de rechter aansprakelijk gesteld voor de schade die is ontstaan voor de rechthebbende.¹⁴⁴

Een bewindvoerder had onjuiste opgaaf gedaan van het aanwezige vermogen op de boedelbeschrijving, waardoor de kantonrechter geen toezicht kon uitoefenen op deze bankrekeningen. De bewindvoerder maakte regelmatig bedragen over naar zijn eigen bankrekening en betaalde reizen, benzine en andere goederen van deze rekening. Ook nam hij regelmatig geld op bij de geldautomaat. De rechthebbende verbleef in een verzorgingstehuis en kwam niet zelfstandig buiten de deur, waardoor de rechter het aannemelijk achtte dat de bewindvoerder verantwoordelijk is voor de uitgaven. De bewindvoerder is aansprakelijk gesteld voor de schade die de rechthebbende heeft geleden.¹⁴⁵

In een ander geval was de bewindvoerder eigenaar van verschillende kantoren waaraan hij betalingen voldeed met het geld van de rechthebbenden. Daarnaast verhaalde hij de kosten voor administratiesoftware op de rechthebbenden. Ook dit leidde tot ontslag van de bewindvoerder.¹⁴⁶

Levensstandaard cliënt voorop bij beslissingen

Het nalaten van betalen van leefgeld, waardoor de rechthebbende met drie kinderen zonder eten zat, zorgde ervoor dat de rechter bepaalde dat de bewindvoerder smartengeld aan de rechthebbende diende te betalen.¹⁴⁷

Een bewindvoerder had een rekening geopend op naam van X. X en Y woonden samen, maar hadden geen samenlevingscontract en waren niet gehuwd. Toen X kwam te overlijden, bleek dat de rekening slechts op naam van X stond, waardoor Y geen enkele aanspraak kon maken op het gezamenlijk vermogen van X en Y. De rechter was van mening dat de bewindvoerder heeft nagelaten om een gezamenlijke rekening te openen, dan wel de situatie die zou ontstaan bij overlijden bespreekbaar te maken. Daarnaast had de bewindvoerder nagelaten om direct een bijstandsuitkering voor Y aan te vragen na het overlijden van X. Y had niet meer de mogelijkheid om de toenmalige levensstandaard voort te zetten, terwijl dit wel mogelijk was geweest indien de bewindvoerder een gezamenlijke rekening had geopend.¹⁴⁸

Het feit dat de rechthebbende in zijn levensstandaard gewend is om rechtshandelingen te verrichten en in het bewind hiertoe bevoegd is, maakt niet dat het vanuit de bewindvoerder gedacht probleemloos is. Een rechtshandeling is alleen ongeldig als de wederpartij het bewind kende of behoorde te kennen.¹⁴⁹ Zo kan de situatie ontstaan dat de rechthebbende allerlei aankopen verricht en de bewindvoerder geacht wordt deze voor de rechthebbende te betalen, terwijl daar geen middelen voor aanwezig zijn.¹⁵⁰ Zeker indien het bewind is uitgesproken op grond van verkwisting kan dit leiden tot problematische schulden. Voorheen kon de wetgever de

¹⁴² Rechtbank, 14 juni 2010, ECLI:NL:RBMID:2010:BN6809, mr. N. Spronssen

¹⁴³ Rechtbank, 21 augustus 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:10654, mr. V.F. Milders en art 1:448 lid 2 BW

¹⁴⁴ Rechtbank, 20 januari 2011, ECLI:NL:RBALK:2011:BP3444, mr. L. van der Heijden

¹⁴⁵ Rechtbank, 25 januari 2012, ECLI:NL:RBLEE:2012:BV5558, mr. J. Leijten

¹⁴⁶ Rechtbank, 12 oktober 2011, ECLI:NL:RBMAA:2011:BT7294, mr. M. Russel

¹⁴⁷ Rechtbank, 8 december 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BU9050, mr. P. Huidekoper

¹⁴⁸ Rechtbank, 8 januari 2014, ECLI:NL:RBZWB:2014:152, mr. L. van Dijke

¹⁴⁹ Art. 1:439 BW

¹⁵⁰ Rechtbank, 18 oktober 2010, ECLI:NL:RBBRE:2010:BO2762, mr. W.E.M. Verjans

rechthebbende in dat geval onder curatele plaatsen. Bij curatele wordt de curandus handelingsonbekwaam, waardoor zijn rechtshandelingen ongedaan gemaakt kunnen worden.¹⁵¹ Door de wetswijziging is verkwisting een grond voor bewind geworden.¹⁵² De rechtbank van Breda constateerde in 2010 al dat de wettelijke mogelijkheden tekortschoten om gesloten overeenkomsten aan te vechten, zodat deze vernietigd konden worden.¹⁵³

Minimaal twee keer contact per maand

In een andere casus was de communicatie tussen de rechthebbende en de bewindvoerder dermate verstoord, dat het contact met de schuldeisers hierdoor werd belemmerd en de schulden verder opgelopen waren. De rechthebbende liep hierdoor het risico om uit de schuldhulpverleningsregeling te worden gezet. Dit was voor de rechter reden om de bewindvoerder ontslaan.¹⁵⁴

Indien de rechthebbende bewust onbereikbaar is en de bewindvoerder al het mogelijke heeft gedaan om contact te krijgen met zijn cliënt dan wordt in het ene geval de betreffende bewindvoerder ontslagen¹⁵⁵ en in het andere geval constateert de rechter dat het niet zinvol is om een nieuwe bewindvoerder te benoemen, omdat die met dezelfde problemen geconfronteerd zou worden.¹⁵⁶ In weer een ander geval is de uitspraak van de rechter dat de bewindvoerder in een vergelijkbare casus zijn taken zo goed mogelijk moet uitvoeren, ondanks de moeizame relatie met de cliënt.¹⁵⁷

4.1.1.4 Overig

Verskil in uitspraken bij rechtbanken

Uit de jurisprudentie blijkt in een enkel geval dat rechters verschillend kunnen oordelen over vergelijkbare situaties.

Een voorbeeld hiervan is een uitspraak over gebrekkige communicatie tussen de bewindvoerder en de rechthebbende. Zo heffen kantonrechters uit Breda en Haarlem het bewind wel op, aangezien er geen (zinvolle) uitvoering aan het bewind kan worden gegeven¹⁵⁸, en besluit een andere rechter uit Arnhem-Leeuwarden dat gebrekkige communicatie geen grond is om het bewind op te heffen.¹⁵⁹

In de zaken waar het bewind is opgeheven, krijgt de rechthebbende alle vrijheid terug terwijl het bewind destijds is uitgesproken in het belang van de rechthebbende en daarnaast is er nog steeds sprake van de gronden waarop het bewind is uitgesproken. De maatregel bewind is uitgesproken ter bescherming van de rechthebbende en de maatschappij.¹⁶⁰

Een andere casus gaat over de rekening en verantwoording, waarbij de rechtelijke macht niet eenduidig was. Een bewindvoerder leverde al jaren zijn rekening en verantwoording in bij de rechtbank Arnhem, waar de rekening en verantwoording werden goedgekeurd, zo beweerde hij. Echter de rechter in Zutphen was van mening dat de rekening en verantwoordingen te summier waren. Daarnaast waren de rekening en

¹⁵¹ Art. 3:32 BW

¹⁵² Art. 1:431 BW

¹⁵³ Gerechtshof, 22 juni 2011, ECLI:NL:GHSGR:2011:BU1476, mrs. Van Nieveld

¹⁵⁴ Gerechtshof, 2 november 2011, ECLI:NL:GHSGR:2011:BU6078, mrs. Kamminga

¹⁵⁵ Gerechtshof, 23 augustus 2012, ECLI:NL:GHARN:2012:BX7867, mrs. Loo, Dozy en Laurentius-Kooter

¹⁵⁶ Rechtbank, 11 oktober 2012, ECLI:NL:RBBRE:2012:BY0254, mr. W. Verjans

¹⁵⁷ Gerechtshof, 3 juli 2012, ECLI:NL:GHSHE:2012:BX0236, mrs. Vossestein, Lamers en Veldhuijzen, Rechtbank, 3 mei 2012, ECLI:NL:RBBRE:2012:BW4999, mr. W. Verjans

¹⁵⁸ Rechtbank, 11 oktober 2012, ECLI:NL:RBBRE:2012:BY0254 mr. W. Verjans en Rechtbank, 17 december 2010, ECLI:NL:RBHAA:2010:BP1867, mr. C.A. Boom en Rechtbank, 29 juli 2010, ECLI:NL:RBHAA:2010:BN3560, mr. T.M. van Wassenae en Rechtbank, 26 juli 2010, ECLI:NL:RBHAA:2010:BN6091, mr. C.A. Boom

¹⁵⁹ Gerechtshof, 17 januari 2010, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ0230, mrs. J. Bosch

¹⁶⁰ Memorie van toelichting Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren

verantwoordingen niet volgens het model. Het gerechtshof besloot eveneens dat de bewindvoerder de rekening en verantwoordingen volgens het model moest indienen. De kritiek op de afhandeling van dit probleem was, dat het niet is bewezen dat het ging om vergelijkbare rekening en verantwoordingen.¹⁶¹

Ontvankelijkheidszaken

De bewindvoerder moet de rechthebbende in rechte vertegenwoordigen.¹⁶² Echter het komt regelmatig voor dat een schuldeiser alleen tegen de rechthebbende een zaak aanspant. Inzet is dan het vorderen van de achterstallige betaling. Indien de bewindvoerder in dit soort zaken niet werd gedaagd, verklaarde de rechter de zaak niet ontvankelijk.¹⁶³

Als de rechthebbende een procedure startte, werd de rechthebbende niet ontvankelijk verklaard als de bewindvoerder niet als mede-eiser werd genoemd.¹⁶⁴

4.1.2 Interviews

Uit de interviews¹⁶⁵ kwamen verschillende problemen naar voren waarin de kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind in het geding was voor de invoering van de wetswijziging.¹⁶⁶ Deze zijn hierna beschreven.

4.1.2.1 Eisen om lid te worden

Voor 2014 kon nagenoeg iedereen professioneel bewindvoerder worden. Er was geen opleiding vereist. De rekening en de verantwoording van de bewindvoerder was het enige houvast om te beoordelen hoe de bewindvoering uitgevoerd werd. Indien niet aan de eisen werd voldaan, kon de rechter overgaan tot ontslag.¹⁶⁷

4.1.2.2 Eisen met betrekking tot de werkwijze

Bankrekening openen

Bewindvoerders hebben vaak moeite om een bankrekening te openen bij een bank. Banken eisen van de bewindvoerder dat zij een lidmaatschap van een branchevereniging kunnen overleggen.¹⁶⁸ Zo gaf een van de geïnterviewde het volgende aan:

*'Bij de ABN ben je verplicht om lid te worden van een branchevereniging, anders mag je geen rekeningnummer beheren daar.'*¹⁶⁹

Afstemming taken

Vanuit het werkveld kwam de reactie dat het voor bewindvoerders onduidelijk kan zijn wat tot hun taak behoort en wat niet.¹⁷⁰ Een van de geïnterviewde gaf aan: *'Er zijn wel eens vragen, hoort dit nou wel of niet bij mijn taak.'*¹⁷¹ Met name de kleinere kantoren en de zzp'ers liepen er tegenaan dat er geen centraal punt is waar ze vragen kunnen stellen over de uitvoering van de bewindvoering. De branchevereniging voorzag hier gedeeltelijk in. De (financiële) drempel om lid te worden, was hoog en bewindvoerders liepen er tegenaan dat vragen niet

¹⁶¹ Gerechtshof, 9 augustus 2011, ECLI:NL:GHARN:2011:BR5341, mrs. Van Loo

¹⁶² Art. 1:441 BW

¹⁶³ Gerechtshof, 2 september 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:3357, Rechtbank, 21 augustus 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:2663, mr. B. Engberts

¹⁶⁴ Rechtbank, 5 juni 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:CA:2469, mr. Engberts

¹⁶⁵ Bijlage 9 t/m 15

¹⁶⁶ Bijlage 6 t/m 8

¹⁶⁷ Bijlage 9 t/m 15 transcripten

¹⁶⁸ Aangangsel van de Handelingen 2014-2015, nr. 413

¹⁶⁹ Bijlage 10 transcriptie resp. B

¹⁷⁰ Bijlage 9, 13 en 15 transcriptie resp. A, F en H

¹⁷¹ Bijlage 9 en 15 transcriptie resp. A. en H.

altijd beantwoord werden of dat er lange tijd overheen ging. Er was een internetsite¹⁷² voor vragen die beantwoord werden door andere bewindvoerders. Alle bewindvoerders gaven aan dat ze behoefte hadden aan een vraagbaak waar zij anoniem hun vragen konden stellen. Tot op heden is er geen centraal punt waar anoniem vragen gesteld kunnen worden en is lid worden van de branchevereniging relatief duur.¹⁷³

De problemen van rechthebbenden konden complex zijn. Vooral in zaken waar sprake was van hoge schulden en ook andere hulpverlening noodzakelijk was. De bewindvoerder werd veelal als eerste met de problemen geconfronteerd en voelde druk om deze problemen aan te pakken:

'Bij die mensen is het heel moeilijk om je alleen te concentreren op dat financiële stuk, want er speelt zoveel omheen.'

Dit werd versterkt in die gevallen waarbij de bewindvoerder zag dat de rechthebbende anders verder in de problemen zou komen. De afbakening tussen de taak van de bewindvoerder en de hulpverleners was lastig:

*'We hebben eigenlijk enerzijds te weinig tijd om bij die multi-problemen te helpen en anderzijds is de taakafbakening onduidelijk.'*¹⁷⁴

Nu schulden een grond zijn geworden voor instelling van bewind is het te verwachten dat de dossiers complex blijven. Tot op heden zijn er geen landelijke afspraken gemaakt tussen bewindvoerders en hulpverleners.¹⁷⁵

De bewindvoerder kreeg ongeacht het aantal uren dat besteed werd aan een dossier per rechthebbende een vast bedrag. Doordat het aantal uren dat nodig is voor de complexe dossiers te laag lag, was het belangrijk dat een bewindvoerder ook eenvoudige dossiers onder zijn hoede kreeg. Hiermee konden de verschillen in inzet gecompenseerd worden. Nu zijn er verschillende bedragen voor de dossiers, maar vindt het werkveld het bedrag voor de schuldendossiers te laag, waardoor compensatie nodig blijft.¹⁷⁶ De BPBI zei dat het juist omgekeerd was; dat bewindvoerders op een gegeven moment ingewikkelde dossiers accepteren om zeker te zijn van hun omzet.¹⁷⁷

Hulpverleners verwezen af en toe door naar een bewindvoerder. Bij de intake met de potentiële rechthebbende kwam de bewindvoerder erachter dat de hulpverleners de verkeerde informatie hadden verstrekt. Hulpverleners waren vaak niet op de hoogte van de werkzaamheden van de bewindvoerder en er was vaak onduidelijkheid over de taakafbakening tussen bewindvoerders en de overige hulpverlening¹⁷⁸:

*'Ik schrok ervan hoe weinig een schuldhulpverlener van de gemeente precies wist wat beschermingsbewindvoerders precies doen.'*¹⁷⁹

Een onderdeel van de taak van de bewindvoerder is dat de bewindvoerder in geval van beschikkingshandelingen toestemming aan de rechter vraagt. Echter, er bleek in het werkveld veel onduidelijkheid te zijn over wat onder beheer- en beschikkingshandelingen valt.¹⁸⁰ Bewindvoerders gaven aan dat de toestemming eenvoudig te omzeilen valt door een bedrag in kleinere stukjes te verdelen over een langere periode. Er heerste verdeeldheid over of € 1500,- een goede grens was of dat dit bedrag naar beneden/boven bijgesteld moest worden.

¹⁷² www.goedvertegenwoordigd.nl

¹⁷³ Bijlage 10 en 13 transcriptie resp. B en F

¹⁷⁴ Bijlage 15 transcriptie resp. H

¹⁷⁵ Bijlage 10 en 15 transcriptie resp. B en H

¹⁷⁶ Bijlage 13 en 15 transcriptie resp. F en H

¹⁷⁷ Reactie BPBI op Besluit Kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren

¹⁷⁸ Vivian den Hartogh, *Beschermingsbewind, kwantitatief onderzoek naar ontwikkelingen en kosten voor gemeenten*, Stimulansz 2014 en Bijlage transcriptie resp. F en H

¹⁷⁹ Bijlage 15 transcriptie resp. H

¹⁸⁰ Bijlage 9, 10, 11, 12, 13 en 15 transcriptie resp. A, B, D, E, F en H

Het vragen van toestemming voor het uitvoeren van een beschikkingshandeling wordt in het werkveld ervaren als een extra controle op de uitvoering van het bewind. Wat eerder de Kamervragen ook al aangaven.¹⁸¹

Tijdig financiële verplichten voldoen

In het werkveld kon men veel voorbeelden van bewindvoerders noemen die niet alle werkzaamheden verrichtten, waartoe ze verplicht waren. Iedereen kende wel iemand die was ontslagen dan wel een schadeclaim opgelegd had gekregen.¹⁸² Een aantal voorbeelden hiervan vindt u terug in de jurisprudentie.

Check juistheid boedelbeschrijving

Vanuit de rechtbank kwam het signaal naar voren dat het controleren van een boedelbeschrijving een tijdrovende bezigheid was en daarom achterwege werd gelaten. Misbruik door bewindvoerders werd niet snel ontdekt. Kantonrechter J.J. Groen bevestigde dit tijdens een uitzending van Zembla.¹⁸³

'Het is onmogelijk om alle bewindvoerders te controleren. Bovendien is het feitelijk niet de taak van de kantonrechter om de bewindvoerder te controleren maar de rechthebbende moet dat doen.'

Ook bij bewindvoerders waren veel gevallen van misbruik bekend.¹⁸⁴

4.1.2.3 Eisen aan personeelsleden

Levensstandaard cliënt voorop bij beslissingen

Als gevolg van de wetswijziging worden rechthebbenden geregistreerd in het curatele- en bewindregister.¹⁸⁵

Hiermee kan een verkoper inzicht krijgen en weten dat van zijn klant goederen onder bewind zijn gesteld.

*'Nou, ik heb een cliënt gehad, ik werd er helemaal gek van, ik wist helemaal niet hoeveel postorderbedrijven er waren in Nederland, maar het zijn er heel veel. Toen heb ik op een gegeven moment het adres laten blokkeren, want ze hebben zo weer een andere naam. Kijk dan staan ze wel met hun naam in zo'n register, maar als jij elke keer weer een andere naam verzint...'*¹⁸⁶

Hier geeft de bewindvoerder aan dat registratie geen oplossing biedt. De rechthebbende kan immers onder andere namen aankopen blijven doen en de enige oplossing zou dan zijn: het adres laten blokkeren. Dit probleem kan groter worden aangezien 'verkwisting' nu ook een grond is voor instelling van bewind.¹⁸⁷

4.1.2.4 Eisen met betrekking tot de cliënt

Het werkveld gaf aan dat de bewindvoerders en de rechtbank werden belemmerd in hun werkzaamheden door de cliënt. Voorbeelden die genoemd werden zijn:

- De rechthebbende die zijn DIGID weet, kan zijn bankrekeningnummer wijzigen via internet en dus zijn inkomsten ontvangen op een rekening waar de bewindvoerder niet bij kan (bijvoorbeeld: leefgeldrekening).¹⁸⁸
- Het doen van bestellingen, zonder dat daar overleg over is geweest met de bewindvoerder.¹⁸⁹
- Cliënten die vergeetachtig/dement zijn en hierdoor veelvuldig bellen om duidelijkheid te krijgen over hun vermogen of hun bewindvoerder betichten van diefstal o.i.d.¹⁹⁰

¹⁸¹ Aanhangsel Handelingen II 2008 09 nr. 1182

¹⁸² Bijlage 9 t/m 15 transcripten

¹⁸³ Zembla, VARA/NPS, 16 november 2008

¹⁸⁴ Bijlage 9 t/m 15 transcripten

¹⁸⁵ Rechtspraak, Curatele- en bewindregister

¹⁸⁶ Bijlage 13 transcriptie resp. F

¹⁸⁷ Bijlage 9, 10, 12 en 13 transcriptie resp. A, B, E en F

¹⁸⁸ Bijlage 13 transcriptie resp. F

¹⁸⁹ Bijlage 10 en 13 transcriptie resp. B en F

4.1.2.5 Kwaliteitscontrole

De meningen zijn verdeeld of het de taak van de kantonrechter is om toezicht uit te oefenen op de bewindvoerder. De wet luidt als volgt:

‘De rekening en verantwoording wordt afgelegd ten overstaan van de kantonrechter. ... Goedkeuring van deze rekening en verantwoording door de kantonrechter belet niet dat de rechthebbende na het einde van het bewind nogmaals over dezelfde tijdsruimte rekening en verantwoording vraagt, voor zover dit niet onredelijk is.’¹⁹¹

Echter kantonrechter P. Huidekoper zei in een uitspraak, evenals een van de geïnterviewde:¹⁹²

‘dat het in de verplichting van de wet zit dat er geen verplichting bestaat voor de kantonrechter om te controleren of de bewindvoerder zijn werk goed doet.’¹⁹³

De jurisprudentie geeft aan dat het de taak van de kantonrechter is om toezicht te houden op de rechtmatigheid en doelmatigheid van het bewind.¹⁹⁴ De geïnterviewden gaven aan dat het gedeeltelijk de taak was van de kantonrechter om toezicht uit te oefenen. Voor het andere gedeelte zouden de bewindvoerders zelf verantwoordelijk moeten zijn.

De geïnterviewden gaven daarnaast aan dat een nadeel van het achteraf controleren van de rekening en verantwoording door de kantonrechter was dat de rechthebbende bij misbruik de dupe is. De rechthebbende zou er veel moeite voor moeten doen om het een en ander recht te zetten. In de meeste gevallen zal dit niet lukken.¹⁹⁵

De rechtbank gaf aan dat er verschil was in hoeverre rekening en verantwoordingen gecontroleerd werden. Het ging hier met name over het verschil tussen de bewindvoerders die waren aangesloten bij de BPBI en de ‘gewone’ bewindvoerders. Sommige rechters controleerden de rekening en verantwoording steekproefsgewijs, terwijl andere rechters elke rekening en verantwoording bekeken.¹⁹⁶

‘Er zijn rechtbanken die hebben zoiets ‘die bewindvoerder vertrouwen we, dus wij kijken gewoon naar het begin en eind en dat is goed.’ Maar dat ligt ook aan de rechters die je hebt zitten. De rechters hier willen echt dat elke rekening en verantwoording wordt nagekeken.’¹⁹⁷

4.1.2.6 Overig

Verskil in werkwijze rechtbanken

‘Kantonrechters verschillen nog wel eens in hun aanpak en zij moeten natuurlijk de maatregel uitspreken en ook toezicht houden. Ze doen dat op hun eigen manier. Maar daar zijn geen hele duidelijke regelingen voor, dus heel veel kantonrechters hebben daar ook wel wat eigen beleid in.’¹⁹⁸

¹⁹⁰ Bijlage 12 transcriptie resp. E

¹⁹¹ Art. 1:445 lid 1 en 2 BW

¹⁹² Bijlage 9 transcriptie resp. A

¹⁹³ Zembla, VARA/NPS, 16 november 2008

¹⁹⁴ Hof 's-Gravenhage, LJN: BH9022, 24 maart 2009

¹⁹⁵ Bijlage 9, 13 en 15 transcriptie resp. A, F en H

¹⁹⁶ Bijlage 12 en 13 transcriptie resp. E en F

¹⁹⁷ Bijlage 12 transcriptie resp. E

¹⁹⁸ Bijlage 9 transcriptie resp. A

‘Als je sec kijkt naar de wet dan moeten ze kijken of het middel geëigend is. Wat mij opviel, toen ik sprak met kantonrechters, is dat de werkwijze wisselend wordt ingevuld. Dus dat is wel goed als daar één lijn in komt. De een zei bijvoorbeeld van ooh, u heeft schulden, wist u, dat uw gemeente u daar ook mee kan helpen? En die vond dus dat zij klanten er op moest wijzen dat er andere initiatieven zijn. Terwijl een andere rechter zei: ik ben daar gek, ik weet onderhand ook niet meer wie wat aanbiedt, ik kijk alleen maar als die dat wil hebben en hij is niet in staat om zelf zijn financiën te regelen, dan krijgt die dat. Je ziet een enorme verscheidenheid van hoe pak je de vraag die voor je ligt eigenlijk op?’¹⁹⁹

Deze uitspraken geven aan dat kantonrechters de uitvoering van de bewindsregeling niet eenduidig hanteren. Dit leverde problemen op bij de uitvoering. Dit eerste probleem werd herkend door respondent E²⁰⁰ en ook de BPBI gaf dat aan in een reactie op het wetsvoorstel.²⁰¹

Hoge werkdruk rechtbanken

‘De kantonrechters verzuipen in de bewindvoeringsaanvragen.’²⁰²

Door de hoge werkdruk had de rechter weinig tijd om te toetsen of het bewind geëigend was, zowel bij het instellen van bewind als bij de opheffing liep de kantonrechter hier tegenaan.²⁰³

Een risico van de hoge werkdruk was dat fouten niet aan het licht komen. De werkdruk is tot op heden niet minder geworden, daarnaast zijn er niet meer middelen beschikbaar gesteld, waardoor dit probleem voort blijft bestaan.

4.1.3 Samenvatting jurisprudentie en interviews

Uit de jurisprudentie én de interviews kwamen de volgende problemen naar voren:

- Het misbruik maken van vermogen van de rechthebbende
- Het doen van aankopen door de rechthebbende
- Het niet naar behoren uitvoeren van de werkzaamheden van de bewindvoerder

Met name in de interviews werd aangegeven dat rechters de vraag die voor hen ligt anders oppakken, waardoor er verschillende werkwijzen zijn. Bij jurisprudentie was alleen een uitspraak bekend met betrekking tot de communicatie tussen de rechthebbende en de bewindvoerder.

De volgende problemen kwamen alleen uit de jurisprudentie:

- Communicatieproblemen tussen de rechthebbende en de bewindvoerder
- Vele niet ontvankelijkheidsverklaringen als gevolg van het feit dat de bewindvoerder of de rechthebbende niet was gedaagd

Uit de interviews kwamen de volgende problemen naar voren:

- Vrijwel iedereen bewindvoerder kon worden
- Bewindvoerders konden met moeite een bankrekening openen bij een bank voor de rechthebbende
- Bewindvoerders en rechtbanken konden worden belemmerd in hun werkzaamheden door rechthebbenden
- De rekening en verantwoording waren altijd achteraf, zodat misbruik altijd pas achteraf kon worden ontdekt

¹⁹⁹ Bijlage 15 transcriptie resp. H

²⁰⁰ Bijlage 12 transcriptie resp. E

²⁰¹ Reactie BPBI op Besluit Kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren

²⁰² Bijlage 15 transcriptie resp. H

²⁰³ Bijlage 9, 10, 12 en 15 transcriptie resp. A, B, E en H

- De taakomschrijving en de afbakening met hulpverleners was zowel voor de bewindvoerders als voor de hulpverleners c.q. doorverwijzers onduidelijk
- Rechtbanken kampten met een hoge werkdruk met alle gevolgen van dien

4.2 Problemen die zullen gaan ontstaan na de invoering van de wetswijziging en de AMvB genaamd 'Besluit Kwaliteitseisen voor curatoren, mentoren en bewindvoerders'

4.2.1 Jurisprudentie

De wijziging in het BW en de AMvB²⁰⁴ is in werking getreden in 2014. Bewindvoerders hebben twee jaar de tijd gekregen om aan de kwaliteitseisen te gaan voldoen. Er is nog geen jurisprudentie op basis van de vernieuwde wetgeving. Wel heeft de kantonrechter een probleem gesignaleerd dat een gevolg is van de wetswijziging. Dit is het doen van aankopen, aangezien dit al een bestaand probleem is, is dit probleem beschreven in 4.1.1.

4.2.2 Interviews

Uit de interviews²⁰⁵ kwamen verschillende problemen naar voren, waarin de kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind in het geding komt na de invoering van de wetswijziging.²⁰⁶

4.2.2.1 Eisen voor het kantoor

Financieel gezond

*'De bewindvoerder moet die accountant inschakelen en is dus ook wel wat meer geld kwijt aan die accountant, wat die niet kan besteden aan uren met de rechthebbende, dus dat vind ik wel jammer ergens. Want die bewindvoerder moet dat allemaal zelf betalen, dus dat betekent toch dat die wat minder tijd kan besteden aan de meerderjarigen zelf, maar goed.'*²⁰⁷

*'Ja je moet groot worden, dat vind ik jammer. Want dan denk ik kleine bedrijven zijn ook goed. Maar ik denk aan de andere kant ook dat kleine bedrijven wel het risico lopen dat als ze klanten verliezen, ze dan ook in de min komen te staan. Je moet toch wel een beetje een bedrijf hebben om kwaliteit te kunnen stellen. Je moet gewoon bereikbaar zijn. Je moet gewoon dat soort dingen en achterban hebben. Je kunt gewoon bijna niet klein zijn.'*²⁰⁸

De FNV gaf ook aan dat de kleine zelfstandigen met een enorme lastenverzwaring komen te zitten door de kwaliteitseisen.²⁰⁹

4.2.2.2 Eisen met betrekking tot de werkwijze

Uitvoering werkzaamheden

Door de wetswijziging krijgt de bewindvoerder de taak om de zelfredzaamheid van rechthebbenden te stimuleren.²¹⁰ Bij bewindvoerders rijst de vraag hoe zij dit moeten gaan doen en hoe dit meetbaar kan worden gemaakt. De accountant en de rechter moeten immers hierop controleren bij de rekening en verantwoording.²¹¹ Dit werd eveneens bevestigd in een onderzoek.²¹²

²⁰⁴ Bijlage 6 t/m 8 schema's

²⁰⁵ Bijlage 9 t/m 15 transcripten

²⁰⁶ Bijlage 6 t/m 8 schema's

²⁰⁷ Bijlage 9 transcriptie resp. A

²⁰⁸ Bijlage 10 transcriptie resp. B

²⁰⁹ Reactie FNV op Besluit Kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren

²¹⁰ Art. 3 lid 4 AMvB Besluit Kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren

²¹¹ Bijlage 9, 10, 12, 14 en 15 transcriptie resp. A, B, E, G en H

²¹² B. Bayrakceken, A. van der Geugten, A. Mulder, U. Matt en E. Ros, *Onderzoekspracticum: de taken van een bewindvoerder*, Amsterdam 2014

*'Dat wordt echt wel een heel lastig punt. Want van oudsher is dit niet jouw taak. Je nam het over, omdat mensen het niet konden met als doel zorgen dat ze niet in de financiële problemen raken. En nu moet je ook nog gaan nadenken van: oké, ik ben het nu al zo lang al aan het overnemen, nu moet ik eigenlijk die klant gaan begeleiden, zodat die het zelf weer kan doen.'*²¹³

Einde van het bewind

Na de wetswijziging is de kring van verzoekers voor instelling en het opheffen van het bewind uitgebreid. Het werkveld uitte de angst dat het bewind hierdoor te snel opgeheven wordt aangezien er onenigheid in de familie zou kunnen zijn of iemand wel of niet onder bewind moet worden gesteld. Waar bij de één een verzoek indient, wordt bij de ander een verzoek voor opheffing ingediend, omdat de persoon voldoende zelfredzaam zou zijn of de grond (problematische schulden) vervallen is.²¹⁴ Echter de mening van het werkveld was hierover verdeeld. Een deel zei ook dat het een goede wetswijziging is.²¹⁵

4.2.2.3 Eisen personeelsleden

Verklaring Omtrent Gedrag

Bewindvoerders hebben sinds de wetswijziging een VOG²¹⁶ nodig. De VOG gaat slechts vijf jaar terug. Dit betekent dat een bewindvoerder die is ontslagen wegens slecht bewind vijf jaar later opnieuw bewindvoerder zou kunnen worden.²¹⁷

Scholingseis

Hoogstwaarschijnlijk kunnen niet alle bewindvoerders voldoen aan de kwaliteitseisen. Het probleem is dat een vereiste HBO-opleiding vier jaar duurt, terwijl de overgangstermijn op twee jaar is gesteld. Dit betekent dat veel bewindvoerders ontslagen worden, omdat ze niet voldoen aan de kwaliteitseisen. Dit leidt tot een tijdelijke verhoogde werkdruk bij de rechtbanken, omdat zij alle wijzigingsverzoeken en rekening en verantwoordingen moet behandelen.²¹⁸

*'Dat is een hele operatie om alle cliënten naar een andere bewindvoerder te krijgen. Dat is denk niet 1,2,3 geregeld.'*²¹⁹

Bewindvoerders en rechters zullen meer kennis moeten verkrijgen over de schuldproblematiek, zoals het vrij te laten bedrag en de beslagvrije voet e.d. Hiermee hebben ze tot nu toe veel minder te maken gehad.²²⁰

4.2.2.4 Kwaliteitscontrole

De rekening en verantwoording²²¹ bestaat sinds de invoering van de AMvB uit een financieel stuk en een inhoudelijk stuk. In de AMvB komen kwaliteitseisen naar voren betreffende de omgang en het stimuleren van zelfredzaamheid.²²² De accountant stelt een rapport op over beide zaken. Uit het werkveld kwam naar voren dat de accountant of de kantonrechter niet geschikt is om te beoordelen of de bewindvoerder aan de inhoudelijke

²¹³ Bijlage 15 transcriptie resp. H

²¹⁴ Bijlage 12 transcriptie resp. E

²¹⁵ Bijlage 9 transcriptie resp. A

²¹⁶ Art 3 AMvB Besluit Kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren

²¹⁷ Bijlage 9 transcriptie resp. A

²¹⁸ Bijlage 12, 13, 14 en 15 transcriptie resp. E, F, G en H

²¹⁹ Bijlage 14 transcriptie resp. G

²²⁰ Bijlage 14 en 15 transcriptie G en H

²²¹ Art. 1:445 BW

²²² Art 3 lid 3 en 4 AMvB Besluit Kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren

kwaliteitseisen voldoet.²²³ Ook heeft de Nederlandse Beroepsorganisatie van accountants (NBA) aangegeven dat zij niet geschikt is om over alle onderdelen van de AMvB te kunnen oordelen of het voldoende en volledig is, aangezien de concrete norm ontbreekt.²²⁴

*'Waar een accountant natuurlijk nooit een vinger op kan krijgen, is hoe het contact met de cliënt is of wat er gebeurt in de dienstverleningsrelatie. Uit onderzoek²²⁵ blijkt dat er heel veel gebeurt in een dienstverleningsrelatie. Dat bepaalt vaak of het gaat slagen of niet. Dus het is best wel iets dat een enorme impact heeft.'*²²⁶

*'Rechters zijn eigenlijk niet opgeleid om toezicht uit te oefenen, maar om beslissingen te nemen over rechtsgeschillen.'*²²⁷

Een accountant heeft een financieel beroep en de rechter staat ver van de bewindvoerder af. Hierdoor is het voor beiden moeilijk om te beoordelen hoe de bewindvoerder bijvoorbeeld zijn/haar taken uitoefent.

4.2.2.5 Overig

Werkdruk

Nieuw is ook dat schulden een grond zijn geworden voor het instellen van bewind.²²⁸ In het werkveld is de verwachting dat de aanvragen voor instelling van bewind enorm toe gaan nemen. Hierdoor komt er een hogere werkdruk voor rechtbanken en bewindvoerders. Het werkveld gaf aan dat de bewindvoerders er goed op moeten letten dat zij uitsluitend hun bewindsvoeringstaken uitoefenen.²²⁹

Rechtbanken moeten de bewindvoerders bij de rekening en verantwoording gaan contoleren op de kwaliteitseisen, wat tot gevolg zal hebben dat de werkdruk bij rechtbanken zal verhogen.²³⁰

*'Het toezicht heeft de wetgever bij de kantonrechter gelegd, als die steken laat vallen, dan is de staat aansprakelijk voor schade. Het ministerie van Justitie zal wel voldoende formatie en middelen beschikbaar moeten stellen, zodat de kantonrechter het toezicht goed uit kan oefenen. Of dat gaat lukken, dat weet ik niet. Ik kan wel een mooie regeling maken, maar om het uit te kunnen voeren moet je ook wel de menskracht en de tijd beschikbaar stellen.'*²³¹

Bijzondere bijstand kosten

Doordat schulden een grond zijn geworden voor bewind, zal de nieuwe doelgroep ook aanspraak gaan maken op de bijzondere bijstand voor de bewindsvoeringkosten. De gemeenten hebben voor deze wetswijziging al aangegeven dat deze kosten onbeheersbaar dreigen te worden. Dit zal alleen nog maar gaan toenemen.²³²

4.2.3 Samenvatting jurisprudentie en interviews

Uit het jurisprudentieonderzoek kwamen op dit gebied geen problemen naar voren.

In de interviews kwam naar voren dat als gevolg van de wetswijziging het te verwachten is dat de volgende problemen zullen gaan ontstaan:

²²³ Bijlage 9, 10, 12, 14 en 15 transcriptie resp. A, B, E, G en H

²²⁴ Reactie NBA op Besluit Kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren

²²⁵ Klantprofielen voor schuldhulpverlening, N. Jungmann, Regioplan 2011

²²⁶ Bijlage 15 transcriptie resp. H

²²⁷ Bijlage 9 transcriptie resp. A

²²⁸ Art. 1:441 BW

²²⁹ Bijlage 12 en 15 transcriptie E, H

²³⁰ Bijlage 9, 10, 12, 13, 14 en 15 transcriptie resp. A, B, E, F, G en H

²³¹ Bijlage 9 transcriptie resp. A

²³² Bijlage 15 transcriptie resp. H en Vivian den Hartogh, *Beschermingsbewind, kwantitatief onderzoek naar ontwikkelingen en kosten voor gemeenten*, Stimulansz 2014

- De VOG gaat slechts vijf jaar terug gaat. Hierdoor kunnen onbekwame bewindvoerders later alsnog bewindvoerder worden
- Het risico bestaat dat kleinere kantoren/zelfstandigen failliet gaan door de lastenverzwaring
- De verhoogde werkdruk voor rechtbanken en bewindvoerders, door de schuldenbewinden en de kwaliteitseisen waarop gecontroleerd dient te worden, wordt een probleem
- Er wordt meer kennis gevraagd van bewindvoerders en rechters op het gebied van schulden en zelfredzaamheid. Rechtbanken zullen een manier moeten gaan vinden hoe ze gaan controleren dat de bewindvoerder de zelfredzaamheid van de rechthebbende stimuleert
- Gemeenten zullen er waarschijnlijk tegenaan gaan lopen dat er meer aanvragen voor bijzondere bijstand zullen komen
- Er bestaat een groot risico dat niet alle bewindvoerders kunnen voldoen aan de toegenomen kwaliteitseisen, wat zal leiden tot ontslag
- Het risico dat het bewind te snel wordt opgeheven, is vergroot nu het aantal verzoekers is toegenomen

4.3 Wijze waarop geconstateerde problemen op het gebied van kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind voorkomen kunnen worden volgens het werkveld

Uit de interviews²³³ zijn ideeën gekomen die gesignaleerde problemen zouden kunnen voorkomen of kwaliteitseisen²³⁴ die ervoor zorgen dat problemen voorkomen kunnen worden.

4.3.1 Eisen om lid te worden

De kwaliteitseisen en het gesprek met de rechter alvorens je benoemd wordt tot bewindvoerder voorkomt dat iemand zomaar bewindvoerder wordt en onbekwaam is. Dit waarborgt de kwaliteit.

*'Ik denk aan de bescherming van de cliënten: dat dat echt gewaarborgd wordt en dat je niet zomaar een kantoorje kan opzetten.'*²³⁵

Een punt van kritiek op de MBO-eis en HBO-eis, is dat er geen specifieke opleiding wordt voorgeschreven en dat er geen opleiding tot bewindvoerder is.²³⁶

4.3.2 Eisen voor het kantoor

De bewindvoerder moet de culturele achtergrond van de rechthebbende respecteren en in zijn achterhoofd houden bij het maken van keuzes voor de rechthebbende. De bewindvoerder moet in staat zijn om intercultureel te communiceren.²³⁷ Waarover het werkveld het volgende zei: *'wat ook weer bijdraagt aan een bepaalde kwaliteit.'*²³⁸

4.3.3 Eisen met betrekking tot de werkwijze

Afstemming taken

Als er documenten zouden komen waarin duidelijk alle werkzaamheden van de bewindvoerder worden geformuleerd en een overzichtelijke lijst van de beheers- en beschikkingshandelingen, zal dit de onduidelijkheid

²³³ Bijlage 9 t/m 15

²³⁴ Bijlage 8

²³⁵ Bijlage 10 transcriptie resp. B

²³⁶ Bijlage 13 en 14 transcriptie resp. F en G

²³⁷ Bijlage 10, 11 en 15 transcriptie resp. B, D en H

²³⁸ Bijlage 10 transcriptie resp. B

wegnemen. Het werkveld gaf aan dat het verzoeken om een machtiging door de rechtbank als een extra controle kan worden gebruikt. Wat ertoe leidt dat eventuele fraude eerder kan worden ontdekt.²³⁹

Als gemeente en andere relevante hulpverleners rondom de rechthebbende met bewindvoerders meer als ketenpartners zouden gaan werken, zou er meer begrip voor elkaar ontstaan. Zo zou er een document opgesteld kunnen worden waarin wordt omschreven voor welke klanttype of voor welke doelgroep bewind geëigend is en wie thuishoort bij de gemeentelijke schuldhulpverlening of andere voorzieningen die de gemeente biedt. Dit zou gedaan kunnen worden in samenspraak met de Vereniging voor de Nederlandse Gemeente. Ook kan het regionaal opgepakt worden door bewindvoerders en gemeenten uit een regio.²⁴⁰

4.3.4 Eisen personeelsleden

Verklaring Omtrent Gedrag

Bewindvoerders moeten een VOG aanvragen om er zeker van te zijn dat de bewindvoerder hoogstwaarschijnlijk integer met zijn verantwoordelijkheden omgaat. Echter gaat de VOG vijf jaar terug; dit zou in de toekomst een probleem kunnen worden. Dit probleem kan voorkomen worden als je de VOG langer terug zou laten gaan.²⁴¹

Voordeel ontvangen

In de AMvB²⁴² is opgenomen dat een bewindvoerder geen voordeel mag ontvangen. Dit is verduidelijkt in een aantal bijzondere situaties, waaronder de wilsbeschikking.²⁴³

4.3.5 Eisen met betrekking tot de cliënt

In het curatele- en bewindregister²⁴⁴ wordt iedereen wiens goederen onder bewind zijn gesteld vanaf 2014 geregistreerd. De bewinden uitgesproken voor 1 januari 2014 zijn in beginsel niet geregistreerd. Registratie kan niet leiden tot vernietigbaarheid van een rechtshandeling, maar tot ongeldigheid, aangezien het register openbaar is en iedereen het zou behoren te kennen.²⁴⁵

4.3.6 Kwaliteitscontrole

Het LOVCK²⁴⁶ beveelt aan dat de minister van Justitie en Veiligheid een model ontwikkelt voor rekening en verantwoording, zodat er onder andere rechtsgelijkheid ontstaat.²⁴⁷

4.3.7 Overig

Verschil in werkwijze rechtbanken

Er is een uitspraak geweest, waarbij de rechter heeft besloten dat er bij de volgende rekening en verantwoording extra uitgebreid wordt stil gestaan bij de vraag of de rechthebbende zelf zijn vermogensrechtelijke belangen kan behartigen. De rechter heeft de bewindvoerder opgedragen om een jaar lang bewust te kijken of de rechthebbende verantwoord omgaat met zijn geld en financiële verplichtingen.²⁴⁸ In het kader van de AMvB waar de bewindvoerder geacht wordt mee te werken aan de zelfredzaamheid²⁴⁹ van de rechthebbende biedt dit

²³⁹ Bijlage 9 t/m 15 transcripten

²⁴⁰ Bijlage 13 en 15 transcriptie resp. F en H

²⁴¹ Bijlage 9 transcriptie resp. A

²⁴² Art. 4 lid 1 sub c jo art. 11 AMvB Besluit Kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren

²⁴³ Bijlage 10 transcriptie resp. B

²⁴⁴ Art. 1:439 BW

²⁴⁵ Bijlage 9, 10, 12 en 13 transcriptie resp. A, B, E en F

²⁴⁶ Aanbevelingen van het Landelijk Overleg voor Kantonsectorvoorzitters,

²⁴⁷ Bijlage 12 en 13 transcriptie E en F

²⁴⁸ Rechtbank, 3 november 2011, ECLI:NL:RBMAA:2011:BW6813, mr. W.E. Elzinga

²⁴⁹ Art. 3 lid 4 AMvB Besluit Kwaliteitseisen Curatoren, bewindvoerders en mentoren

een mooie oplossing voor de zaken waarbij de meningen verschillen over het wel of niet opheffen van het bewind.²⁵⁰

Onnodige rechtszaken

Incassobureaus en deurwaarders kunnen in het curatele- en bewindregister kijken voordat ze een schuldenaar dagen. Hier kunnen ze zien of de schuldenaar een bewindvoerder heeft, die ze dan ook kunnen dagen. Dit betekent dat minder zaken niet ontvankelijk worden verklaard.²⁵¹ Probleem is echter dat niet iedereen in het curatele- en bewindregister kijkt.²⁵²

4.3.8 Samenvatting

- De ingevoerde wetswijzing en met name de kwaliteitseisen uit de AMvB zorgen ervoor dat bewindvoerders niet zomaar meer bewindvoerder kunnen worden. Bewindvoerders hebben meer kennis in huis, wat ertoe leidt dat ze op de hoogte zijn van alle voorzieningen en ze weten hoe ze om moeten gaan met de nieuwe verplichtingen
- Het ontvangen van voordeel is niet meer mogelijk en hierop wordt gecontroleerd
- Het curatele- en bewindregister zal moeten voorkomen dat rechthebbenden rechtshandelingen verrichten en dat er minder niet-ontvankelijkheidszaken zijn
- Communicatierichtlijnen zorgen voor een betere verstandhouding tussen de rechthebbende en de bewindvoerder
- Voor de rekening en verantwoording is de wens dat er een model wordt opgesteld
- Het werkveld heeft behoefte aan documenten met een beschrijving van de taken van de bewindvoerder en een overzichtelijke lijst van de beheers- en beschikkingshandelingen
- Bewindvoerders en de gemeenten zullen meer samen moeten gaan werken
- De VOG dient langer terug te gaan, zodat onbekwame bewindvoerders niet nogmaals de mogelijkheid krijgen om misbruik te maken van rechthebbenden

4.4 Wijze waarop geconstateerde problemen op het gebied van kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind opgelost kunnen worden volgens het werkveld

Uit de interviews²⁵³ zijn ideeën gekomen die gesignaleerde problemen zouden kunnen oplossen of de kwaliteitseisen²⁵⁴ die ervoor zorgen dat problemen opgelost kunnen worden of zijn.

4.4.1 Eisen om lid te worden

De kwaliteitseisen zullen er waarschijnlijk voor gaan zorgen dat alleen gemotiveerde bewindvoerders over blijven. De bewindvoerders die niet waren aangesloten bij een branchevereniging zullen een betere kwaliteit moeten gaan leveren, waardoor het kaf van het koren gescheiden zal gaan worden. Hierdoor is de kans op misbruik van bevoegdheden enorm verkleind.²⁵⁵ Daarnaast zorgen de kwaliteitseisen ervoor dat kantoren minder kwetsbaar zullen zijn, omdat er gecontroleerd wordt op de bedrijfsvoering.²⁵⁶

²⁵⁰ Bijlage 13 t/m 15 transcripten F, G en H

²⁵¹ Bijlage 10, 12 en 13 transcriptie resp. B, E en F

²⁵² A. Wijnhold, *Deurwaarders kijken niet in bewind- en curateleregister!*, *familierecht januari 2015*

²⁵³ Bijlage 9 t/m 15

²⁵⁴ Bijlage 6 t/m 8

²⁵⁵ Bijlage 9 transcriptie resp. A

²⁵⁶ Bijlage 9, 13 en 14 transcriptie resp. A, F en G

'Het onverwacht omvallen van een bewindvoeringsorganisatie, door het toezicht zal denk ik niet meer zo gauw gebeuren'.²⁵⁷

4.4.2 Eisen voor het kantoor

De maatregel is ingesteld ter bescherming van de rechthebbende en de maatschappij. De rechter is zich bewust van het feit dat het bewind onuitvoerbaar kan zijn door de slechte communicatie van de rechthebbende, hetgeen zelfs tot opheffing kan leiden.²⁵⁸ De rechter zegt hierover het volgende:

'Zolang de formele wetgever echter niet zorgt voor nieuwe wetgeving die het mogelijk maakt om stabiliteit te laten ontstaan in het doen en laten van een psychiatrische patiënt ook tegen diens wil, blijkt uitvoering van de beschermende maatregelen curatele, beschermingsbewind of mentorschap in een aantal gevallen onmogelijk.

In een situatie als deze lopen (opvolgend) bewindvoerders (en daarmee ook de rechtbank) tegen hun grenzen aan waarbij helaas geconstateerd moet worden dat een deugdelijke invulling van de bewindvoering onmogelijk is. In dit geval is het ook niet zinvol om (weer) een nieuwe bewindvoerder te benoemen, omdat deze met dezelfde problemen wordt geconfronteerd. De problemen rond deze rechthebbende zijn onoplosbaar binnen de huidige wetgeving.²⁵⁹

4.4.3 Eisen met betrekking tot de werkwijze

Mutatieoverzicht

De verplichting dat bewindvoerders elke maand een mutatieoverzicht moet versturen aan de rechthebbenden, zorgt ervoor dat de rechthebbende controle kan uitoefenen op de werkzaamheden van de bewindvoerder. Men moet zich realiseren dat een rechthebbende niet altijd het belang van de mutatieoverzichten kan inzien. Ook is het niet altijd haalbaar voor een rechthebbende om deze controle uit te oefenen.²⁶⁰

Plan van aanpak

Indien de rechter op grond van schulden iemands goederen onder bewind stelt, is de bewindvoerder verplicht om een plan van aanpak op te stellen. Door het maken van een plan van aanpak wordt er bewust gekeken naar de aflosmogelijkheden en dit helpt mee aan het zo snel mogelijk beheersbaar maken van de situatie.²⁶¹

4.4.4 Kwaliteitscontrole

Voor de inhoudelijke controle op de kwaliteitseisen gaf het werkveld als mogelijke oplossing aan dat bewindvoerders elkaar gingen controleren. Of dat intervisiemomenten verplicht moeten worden gesteld. De verslagen hiervan zouden moeten worden meegenomen bij de rekening en verantwoording.²⁶²

Daarnaast droeg het werkveld aan dat er een ander bureau/orgaan opgericht zou kunnen worden, die de bewindvoerders gaat controleren op het inhoudelijke gedeelte.²⁶³

Specifiek voor het controleren van het stimuleren van de zelfredzaamheid werd aangedragen dat in het dossier naar de contactverslagen wordt gekeken. Ook werd voorgesteld dat dit meetbaar gemaakt zou kunnen worden met behulp van tussendoelen en doelen. Hierbij zou Checkpoint²⁶⁴ kunnen helpen.²⁶⁵

²⁵⁷ Bijlage 9 transcriptie resp. A

²⁵⁸ Bijlage 10, 11 en 15 transcriptie resp. B, D en H

²⁵⁹ Rechtbank, 11 oktober 2012, ECLI:NL:RBBRE:2012:BY0254, mr. W. Verjans

²⁶⁰ Bijlage 10 transcriptie resp. B

²⁶¹ Bijlage 10, 11 en 14 transcriptie resp. B, D en G

²⁶² Bijlage 15 transcriptie resp. H

²⁶³ Bijlage 9, 12 en 13 transcriptie resp. A, E en F

²⁶⁴ Checkpoint, praktikos

Nu schulden een grond zijn geworden voor het instellen van bewind, wordt er meer kennis van bewindvoerders en rechters gevraagd aangezien het vermogen van de rechthebbende steeds ingewikkelder wordt. Het werkveld gaf aan dat misschien een andere instantie verantwoordelijk zou moet gaan worden voor de inhoudelijke controle van de bewindvoerders. Hierbij wordt voornamelijk de branchevereniging genoemd.²⁶⁶

Om meer rechtsgelijkheid te creëren in de controle van de rekening en verantwoording geeft het werkveld aan dat het wenselijk is dat er een landelijk bureau wordt opgericht dat alle rekening en verantwoordingen nakijkt. Een andere suggestie is dat er een landelijk model komt van de minister van Justitie en de Veiligheid. Als iedereen hetzelfde model invult, zal dit moeten zorgen voor meer rechtsgelijkheid. Dit zegt echter nog niets over de wijze van controleren van het model.²⁶⁷

Daarbij geeft het werkveld de kanttekening dat het de vraag is of de rechtbank wegens tijdsgebrek wel de mogelijkheid heeft om het model voor elke bewindvoerder op dezelfde manier te controleren.²⁶⁸ Vanuit het werkveld kwam hier de volgende opmerking over:

*'Die financiële verantwoording, die ze natuurlijk elk jaar moeten afleggen; dat wordt een soort formaliteit. Als er al wordt gecontroleerd, wordt even heel snel gekeken of er geen gekke dingen zijn.'*²⁶⁹

Bij het beschrijven van de problemen is reeds aangegeven dat een aantal rechtbanken de rekening en verantwoordingen steekproefsgewijs controleert.

4.4.5 Overig

Hoge werkdruk

*'Ik denk dat er heel scherp gekeken moet worden of de juiste mensen beschermingsbewind ontvangen en dan zal het aantal zaken misschien ook wel teruglopen, waardoor het weer wat beheersbaarder wordt.'*²⁷⁰

Daarnaast wordt de suggestie gegeven om in de toekomst het bewindsbureau voornamelijk de werkzaamheden te laten uitvoeren, zodat het werk in handen komt van griffiers. Juridische zaken moeten door de rechter afgedaan worden. De griffiers zullen dit zo zorgvuldig mogelijk moeten voorbereiden.²⁷¹

*'Ik denk eigenlijk dat ze op de rechtbank een afdeling bewind moeten gaan maken, waar een aantal accountants zitten of in ieder geval mensen die daar geprofessionaliseerd in zijn.'*²⁷²

LOVCK

Het Landelijk overleg signaleert problemen in de rechtspraak en geeft aanbevelingen aan de rechters voor een betere uitvoering van hun werkzaamheden. Het werkveld gaf aan dat als bewindvoerders betrokken zouden worden bij dit overleg, dit wellicht tot een betere signalering van problemen leidt en daarnaast tot werkbare oplossingen. Als reden wordt aangevoerd dat bewindvoerders dagelijks in aanraking komen met de werkzaamheden en dat dit een goede aanvulling zou zijn op de rechters.²⁷³

4.4.2 Samenvatting

De wetswijziging en met name de kwaliteitseisen zullen een aantal problemen oplossen. Zo zal er een opschoning van bewindvoerders gaan plaatsvinden. De gemotiveerde bewindvoerders zullen over blijven, de

²⁶⁵ Bijlage 13 transcriptie resp. F

²⁶⁶ Bijlage 15 transcriptie resp. H

²⁶⁷ Bijlage 12 en 13 transcriptie E en F

²⁶⁸ Bijlage 10, 12 en 15 transcriptie resp. B, E en H

²⁶⁹ Bijlage 15 transcriptie resp. H

²⁷⁰ Bijlage 15 transcriptie resp. H

²⁷¹ Bijlage 9, 12, 13 en 15 transcriptie resp. A, E, F en H

²⁷² Bijlage 10 transcriptie resp. B

²⁷³ Bijlage 13 transcriptie resp. F

mutatieoverzichten en het plan van aanpak in het schuldenbewind zorgen voor meer inzicht voor de rechthebbende.

Ideeën die uit de interviews kwamen om problemen op te gaan lossen zijn:

- De wetgever zou meer geld beschikbaar moeten stellen om het werk van bewindvoerders mogelijk te maken
- De wetgever zou meer in moeten spelen op sommige situaties waarbij sprake is van een gebrekkige communicatie of meewerken van de rechthebbende, met name de psychisch beperkten
- Om meer rechtsgelijkheid te krijgen bij de rekening en verantwoordingen zou de rechtbank een bewindsbureau kunnen oprichten of een landelijk bureau
- De rechter kan een accountant verplichten om een accountantsrapport op te stellen
- Ook heeft de rechter de bevoegdheid om alle dossiers van de bewindvoerder in beslag te nemen, indien slecht bewind wordt vermoed
- Voor het inhoudelijk gedeelte van de rekening en verantwoording is het een idee om intervisie verplicht te stellen of dat bewindvoerders elkaar gaan controleren. Een andere optie is dat deze controle wordt uitgevoerd door een nieuw orgaan wat hierin gespecialiseerd is
- Voor de het meten van de zelfredzaamheid zou het programma Checkpoint gebruikt kunnen worden
- Voor verlaging van de werkdruk van kantonrechters zouden alle dossiers erbij gepakt kunnen worden om te kijken of bewind nog steeds de geëigende oplossing is
- Er kan tot betere aanbevelingen gekomen worden, indien bewindvoerders betrokken worden bij het landelijk overlegorgaan LOVCK

Hoofdstuk 5 Conclusie en aanbevelingen

Eerst ga ik in op de conclusies van het onderzoek. Dit doe ik door de problemen aan de oplossingen te koppelen. De aanbevelingen die worden gedaan zijn eveneens gestructureerd naar de kwaliteitsproblemen. Tot slot volgt een discussie.

Centrale vraag

Welke problemen spelen er op het gebied van kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind volgens vertegenwoordigers van het werkveld beschermingsbewind en welke ideeën hebben deze vertegenwoordigers over het voorkomen en/of oplossen van deze problemen?

Hieronder vindt u een overzicht van de problemen en de oplossingen:

- Professionaliteit
- Eisen voor het kantoor
- Eisen met betrekking tot de werkwijze
- Eisen personeelsleden
- Eisen met betrekking tot de cliënt
- Kwaliteitscontrole
- Overig

Professionaliteit

Op het gebied van de professionaliteit van bewindvoerders kon voorheen iedereen bewindvoerder worden, dit wordt nu voorkomen door de kwaliteitseisen uit de AMvB.

Eisen voor het kantoor

De financiële gezondheid van een kantoor is een van de kwaliteitseisen die aan een kantoor wordt gesteld. Verwacht wordt dat kleinere kantoren grotere moeite zullen hebben om hieraan te kunnen voldoen. Omdat zij in vergelijking met grotere kantoren kampen met hogere kosten.

Op het gebied van de boekhoudkundige administratie gaat het om een te hoge beloning, die bewindvoerder zichzelf toekennen. Oplossing is dat middels het accountantsrapport en de rekening en verantwoording controle hierop wordt uitgevoerd.

Eisen met betrekking tot de werkwijze

Bewindvoerder voerde voorheen zijn taak niet (gedeeltelijk) uit. Nu wordt dit voorkomen door het versturen van mutatieoverzichten naar de rechthebbende. Op deze wijze kan de rechthebbende controle uitoefenen. Ook het accountantsrapport en de rekening en verantwoording zorgen ervoor dat de bewindvoerder zijn taak goed uitvoert.

In de uitvoering van hun taak legden niet alle bewindvoerders rekening en verantwoording af. Dit wordt nu voorkomen doordat de rechter wettelijke bevoegdheden heeft om de rekening en verantwoording uit te laten voeren door derden. Dit geldt ook voor het accountantsrapport.

Op het gebied van het stimuleren van de zelfredzaamheid worden problemen verwacht. In onderzoek van Bayrakceken is gebleken dat het merendeel van de bewindvoerders niet de zelfredzaamheid stimuleren. Het is afwachten hoe de kantonrechter dit gaat controleren en hoe streng hij hierop is. Een van de bewindvoerders gaf aan dat het zou helpen als er gebruik wordt gemaakt van het programma 'Checkpoint'. Dit programma is ontwikkeld voor bewindvoerders, zodat ze de zelfredzaamheid van rechthebbenden kunnen stimuleren.

De lijst van mensen en instanties die kunnen verzoeken om instelling of beëindiging van het bewind is uitgebreid met de levensgezel, bloedverwanten tot de vierde graad, curator, mentor, voogd en het college van B&W. Het werkveld voorziet geen problemen in de toename van het aantal onder bewind gestelde, maar wel een problemen in het beëindigen. Het kan leiden tot een te vroege opheffing of meer verzoekschriften hiertoe. Tot opheffing kan worden verzocht als de bewindvoerder actief bezig gaat met de zelfredzaamheid van de rechthebbende. De bewindvoerder moet dan verantwoorden naar de rechter waarom de rechthebbende nog niet toe is aan opheffen van het bewind.

Alle bewindvoerders moeten min. MBO geschoold zijn. In de praktijk zal elke bewindvoerder met schulden te maken krijgen, dus HBO geschoold zijn. Ik verwacht dat de redevoering van de bewindvoering meer zwaarte krijgt in de rechtszaal.

Bewindvoerders weten niet altijd wat wel of niet tot hun taak behoort. Een respondent adviseert om een document op te stellen waar de taken van de bewindvoerder worden afgebakend. Een afbakening van beheers- en beschikkingshandelingen zorgt ervoor dat wat tot de taak van de bewindvoerder hoort duidelijk wordt. De eis dat er een plan van aanpak opgesteld moet worden, schept ook helderheid in de uitvoering.

Eisen personeelsleden

Een van de kwaliteitseisen is dat personeelsleden een Verklaring Omtrent Gedrag moet hebben. Met als doel enigszins de integriteit te waarborgen van de personeelsleden. De verklaring gaat vijf jaar terug. Echter voorkomt dit niet dat bewindvoerders die in het verleden misbruik hebben gemaakt van rechthebbenden geen bewindvoerder meer kunnen worden. Om dit te voorkomen zou de verklaring langer terug moeten gaan.

Problemen die er waren voor de inwerkingtreding van de AMvB is dat bewindvoerders soms geen contact onderhielden met rechthebbenden. Dit wordt voorkomen door de communicatierichtlijnen die zijn opgesteld.

Bewindvoerders ervaren daarnaast allerlei problemen met het openen van een bankrekening. De minister heeft hierover Kamervragen gekregen en is reeds mee bezig om deze problematiek op te lossen.

Bewindvoerders worden belemmerd in hun werkzaamheden, doordat rechthebbenden rechtshandelingen kunnen blijven verrichten. Dit wordt gedeeltelijk opgelost doordat rechthebbenden nu in het bewindvoeringsregister opgenomen worden. Daarnaast zouden de mutatieoverzichten de rechthebbende financieel bewust kunnen maken.

Voor bewindvoerders die nog niet voldoen aan de scholingseis is er twee jaar tijd geboden door de wetgever om aan deze kwaliteitseis te gaan voldoen. Deze termijn is tekort om een MBO/HBO diploma te behalen. Het kan leiden tot vele ontslagen.

Op het gebied van bereikbaarheid zijn er in het verleden problemen geconstateerd waar de bewindvoerders belemmerd werden in het uitvoeren van hun werkzaamheden door psychisch beperkten. Er zou een artikel in de wet opgenomen kunnen worden waar de bewindvoerder alles moet doen om bij te dragen aan een goede communicatie. En er zou verplichtende maatregelen opgenomen kunnen worden in de wetgeving.

Eisen met betrekking tot de cliënt

Als cliënten hun DIGID weten, kunnen ze rekeningen wijzigen bij onder andere de Belastingdienst. De wetgever heeft verplicht gesteld dat bewindvoerders bij de intake benoemen wat de verwachtingen van beide partijen zijn. Hier zou de bewindvoerder aandacht aan moeten geven in de intake.

Kwaliteitscontrole

De mening van het werkveld is verdeeld over of de kantonrechter geschikt is om de rekening en verantwoording te controleren en het toezicht uit te oefenen. De vraag is of hij hier voldoende kennis voor heeft. Zeker nu het stimuleren van de zelfredzaamheid bij de taak van de bewindvoerder is gaan horen. De tijd zal moeten uitwijzen in hoeverre de kantonrechter dit gaat controleren. Indien bewindvoerders 'Checkpoint' gaan gebruiken zal dit er voor zorgen dat er makkelijker toezicht hierop gehouden kan worden. Een andere oplossing die door het werkveld gezien wordt is dat bewindvoerders met elkaar intervisie gaan houden. Dan wordt inzichtelijk wat er gebeurt in de dienstverleningsrelatie.

Ook werd het als probleem ervaren dat het toezicht altijd achteraf is, echter kan dit niet worden voorkomen of opgelost.

Overig

Rechtbanken deden verschillende uitspraken over vergelijkbare onderwerpen. Dit kan worden voorkomen als er een landelijk bureau wordt opgericht. Voor de rekening en verantwoording is er een model ontwikkeld wat moet zorgen voor meer uniformiteit.

Het komt vaak voor dat zaken niet ontvankelijk zijn. Dat rechthebbenden worden nu geregistreerd in het curatele- en bewindsregister moet er voor zorgen dat de juiste personen gedagvaard worden.

Een ander probleem is dat de rechtbanken kampen met een hoge werkdruk. Dit moet af gaan nemen, doordat er in de wetswijziging meer aandacht is gekomen voor de proportionaliteit van het bewind.

Voor gemeenten is bewindvoering een hoge kostenpost. Het is de verwachting dat dit met de toename van het aantal onder bewind gestelde nog meer zal gaan toenemen. De wetgever probeert dit te voorkomen door gemeenten meer inspraak te laten hebben. Immers hebben zij de mogelijkheid om een verzoekschrift in te dienen om de bewindvoering op te heffen. Een meer algemene oplossing is als bewindvoerders met gemeenten in overleg treden voor wie het bewind en voor wie voorliggende voorzieningen geschikt zijn.

Aanbevelingen

De aanbevelingen worden gedaan vanwege de problemen die blijven bestaan of waarvan verwacht wordt dat die gaan ontstaan na inwerkingtreding van de wetswijziging. De problemen waarvoor aanbevelingen worden gedaan zijn:

- Verklaring Omtrent Gedrag
- Taakafbakening en taakuitvoering van bewindvoerders
- Communicatieproblematiek
- Ter controle en verbetering van de kwaliteit op de bewindvoering
- Opleiding
- Probleemstellingen

Verklaring Omtrent Gedrag

1. *Pas artikel 3 lid 2 van de AMvB Besluit Kwaliteitseisen CBM aan.*

Nu staat er '... is niet ouder dan vijf jaren gerekend vanaf de datum van afgifte' dit wijzigen naar ... is niet ouder dan vijftien jaren gerekend vanaf de datum van afgifte.

Het gaat om de verklaring omtrent gedrag. Deze regel is ingevoerd om enige bescherming te brengen in wie er bewindvoerder kan worden. Echter is het voor een bewindvoerder die misbruik heeft gemaakt van

rechthebbenden, mogelijk om 5 jaar later opnieuw werkzaam te zijn als bewindvoerder. Indien dit verlengd wordt naar 15 jaar is het niet meer mogelijk op opnieuw bewindvoerder te worden. Bewindvoerders die eens misbruik hebben gemaakt van rechthebbenden, zouden niet meer opnieuw benoemd mogen worden of dicht op iemand anders zijn financiën mogen zitten. Echter is hiervan wel een nadeel dat jongeren die een misdaad hebben gepleegd in hun jeugd geen bewindvoerder kunnen worden.²⁷⁴ Dit vind ik niet opwegen tegen een bewindvoerder de mogelijkheid heeft om opnieuw misbruik te maken van rechthebbenden.

Taakafbakening en taakuitvoering van bewindvoerders

1. *Stel een document op voor professioneel Nederland wat bewindvoerders zijn en bewindvoerders ga in overleg met hulpverleners voor samenwerkingsafspraken.*

Er is bij hulpverleners veel onduidelijkheid over wat de taken van bewindvoerders zijn, terwijl hulpverleners wel doorverwijzen of samenwerken met bewindvoerders, met name de gemeente. Als de taken van een bewindvoerder helder omschreven worden in een document, maakt dit de verwachtingen realistisch die de andere hulpverleners rondom de rechthebbende van de bewindvoerder hebben. Dit komt ten goede aan de samenwerking tussen de bewindvoerder en de andere hulpverleners.

Op deze manier zal er meer sprake zijn van een keten dan van individuele hulpverleners. Het werken als keten leidt tot maatwerk voor de rechthebbende, wat in de meeste gevallen leidt tot een effectiever hulpverleningstraject. Ook neemt het de onderlinge frustraties tussen hulpverleners weg.

Om de samenwerking te verbeteren is het van belang dat de bewindvoerders uit de regio in overleg gaan met de gemeente.

Enkele voorbeelden waarbij de werkzaamheden dicht bij elkaar liggen zijn:

- Het contact met schuldeisers
- Het voorkomen van een uithuiszetting
- Zelfredzaamheid stimuleren, behoort bij de schuldhulpverlener zijn taak en bij de bewindvoerder.

2. *Duidelijke taakomschrijving voor de bewindvoerder.*

Bewindvoerders gaven aan dat er onduidelijkheid is over wat tot de taak van de bewindvoerder behoort. Met name in de dossiers waar sprake is van schulden kan het ingewikkeld zijn waar de taak van de bewindvoerder ophoudt en een andere hulpverlener verder gaat. Om meer duidelijkheid te creëren voor bewindvoerders betreffende de taakafbakening is een document met een landelijke richtlijn wenselijk.

Een duidelijke taakomschrijving helpt de bewindvoerder om zich te richten op de werkzaamheden behorend bij het bewind. Dit is in het belang van de bewindvoerder omdat het structureel meer doen dan bij de taak van bewindvoerder hoort, kan leiden tot een overbelasting van de bewindvoerder.

Daarnaast is een duidelijke taakomschrijving in het belang van de rechthebbende. De rechthebbende weet dan beter wat hij kan verwachten van de bewindvoerder. Wanneer de verwachtingen helder zijn, voorkomt dit teleurstellingen bij de rechthebbende. Het voorkomen van teleurstellingen komt de samenwerking en de vertrouwensband tussen de bewindvoerder en de rechthebbende ten goede. Als de bewindvoerder bij de eigen werkzaamheden blijft en zoveel mogelijk samenwerkt met andere hulpverleners of zorgt voor gespecialiseerde hulpverleners rondom de rechthebbende leidt dit tot meer kwaliteit rondom de rechthebbende.

²⁷⁴ NOS, Kamerleden vinden Verklaring Omtrent Gedrag te streng, zondag 14 juni 2015

3. Stel een overzicht op voor beheer- en beschikkingshandelingen.

Stel een document op waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen beheers- en beschikkingshandelingen. Dit zal ervoor gaan zorgen dat de kennis wordt verbreed in het werkveld. Dit geeft handvaten aan de rechters bij een verzoek tot machtiging en bij het controleren van de rekening en verantwoording.

De rechtbank of het LOVCK zijn het meest geschikt om dit document te maken, aangezien zij alle machtigingen in de uitvoeringspraktijk voorbij zien komen. Het is een houvast voor bewindvoerders, echter zal een lijst nooit volledig zijn.

4. Bewindvoerders gebruik Checkpoint voor het stimuleren van zelfredzaamheid.

Ter ondersteuning van bewindvoerders bij het stimuleren van de zelfredzaamheid wordt aangeraden gebruik te maken van de training 'Checkpoint'. Om hier mee te kunnen werken, moet je een training van een dag volgen. 'Checkpoint' geeft een overzicht in stappen en maakt hiermee de zelfredzaamheid meetbaar, waardoor het eenvoudiger wordt om deze taak uit te voeren en te verantwoorden aan de rechter.

Voor de bewindvoerder wordt duidelijker aan welk doel hij aan het werken is om de zelfredzaamheid te verbeteren. Daarbij zorgt het programma ervoor dat het te verantwoorden is waarom het bij de één een maand duurt voordat hij zijn post openmaakt en voor de ander dit traject een jaar duurt.

Ook de rechthebbende geeft het duidelijkheid en een toekomstperspectief. Er wordt gewerkt naar de uitstroom wat de werkdruk van rechtbanken verlaagt en de maatschappij kosten bespaart.

5. Onderzoek goed of de rechthebbende zelfredzaam is, alvorens het bewind op te heffen.

Ook al is bijvoorbeeld de grond problematische schulden vervallen, hoeft dit niet te betekenen dat de rechthebbende zelfredzaam is. De rechter zou het verplicht moeten stellen dat de bewindvoerder geleidelijk aan alle vaste lasten door de rechthebbende zelf laat betalen. Dit zorgt ervoor dat zowel de rechthebbende als de bewindvoerder weet dat de rechthebbende zelfredzaam is. Het voorkomt dat de rechthebbende opnieuw in de financiële problemen komt, wat de maatschappij kosten bespaart.

6. Richt een landelijke vraagbaak op voor bewindvoerders.

Bewindvoerders kunnen, indien ze geen lid zijn van een branchevereniging, nergens met hun vragen terecht. Evenals dat rechthebbenden geen klacht kunnen indienen over hun bewindvoerder bij de branchevereniging, indien de bewindvoerder geen lid is. Er zou een landelijk punt moeten komen, waar bewindvoerders hun vragen kunnen stellen en rechthebbenden hun klachten kunnen neerleggen. De professionaliteit en de kwaliteit van de werkzaamheden zal worden verhoogd. De vraagbaak moet zorgen dat de expertise in huis is om in staat te zijn de vragen van bewindvoerders te beantwoorden en de klachten van rechthebbenden op juiste wijze af te handelen.

Een centraal punt heeft een signaleringsfunctie. Problemen in de uitvoeringspraktijk zullen eerder gesignaleerd worden. Het centrale punt kan dit communiceren naar een actor die hierop in kan spelen of zelf het probleem oplossen. De kwaliteit van het werkveld zal worden verbeterd.

Communicatieproblematiek

1. Stel verplichtende mogelijkheden voor psychisch beperkten vast.

Bewindvoerders en rechtbanken lopen tegen hun grenzen aan. Psychisch beperkten zijn niet verplicht om zorg af te nemen. Mensen die kampen met zware psychiatrische problematiek kunnen weinig zelfinzicht hebben en zijn in staat om hun ziektebeeld te ontkennen. Wat in sommige situaties leidt tot onuitvoerbaarheid van de werkzaamheden van een curator, bewindvoerder of mentor. Als een rechter een verplichtende maatregel kan

opleggen voor de psychisch beperkten wordt het werk uitvoerbaar voor de bewindvoerder en de kantonrechter. Dit dient niet alleen het belang van de bewindvoerder en de rechters, maar ook die van de rechthebbende. Het is in het belang van de rechthebbende dat hij bescherming ontvangt.

Te overwegen valt in sommige gevallen aan verplichte opname, dagopvang of andere verplichte zorg, met als doel de rechthebbende geestelijke stabiliteit te geven. Gekeken kan worden naar het wetsvoorstel Zorg en Dwang.²⁷⁵ Beseffende dat het gaat om vrijheidsbeperkende maatregelen, wat slechts in zeer uitzonderlijke situaties is toegestaan, pleit ik voor de verplichtende maatregelen, omdat het een zorgwekkende situatie is rondom de rechthebbende en deze beschermt dient te worden. Eveneens bespaart het de maatschappij kosten.

2. Maak een wettelijke verplichting waaruit blijkt dat de bewindvoerder zo goed mogelijk bereikbaar is voor de rechthebbenden.

In de AMvB Besluit kwaliteitseisen CBM is er meer nadruk komen te liggen op communicatie. Het zou een goede aanvulling zijn op de wetgeving om vast te leggen dat de bewindvoerder zo goed mogelijk bereikbaar moet zijn. Met deze aanvulling worden bewindvoerders gestimuleerd om gebruik te maken van bijvoorbeeld social media. Deze middelen staan dichtbij de rechthebbenden.

Uit onderzoek²⁷⁶ blijkt dat het gebruik van social media de hulpverlening ten goede komt. Voor rechthebbenden zijn dit kosteloze manieren om contact te leggen met de bewindvoerder. Deze goedkope en 'makkelijke' manier werkt drempelverlagend om contact te onderhouden met de bewindvoerder. Door het contact wordt de relatie versterkt. Daarnaast worden de verwachtingen van beide partijen helder en leidt het tot maatwerk.

Communicatie is immers de sleutel tot een vertrouwensband en een goede vertrouwensband leidt tot een succesvolle stimulering van de zelfredzaamheid. Wat voor alle actoren van belang is.

Ter controle en verbetering van de kwaliteit van de bewindvoering

1. Richt een landelijk bewindbureau en anders per rechtbank een bewindbureau op.

Door ervaring en centralisatie van specialistische kennis kan er veel beter toezicht worden gehouden op de kwaliteit van bewindvoerders. Het toezicht wordt gedigitaliseerd en systematisch aangepakt. De digitalisering en systematisering leidt er toe dat er tijdig aan de bel getrokken wordt indien bijvoorbeeld een rekening en verantwoording niet is ingestuurd. Eveneens komt er hierdoor meer uniformiteit in de afhandeling van verzoekschriften tot een machtiging komt.

Het bureau kan bewindvoeringskantoren vergelijken. Ook kunnen er betere instrumenten ontwikkeld worden voor een betere en snellere controle. Eveneens wordt er sneller kennis en ervaring opgebouwd wat leidt tot een betere uitvoering van het toezicht.

Momenteel wordt er gekeken naar de mogelijkheden hiervoor door Kwaliteit en Innovatie rechtspraak.²⁷⁷

2. Betrek bewindvoerders en de brancheverenigingen in het overleg.

Het werkveld is de afgelopen jaren onderhevig geweest aan allerlei maatschappelijke ontwikkelingen. Om goed te kunnen inspelen op deze ontwikkelingen en te streven naar maatwerk op alle gebieden, moet het overlegorgaan bewindvoerders en de branchevereniging in dit overleg betrokken worden. Zij komen het meest in aanraking met de praktijk. Zij weten het beste welke effecten de wet- en regelgeving heeft op de uitvoeringspraktijk.

²⁷⁵ Kamerstuk II 2012/13, 31996, nr. 70

²⁷⁶ Sar, niet voor niets, Oikos Utrecht 2009; M. Kluft, De zinvolle hulpverlener, Movisie 2011; G. Kruis, maatschappelijk rendement van vrijwilligersprojecten in de schuldhulpverlening, Regioplan Amsterdam 2011; M. de Jong, Online hulpverlening en social media, Leeuwarden 2012

²⁷⁷ Rechtspraak, verslag bewindvoeringsbijeenkomst, Lelystad 2014

De efficiëntie en de effectiviteit zullen worden versterkt. Het is een eenvoudige en goedkope oplossing om een volledig beeld te krijgen, wat zal leiden tot betere aanbevelingen en maatwerk in de uitvoeringspraktijk. Hiermee worden de kantonrechters, bewindvoerders en de rechthebbenden gediend.

Opleiding

1. *Speel als SJD opleiding meer in op de kennis die een bewindvoerder nodig heeft.*

Een bewindvoerder moet voldoen aan een HBO-opleiding, op dit moment lijkt de SJD-opleiding hiervoor het meest geschikt. In vacatures wordt gevraagd om een SJD'er, de HBO-post bewindvoerder vraagt een SJD achtergrond. Echter komen niet alle facetten aan bod tijdens de opleiding. Bewindvoerders moeten over financiële kennis beschikken, zelfredzaamheid kunnen stimuleren en interculturele communicatie kunnen toepassen. De interculturele communicatie met de doelgroep en het stimuleren van de zelfredzaamheid mag meer aandacht krijgen op de opleiding.

Hoe meer SJD'ers opgeleid worden tot bewindvoerders tot hoe meer kwaliteit dit zal leiden.

Probleemstellingen

De volgende vragen verdienen nader onderzoek:

1. *Welke problemen spelen er 5 jaar na de inwerkingtreding van de wetswijziging? Welke oplossingen kunnen er geboden worden voor de problematiek?*

Een onderzoek naar de effecten van de wet- en regelgeving is van belang, omdat het tal van problemen diende op te lossen en het de vraag is of deze ook daadwerkelijk zijn opgelost. Op basis van verwachtingen en gedeeltelijke ervaring is het wetsvoorstel gemaakt.

2. *Wat zijn de voor- en nadelen van het familiebewind en wegen de voordelen op tegen de nadelen die er op dit gebied zijn?*

Tot op heden is aan de problemen die er spelen in het familiebewind niets gedaan. De vraag die centraal staat in het familiebewind is of de problemen die er zijn opwegen tegen de voordelen van het familiebewind. Of dienen alle rechthebbende ondergebracht te worden bij een professionele bewindvoerder.

3. *Hoe verhouden de kosten en baten van beschermingsbewind zich tot elkaar voor de gemeente?*

De gemeente investeert veel in het beschermingsbewind, door middel van bijzondere bijstand. Zelfs zoveel dat de kosten ondraaglijk worden. Gemeenten hebben geen tot nauwelijks invloed op deze kosten. Het is van belang dat er inzicht komt in de kosten en baten.

4. *Wanneer zou er beter beroep gedaan kunnen worden op de schuldhulpverlening dan op het beschermingsbewind? En welk klanttype hoort bij het beschermingsbewind?*

De doelgroep overlapt, hierdoor dienen er niet alleen afspraken gemaakt te worden tussen de twee partijen, maar dient er ook onderzocht te worden welk klanttype waar beter af is.

Literatuurlijst

Boeken

- J. de Boer, Mr. C. Asser's Handleiding tot de beoefening van het Nederlands burgerlijk recht 1. Personen- en familierecht. Deventer: Kluwer 2010
- B. Holthuis, Sterven zonder naam, schokkende onthullingen over het trieste einde van de Zangeres Zonder Naam, Reality Bites Publishing b.v. 2010
- I. Jansen, Beschermingsbewind. Een nieuwe mogelijkheid tot behartiging van de vermogensrechtelijke belangen van meerderjarigen, 's-Gravenhage: VUGA uitgeverij 1983
- E. Luijten, Het Nederlandse Personen- en Familierecht deel 1, 2^e druk, W. Tjeek Willink Zwolle 1997
- Mullainathan en Shafir, Schaarste, Maven Publishing 2013
- N. Verhoeven, Wat is onderzoek?, Den Haag: Boom Lemma Uitgevers 2011
- P. Vlaardingerbroek e.a., Het hedendaagse personen- en familierecht, Deventer: Kluwer 2008

Berichten uit media

- NOS, Kamerleden vinden Verklaring Omtrent Gedrag te streng, zondag 14 juni 2015
- 'Hij betaalde mijn huur niet': Tilburgers gedupeerd door bewindvoerder die van hoge flat sprong, Omroepbrabant.nl, 15 juli 2014.
- 'Steeds meer oplichters werkzaam in schuldsanering', AD.nl, 29 augustus 2012.
- 'Steeds meer malafide hulpverleners in schuldsanering', NRC Handelsblad, 29 augustus 2012.
- 'Alarm over malafide schuldhulp', Parool.nl, 9 september 2014.
- 'Kassa', VARA, 3 maart 2012
- 'Meldpunt', Omroep MAX, 9 december 2010
- 'Zembla', VARA/NPS, 16 november 2008

Rapporten

- B. Bayrakceken, A. van der Geugten, A. Mulder, U. Matt en E. Ros, *Onderzoekspracticum: de taken van een bewindvoerder*, Amsterdam 2014
- K. Blankman, I.G. Oehlers-Oosterhof en H. Oomens, *Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen, het beschermingsbewind nader onderzocht*, VU Amsterdam 2002
- Marleen Breedveld, *Fraude bewindvoering en rechtspositie onder bewind gestelde*, Amsterdam 2014
- Vivian den Hartogh, *Beschermingsbewind, kwantitatief onderzoek naar ontwikkelingen en kosten voor gemeenten*, Stimulansz 2014

M. de Jong, Online hulpverlening en social media, Leeuwarden 2012

Nadja Jungmann, Gevangen in schuld, Hogeschool Utrecht 2014

N. Jungmann, *Klantprofielen voor schuldhulpverlening*, Regioplan 2011

M. Kluft, De zinvolle hulpverlener, Movisie 2011

G. Kruis, maatschappelijk rendement van vrijwilligersprojecten in de schuldhulpverlening, Regioplan Amsterdam 2011

Landelijk opleidingsoverleg Sociaal juridische dienstverlening, *(Her)ijking kerncompetenties van de Sociale Juridische Dienstverlener*, feb. 2008

D. Luisterburg, Schuldhulpverlening en budgetcoaching: een markt?, Hogeschool Inholland Rotterdam 2012

Inspectie werk en inkomen, bijstand en schulden, 2008

Tamara Madern, Overkoepelende blik op de omvang en preventie van schulden in Nederland, Nibud 2014

Regioplan en Hogeschool Utrecht, *Schuldhulpverlening loont. Een onderzoek naar de kosten en baten van schuldhulpverlening*, Amsterdam juli 2011

M. Rosmalen, S. Kalidien en N. de Heer- de Lange, *Criminaliteit en rechtshandhaving 2011*, 2012

M. de Ruiter en E. Beem, *Beschermingsbewind, een onderzoek naar het aanbod van beschermingsbewind en de ervaring van GGZ- cliënten in de regio Utrecht*, 2007

Sar, niet voor niets, Oikos Utrecht 2009,

M. Schuurman, Resultaten van een studie naar de haalbaarheid van grootschalig onderzoek, NSGK 2014

Corriele Sneep, *Beschermingsbewind: anno nu en een voortuitblik op de toekomst*, Tilburg 2010

Elektronische bronnen

Advocatie, *Bezuinigingen rechtsbijstand stuiten op zorgen en verzet*, juli 2013
< www.advocatie.nl/bezuinigingen-rechtsbijstand-stuiten-op-zorgen-en-verzet >

Bg accountants, Bewindvoerder, geraadpleegd op 16-06-2015
<www.bgaccountants.nl/samen/bewindvoerder/>

Branchevereniging voor Professionele Bewindvoerders en Inkomensbeheerders
<www.bpbj.nl>

CBS en Raad voor de rechtspraak, *Monitor WSNP 2013*, 2014
<<http://www.wsnr.rvr.org/pdf/Monitor%20Tiende%20meting.pdf>>

Checkpoint Praktikos
<www.praktikos.nl/trainingen-gedragsbeïnvloeding/training-checkpoint/>

Consumentenbond, *Depositogarantiestelsel*

<<http://www.consumentenbond.nl/spaarrekening/extra/deposito-garantie-stelsel/>>

Mr. E. van Emden, *Beroepsaansprakelijkheid van de beschermingsbewindvoerder*, juli/aug 2010

<http://www.ekelmansenmeijer.nl/userfiles/Beursbengel%20nr_%20796%20art_%20E_%20van%20Emden.pdf>

Site voor vragen van bewindvoerders, door bewindvoerders

<www.goedvertegenwoordigd.nl>

Link-inn, *Gevolgen wetsvoorstel wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap*, maart 2013

<https://www.linkedin.com/groupItem?view=&gid=3640523&type=member&item=222484143&trk=groups_search_item_list-0-b-cmr&qoback=%2Egna_3640523>

Nederlandse branchevereniging voor bewindvoering en inkomensbeheer

<www.nbbi.eu>

Raad voor de rechtspraak, *Toelichting op ontslag Stichting Bronn als bewindvoerder in 160 zaken*, Zutphen 2014

<www.rechtspraak.nl/Organisatie/Rechtbanken/Gelderland/Nieuws/Pages/Toelichting-op-ontslag-Stichting-Bronn-als-bewindvoerder-in-160-zaken.aspx>

Rechtspraak, Curatele- en bewindregister

<curateleenbewindregister.rechtspraak.nl>

Rechtspraak, zoeken in uitspraken

<uitspraken.rechtspraak.nl>

Rechtspraak, verslag bewindvoeringsbijeenkomst, Lelystad 2014

<<file:///C:/Users/User/Downloads/Verslag%20bewindvoerdersdag%202014%20doc.pdf>>

Rechtspraak, rekening en verantwoording, geraadpleegd 19-06-2015

<www.rechtspraak.nl/Naar-de-rechter/Uw-situatie/Onderwerpen/curatele-bewind-mentorschap/Pages/Rekening-en-verantwoording.aspx>

Artikel

A. Wijnhold, *Deurwaarders kijken niet in bewind- en curateleregister!*, familierecht januari 2015

Kamerstukken

Aanhangsel Handelingen II 2007/08, nr. 543.

Aanhangsel Handelingen II 2008/09, nr. 1164

Aanhangsel Handelingen II 2008/09, nr. 1182

Aanhangsel Handelingen II 2008/09, nr. 1183

Aanhangsel Handelingen II 2009/10, nr. 2021

Aanhangsel Handelingen II 2013 14 nr. 2470

Aanhangsel Handelingen II 2014/15, nr. 413

Aanhangsel Handelingen II 2014 15 nr. 782

Aanhangsel Handelingen II 2014 15 nr. 1433

Algemene Maatregel van Bestuur, *Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren*

Kamerstuk II 1978/79, 15350, nr. 3

Kamerstuk II 2012/13, 31996, nr. 70

Memorie van toelichting Wetswijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap

Memorie van toelichting Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren

Nota van toelichting Besluit Kwaliteitseisen Curatoren, Bewindvoerders en Mentoren

Regelgeving

Aanbevelingen van het Landelijk Overleg voor Kantonsectorvoorzitters,

www.rechtspraak.nl; Naar de rechter/ Landelijke regelingen/ Sector Kanton/ Aanbevelingen van het Landelijk Overleg Kantonsectorvoorzitters/ Aanbevelingen meerderjarigenbewind

Burgerlijk Wetboek, *Boek 1 Titel 16 Curatele*, Deventer: Kluwer

Burgerlijk Wetboek, *Boek 1 Titel 19 Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen*, Deventer: Kluwer

Faillissementswet, *Titel 3 Schuldsaneringsregeling natuurlijke personen*, Deventer: Kluwer

Recommendation No. R (99) 4 of the Committee of Ministers to Member States of the Council of Europe on Principles concerning the Legal Protection of Incapable Adults, principle 5 en 6

VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, *Trb. 2007, 169*

Rechtspraak

Hof 's-Gravenhage, LJN: BH9022, 24 maart 2009

Gerechtshof, 17 januari 2010, ECLI:NL:GHARL:2013:BZ0230, mrs. J. Bosch

Gerechtshof, 13 april 2010, ECLI:NL:GHAMS:2010:BM3089, mrs. A. Diender

Rechtbank, 14 juni 2010, ECLI:NL:RB MID:2010:BN6809, mr. N. Spronssen

Rechtbank, 20 juli 2010, ECLI:NL:RBARN:2010:BN4406, mr. P. Huidekoper

Rechtbank, 26 juli 2010, ECLI:NL:RBHAA:2010:BN6091, mr. C.A. Boom

Rechtbank, 29 juli 2010, ECLI:NL:RBHAA:2010:BN3560, mr. T.M. van Wassenaer

Rechtbank, 18 oktober 2010, ECLI:NL:RBBRE:2010:BO2762, mr. W.E.M. Verjans

Rechtbank, 17 december 2010, ECLI:NL:RBHAA:2010:BP1867, mr. C.A. Boom

Rechtbank, 20 januari 2011, ECLI:NL:RBALK:2011:BP3444, mr. L. van der Heijden

Rechtbank, 30 maart 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BQ0715, mr. G. Meijer
Gerechtshof, 22 juni 2011, ECLI:NL:GHSGR:2011:BU1476, mrs. Van Nieveldt
Rechtbank, 8 juli 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BS7492, mr. P. Messer-Dinnissen
Rechtbank, 27 juli 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BR4527, mr. P. Huidekoper
Gerechtshof, 9 augustus 2011, ECLI:NL:GHARN:2011:BR5341, mrs. Van Loo
Rechtbank, 12 oktober 2011, ECLI:NL:RBMAA:2011:BT7294, mr. M. Russel
Gerechtshof, 2 november 2011, ECLI:NL:GHSGR:2011:BU6078, mrs. Kamminga
Rechtbank, 3 november 2011, ECLI:NL:RBMAA:2011:BW6813, mr. W.E. Elzinga
Rechtbank, 8 december 2011, ECLI:NL:RBARN:2011:BU9050, mr. P. Huidekoper
Rechtbank, 25 januari 2012, ECLI:NL:RBLEE:2012:BV5558, mr. J. Leijten
Rechtbank, 3 februari 2012, ECLI:NL:RBHAA:2012:BV7479, mr. T. Pieters
Rechtbank, 13 april 2012, ECLI:NL:RBARN:2012:BW2941, mr. P. Huidekoper
Rechtbank, 3 mei 2012, ECLI:NL:RBBRE:2012:BW4999, mr. W. Verjans
Gerechtshof, 3 juli 2012, ECLI:NL:GHSHE:2012:BX0236, mrs. Vossestein, Lamers en Veldhuijzen
Gerechtshof, 23 augustus 2012, ECLI:NL:GHARN:2012:BX7867, mrs. Loo, Dozy en Laurentius-Kooter
Rechtbank, 11 oktober 2012, ECLI:NL:RBBRE:2012:BY0254, mr. W. Verjans
Rechtbank, 13 mei 2013, ECLI:NL:RBOBR:2013:CA1051, mr. P. Penders
Rechtbank, 23 mei 2013, ECLI:NL:RBOBR:2013:CA1156, mr. P. Penders
Rechtbank, 5 juni 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:CA:2469, mr. Engberts
Rechtbank, 21 augustus 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:2663, mr. B. Engberts
Rechtbank, 21 augustus 2013, ECLI:NL:RBROT:2013:10654, mr. V.F. Milders
Rechtbank, 14 oktober 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:5998, mr. P. Huidekoper
Rechtbank, 8 januari 2014, ECLI:NL:RBZWB:2014:152, mr. L. van Dijke
Gerechtshof, 2 september 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:3357, mrs. W. den Hartog Jager, A. Zweers- van Vollenhoven en J. de Haan

Beleidsstukken

Kwaliteitsverordening BPBI

Kwaliteitsverordening NBBI

Overige bronnen

Reacties op het wetsvoorstel Besluit Kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren

[<www.internetconsultatie.nl/kwaliteitseisen_curatoren_bewindvoerders_mentoren/reacties>](http://www.internetconsultatie.nl/kwaliteitseisen_curatoren_bewindvoerders_mentoren/reacties)

Bijlage 1 Begrippenlijst

Beschermingsbewind:

Een wettelijke beschermingsmaatregel bedoeld voor meerderjarigen die vanwege een lichamelijke of geestelijke toestand, verkwisting of problematische schulden, tijdelijk of voor een langere periode niet in staat zijn hun eigen vermogensrechtelijke belangen goed te waarborgen.

Handelingsonbekwaam:

Mensen die niet zelfstandig en zonder toestemming rechtshandelingen kunnen verrichten meerderjarigen die onder curatele zijn gesteld zijn handelingsonbekwaam

Rechthebbende(n):

Degene wiens goederen onder bewind zijn gesteld.

Schuldenbewind:

Beschermingsbewind vanwege verkwisting of problematische schulden.

Beheershandelingen:

Beheershandelingen zijn handelingen gericht op het in stand houden van het onder bewind gestelde vermogen en goederen. Uitsluitend de bewindvoerder is bevoegd tot het verrichten van beheershandelingen. Onder beheeren wordt verstaan het goed zorgen voor de instandhouding van de goederen die onder bewind zijn gesteld, de normale exploitatie ervan en het voeren van de administratie daarover.

Beschikkingshandelingen:

Alle handelingen die niet tot het dagelijks financieel beheer horen zoals de aanschaf van een nieuwe wasmachine, de onkosten van een vakantie, etc. (beschikkingshandelingen) kunnen tot 1500,- zonder tussenkomst van de kantonrechter door de bewindvoerder uitgevoerd worden. Daarnaast het verkopen, vervreemden of bezwaren van een of meer goederen die onder bewind zijn gesteld, bijvoorbeeld een huis verkopen en in eigendom overdragen (vervreemden) of een hypotheek daarop vestigen (bezwaren) zijn beschikkingshandelingen.

Voor het verrichten van beschikkingshandelingen heeft de bewindvoerder medewerking nodig van de kantonrechter.

Proportionaliteit:

Proportionaliteit is een beginsel dat de mate van inbreuk op het individueel belang vanuit een bepaalde maatregel proportioneel moet zijn ten opzichte van het beoogde legitieme doel van die maatregel. In het bijzonder dient de inbreuk nooit groter te zijn dan noodzakelijk is voor het beoogde doel.

Bijlage 3: De rol van de SJD'er:

Aan het eind van het onderzoek wordt stilgestaan bij de rollen die de sociaal-juridisch dienstverlener (SJD'er) kan hebben op het gebied van beschermingsbewindvoerder.

Het werkveld van de beschermingsbewindvoerder kan bestaan uit uitvoerende werkzaamheden, beleidsmatige aspecten en op het gebied van onderzoek zijn ook nog voldoende werkzaamheden te verrichten. De SJD'er kan een bijdrage leveren aan de ontwikkeling van nieuwe regelgeving, systematiek en kwaliteitsnormen voor de branchevereniging. Doordat de SJD'er zowel uitvoerend als beleidsmatig opgeleid is, kan hij adviseren wat praktisch wel zal gaan werken en wat niet. In het werkveld kan de SJD'er onderzoek verrichten naar de effecten van nieuwe regelgeving en problemen onderkennen. De SJD'er zal zich zo objectief en onafhankelijk mogelijk moeten kunnen positioneren en alle verschillende belangen moeten kunnen meenemen.

Wat specifiek uit dit onderzoek voortvloeit is dat er onderzoek gedaan kan worden naar de effecten van de wetwijzigingen en de AMvB. En aan de hand hiervan de pijnpunten ontdekken en aanbevelingen doen, zodat de dienstverlening effectiever wordt. Als beschermingsbewindvoerder kan de SJD'er de werkwijze op het gebied van preventie, gedragsbeïnvloeding en samenwerking met ketenpartners verbeteren.

De opleidingseis die voor beschermingsbewindvoerders geldt, sluit goed aan voor de SJD'ers. Het is dan ook te verwachten dat de SJD'er zich meer op uitvoerend niveau gaat begeven. Daarnaast kan de SJD'er zich als zelfstandig ondernemer in het werkveld begeven.

Bijlage 4: Topiclijst

Hoofdvraag: *'Welke problemen spelen er op het gebied van kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind volgens vertegenwoordigers van het werkveld beschermingsbewind en welke ideeën hebben deze vertegenwoordigers over het voorkomen en/of oplossen van deze problemen?'*

1. Welke werkzaamheden verricht u, die te maken hebben met het beschermingsbewind?
2. Wat is volgens u het doel van beschermingsbewind?
 - a. Wat is volgens u het doel als er bewind wordt ingesteld?

Problematiek

3. Welke problemen komt u tegen in u dagelijkse werkzaamheden?
 - a. Functie bewindvoerder
 - b. Kantonrechter
 - c. Kwaliteitsnormen
 - d. kwaliteitswaarborging
4. *Welke problemen bent u tegen gekomen die te wijten aan het handelen waren aan de bewindvoerder?*
5. Is er volgens u op dit moment voldoende duidelijkheid over de invulling van de taakomschrijving van de bewindvoerder? In de aanbevelingen van het LOVCK was opgenomen op meer inhoud te geven aan de taakomschrijving van de bewindvoering, dit is niet gebeurd in de AMvB. Wat vindt u daarvan?
6. Bestaat er volgens u onduidelijk over de taakomschrijving in het werkveld?
7. *Welke problemen bent u tegen gekomen, waar de kantonrechter schuld te verwijten viel?*
8. *Wat is volgens u het meest voorkomende probleem op het gebied van kwaliteitsnormen?*
9. *Wat is volgens u het meest voorkomende probleem op het gebied van kwaliteitswaarborging?*
10. Bent u naast de besproken problemen nog andere problemen tegengekomen?

Oude wetgeving

11. Wat is uw mening over de oude wetgeving? (instellen, taak, einde)
12. Waar zag u zelf graag verandering in?
13. Wat heeft u daarvan terug gezien?
14. Wat vindt u ervan dat familieleden/betrokken bewindvoerder kunnen worden? Zou iedereen bij een geprofessionaliseerd bewindvoerder geplaatst moeten worden?

AMvB Besluit curatoren, bewindvoerders en mentoren

15. Wat is indruk van de nieuwe AMvB?
16. Wat zijn volgens u de belangrijkste wetswijzigingen?
17. Wat zijn volgens u de sterke en zwakke punten in de huidige AMvB?
18. Welke kwaliteitsnormen worden volgens u gesteld door de AMvB voor het werk van de bewindvoerder?
19. Wat is volgens u het belang van kwaliteitsnormen voor het werk van de bewindvoerder?
20. Welke aanvulling heeft de kwaliteitsverordening van de BPBI op de kwaliteitsnormen in de AMvB?
21. Welke rol zou de BPBI naast de wetgeving moeten hebben volgens u?
22. Wat is de toegevoegde waarde als een lid zich aansluit bij de BPBI?

23. Welke aanvulling heeft de kwaliteitsverordening van de NBBI op de kwaliteitsnormen in de AMvB?
24. Welke rol zou de NBBI naast de wetgeving moeten hebben volgens u?
25. Wat is de toegevoegde waarde als een lid zich aansluit bij de NBBI?
26. Voor welke problemen zijn de kwaliteitsnormen een oplossing gerelateerd aan het handelen van de bewindvoerder?
27. Wie is volgens u verantwoordelijk voor het vaststellen van deze normen?
28. Wat is volgens u de rol van de accountant binnen de huidige AMvB? (taken en verantwoordelijkheid)
29. Wat vindt u van deze rol? (verantwoordelijk)
30. Wat is de rol van de kantonrechter in de huidige AMvB?
31. Wat vindt u van die rol?
32. Wie is volgens u verantwoordelijk voor het toezicht op de kwaliteitsnormen?
33. In hoeverre biedt de huidige AMvB een oplossing voor de zo net besproken problemen?(uitsplitsen probleem a, b,c) (doorvragen hoe het voorkomen kan worden?)
Verwacht u dat met de AMvB de problemen die er waren nu voorkomen worden?
34. Welke problemen op het gebied van kwaliteitswaarborging in het beschermingsbewind blijven bestaan na inwerkingtreding van de Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) genaamd: 'Besluit kwaliteitseisen curatoren, bewindvoerders en mentoren' volgens het werkveld beschermingsbewind? Doorvragen hoe het voorkomen/opgelost kan worden?
35. Welke problemen voorziet u met de huidige regelgeving in het werkveld? (doorvragen hoe het voorkomen/opgelost kan worden?)
36. Verwacht u dat er nieuwe/andere problemen gaan ontstaan door de AMvB? (doorvragen hoe het voorkomen/opgelost kan worden?)
37. Wat is volgens u het belang van het maken van onderscheid tussen beheers- en beschikkingshandelingen?

Bijlage 5: Oorspronkelijke wetsbepalingen art. 1:431 t/m 1:449 BW

B. indien de overledene Nederlander was;

C. indien de overledene zijn woon- of verblijfplaats had in Nederland.

3. Voor zover mogelijk bevat het verzoek bedoeld in het eerste en tweede lid, of daarmee vergezeld gaande bescheiden de in artikel 427 van dit boek genoemde gegevens.

(Zie ook: artt. 19f, 22 BW Boek 1)

Art. 427

1. De beschikking, houdende verklaring dat de in artikel 426 bedoelde persoon is overleden, noemt de dag en zo mogelijk het uur van het overlijden. Indien de dag van overlijden niet bekend is, wordt deze door de rechtbank vastgesteld en in de beschikking vermeld. De rechtbank houdt hierbij rekening met alle bewijzen en aanwijzingen omtrent de omstandigheden waaronder, of het tijdstip waarop het overlijden moet hebben plaatsgehad.

2. Voorts vermeldt de beschikking de geslachtsnaam, de voornamen, de kunne en, zo mogelijk, de plaats van het overlijden, de woonplaats van de overledene, de plaats en de dag van geboorte van de overledene en de geslachtsnaam en de voornamen van de persoon of van de personen, met wie de overledene gehuwd is geweest of met wie de overledene een geregistreerd partnerschap was aangegaan.

(Zie ook: art. 19f BW Boek 1)

Vaststelling overlijden,
Inhoud verklaring

Art. 428

[Vervallen]

Art. 429

De griffier van het college waarvoor de zaak laatstelijk aanhangig was, zendt een afschrift van de beschikking, zodra deze in kracht van gewijsde is gegaan, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente 's-Gravenhage. Deze maakt van de beschikking een akte van inschrijving op, die hij in het register van overlijden opneemt.

Vaststelling overlijden,
akte van inschrijving

Art. 430

1. De akten, opgemaakt volgens artikel 429, gelden als akten van overlijden in de zin van artikel 19f, eerste lid.

(Zie ook: art. 22 BW Boek 1)

2. De artikelen 422, 423 en 425 zijn van overeenkomstige toepassing, indien een persoon die met toepassing van artikel 426 overleden is verklaard terugkeert alsmede indien bewezen wordt dat de dag van overlijden in de in artikel 429 bedoelde akte onjuist is vermeld.

Vaststelling overlijden,
geldigheid akte

Schakelbepaling

Titel 19

Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen

Art. 431

1. Indien een meerderjarige als gevolg van zijn lichamelijke of geestelijke toestand tijdelijk of duurzaam niet in staat is ten volle zijn vermogensrechtelijke belangen zelf behoorlijk waar te nemen, kan de kantonrechter een bewind instellen over één of meer van de goederen, die hem als rechthebbende toebehoren of zullen toebehoren. Onder aan de meerderjarige toebehorende goederen zijn in deze titel begrepen goederen die behoren tot zijn huwelijksgemeenschap of gemeenschap van geregistreerd partnerschap en die niet uitsluitend onder het bestuur van zijn echtgenoot dan wel geregistreerd partner staan.

2. Indien te verwachten is dat een minderjarige op het tijdstip waarop hij meerderjarig zal worden, in de in het vorige lid bedoelde toestand zal verkeren, kan het bewind reeds voor de meerderjarigheid worden ingesteld.

3. De rechter bij wie een verzoek tot het verlenen van een voorlopige of voorwaardelijke machtiging, een observatiemachtiging of een machtiging tot voortgezet verblijf als bedoeld in de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen, dan wel een machtiging als bedoeld in artikel 33, eerste lid, van die wet aanhangig is, is tevens bevoegd tot de kennisneming van een verzoek tot instelling van het bewind.

(Zie ook: artt. 90, 337, 378, 434 BW Boek 1; artt. 1025, 1066 BW Boek 4)

Onderbewindstelling
meerderjarige, gronden

Art. 432

1. Instelling van het bewind kan worden verzocht door de rechthebbende, zijn echtgenoot, zijn geregistreerde partner dan wel andere levensgezel, zijn bloedverwanten in de rechte lijn en die in de zijlijn tot de vierde graad ingesloten, zijn voogd, zijn curator of zijn mentor als bedoeld in titel 20 van dit boek of het openbaar ministerie.

2. De rechter voor wie een verzoek tot ondercuratelestelling aanhangig is, kan bij afwijzing daarvan ambtshalve overgaan tot instelling van het bewind.

Onderbewindstelling
meerderjarige, verzoek

3. Een verzoek tot instelling van een bewind ten behoeve van een rechthebbende die onder curatele is gesteld, wordt aanhangig gemaakt bij de rechter die bevoegd is over opheffing van de curatele te beslissen. Deze rechter kan, bij opheffing van een curatele, ook ambtshalve overgaan tot instelling van het bewind.

4. In geval van een bestuursopdracht, of een verzoek daartoe, als bedoeld in artikel 91 van dit boek, zijn het tweede en het derde lid van overeenkomstige toepassing.

(Zie ook: artt. 378, 379 BW Boek 1)

Art. 433

Onderbewindstelling
meerderjarige, omvang
bewind

1. Tenzij bij de onderbewindstelling anders is bepaald, omvat het bewind ook de goederen die geacht moeten worden in de plaats van een aan het bewind onderworpen goed te treden, benevens de vruchten en andere voordelen die een onder bewind staand goed oplevert.

2. De kantonrechter kan, hetzij op verzoek van een persoon als bedoeld in artikel 432, eerste lid, van een bewindvoerder of van het openbaar ministerie, hetzij ambtshalve, het ingestelde bewind tot een of meer andere goederen van de rechthebbende uitbreiden of een of meer goederen uit het bewind ontslaan; hij kan tevens handelingen als bedoeld in artikel 441 lid 2 onder f aanwijzen en de aanwijzing van zulke handelingen intrekken.

(Zie ook: art. 124 BW Boek 1; artt. 167, 168, 221 BW Boek 3; art. 710 Rv)

Art. 434

1. In beschikkingen als bedoeld in de artikelen 432 en 433, tweede lid, van dit boek bepaalt de rechter ambtshalve welke goederen onder bewind worden gesteld, onderscheidenlijk uit het bewind worden ontslagen.

2. Onderbewindstelling van een goed en het ontslag van een goed uit het bewind treden in werking daags nadat de beschikking is verstrekt of verzonden, tenzij de beschikking een later tijdstip van ingang vermeldt. In het geval, bedoeld in artikel 431, tweede lid, treedt de onderbewindstelling in werking op het tijdstip waarop de rechthebbende meerderjarig wordt.

Art. 435

Onderbewindstelling
meerderjarige, benoeming
bewindvoerder

1. De rechter die het bewind instelt, benoemt daarbij of zo spoedig mogelijk daarna een bewindvoerder. Hij vergewist zich van de bereidheid van de door hem te benoemen persoon.

2. Zo nodig kan een tijdelijke bewindvoerder worden benoemd.

3. De rechter volgt bij de benoeming van de bewindvoerder de uitdrukkelijke voorkeur van de rechthebbende, tenzij gegronde redenen zich tegen zodanige benoeming verzetten.

4. Tenzij het vorige lid is toegepast, wordt, indien de rechthebbende is gehuwd, een geregistreerd partnerschap is aangegaan of anderszins een levensgezel heeft, bij voorkeur de echtgenoot, de geregistreerde partner dan wel andere levensgezel tot bewindvoerder benoemd. Is de vorige zin niet van toepassing dan wordt bij voorkeur een van zijn ouders, kinderen, broers of zusters tot bewindvoerder benoemd. Huwt de rechthebbende, gaat hij een geregistreerd partnerschap aan of verkrijgt hij een andere levensgezel, dan kan ieder van hen verzoeken, dat de echtgenoot, de geregistreerde partner dan wel de andere levensgezel van de rechthebbende in de plaats van de tegenwoordige bewindvoerder wordt benoemd.

5. Handelingsonbekwamen, zij van wie één of meer goederen onder een bewind als bedoeld in deze titel zijn gesteld, zij die in staat van faillissement verkeren en zij ten aanzien van wie de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen van toepassing is, kunnen niet bewindvoerder worden.

6. Rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid kunnen tot bewindvoerder worden benoemd.

7. De benoemde wordt bewindvoerder daags nadat de beschikking is verstrekt of verzonden, tenzij de beschikking een later tijdstip vermeldt.

(Zie ook: artt. 234, 381, 383 BW Boek 1)

Art. 436

Onderbewindstelling
meerderjarige, verplichtingen
bewindvoerder
Schakelbepaling

1. De bewindvoerder is verplicht zo spoedig mogelijk een beschrijving van de aan het bewind onderworpen goederen op te maken en een afschrift daarvan in te leveren ter griffie van de ingevolge artikel 266 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bevoegde rechtbank.

2. De artikelen 339, 363 en 364 van dit boek zijn van overeenkomstige toepassing.

3. Indien tot het bewind registergoederen behoren, is de bewindvoerder verplicht zo spoedig mogelijk de desbetreffende rechterlijke beschikkingen en zijn benoeming in de openbare registers, bedoeld in afdeling 2 van titel 1 van Boek 3, te doen inschrijven. Is een onderneming of een aandeel in een vennootschap onder firma onder bewind gesteld, dan is de bewindvoerder verplicht de desbetreffende rechterlijke beschikkingen en zijn benoeming in het handelsregister te doen inschrijven.

4. Tenzij de kantonrechter anders bepaalt, is de bewindvoerder verplicht zo spoedig mogelijk een rekening te openen bij een financiële onderneming die ingevolge de Wet op het financieel toezicht in Nederland het bedrijf van bank mag uitoefenen; de bewindvoerder is voorts verplicht om uitsluitend voor de betalingen die hij bij de vervulling van zijn taak verricht of ontvangt zoveel mogelijk van deze rekening gebruik te maken.

5. De kantonrechter kan te allen tijde de bewindvoerder ten verhoor doen oproepen. Deze is verplicht alle door de kantonrechter gewenste inlichtingen te verstrekken.
(Zie ook: art. 92 BW Boek 1)

Art. 437

1. De rechter kan twee of meer bewindvoerders benoemen, indien hij dit in het belang van een goed bewind nodig acht.

Onderbewindstelling
meerderjarige, benoeming
twee of meer bewind-
voerders

2. Zijn er twee of meer bewindvoerders, dan kan, tenzij de rechter anders bepaalt, ieder van hen alle werkzaamheden die tot het bewind behoren, alleen verrichten.

3. Bij verschil van mening tussen de bewindvoerders beslist op verzoek van een van hen de kantonrechter. Deze kan ook een verdeling van het loon vaststellen.

Art. 438

1. Tijdens het bewind komt het beheer over de onder bewind staande goederen niet toe aan de rechthebbende maar aan de bewindvoerder.

Onderbewindstelling
meerderjarige, beheer
van/beschikking over
goederen

2. Tijdens het bewind kan de rechthebbende slechts met medewerking van de bewindvoerder of, indien deze weigerachtig is, met machtiging van de kantonrechter over de onder het bewind staande goederen beschikken.

(Zie ook: art. 381 BW Boek 1)

Art. 439

1. Indien een rechtshandeling ongeldig is, omdat zij ondanks het bewind werd verricht door of gericht tot de rechthebbende, kan deze ongeldigheid aan de wederpartij slechts worden tegengeworpen, zo deze het bewind kende of had behoren te kennen.

Onderbewindstelling
meerderjarige,
ongeldige/onbevoegde
rechtshandelingen

2. Indien een goed is vervreemd of bezwaard door iemand die daartoe ingevolge het bewind niet bevoegd was, kan deze onbevoegdheid aan een verkrijger van het goed of een beperkt recht daarop slechts worden tegengeworpen, zo deze het bewind kende of had behoren te kennen.

(Zie ook: artt. 347, 386 BW Boek 1)

Art. 440

1. Gedurende het bewind kunnen schulden die voortspruiten uit een handeling, tijdens het bewind met of jegens de rechthebbende, anders dan in overeenstemming met artikel 438, lid 2, verricht door een schuldeiser die het bewind kende of had behoren te kennen, niet op de onder het bewind staande goederen worden verhaald.

Onderbewindstelling
meerderjarige, geen
verhaal schulden

2. Indien de onderbewindstelling alle goederen betreft die daarvoor krachtens artikel 431, eerste lid, in aanmerking komen, is het vorige lid van overeenkomstige toepassing ten aanzien van niet onder het bewind staande goederen waarop verhaal mogelijk zou zijn.

Schakelbepaling

Art. 441

1. Tijdens het bewind vertegenwoordigt de bewindvoerder bij de vervulling van zijn taak de rechthebbende in en buiten rechte. De bewindvoerder draagt zorg voor een doelmatige belegging van het vermogen van de rechthebbende, voor zover dit onder het bewind staat en niet besteed behoort te worden voor een voldoende verzorging van de rechthebbende.

Onderbewindstelling
meerderjarige, bevoegd-
heden bewindvoerder

2. Hij behoeft echter toestemming van de kantonrechter of, indien deze daartoe niet in staat of weigerachtig is, machtiging van de kantonrechter voor de volgende handelingen:

a. beschikken en aangaan van overeenkomsten tot beschikking over een onder het bewind staand goed, tenzij de handeling als een gewone beheersdaad kan worden beschouwd of krachtens rechterlijk bevel geschiedt;

b. een making of gift waaraan lasten of voorwaarden zijn verbonden, aannemen;

c. geld lenen of de rechthebbende als borg of hoofdelijke medeschuldenaar verbinden;

d. overeenkomen dat een boedel, waartoe de rechthebbende gerechtigd is, voor een bepaalde tijd onverdeeld wordt gelaten;

e. het aangaan, buiten het geval van artikel 87 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, van een overeenkomst tot het beëindigen van een geschil, tenzij het voorwerp van het geschil een waarde van € 700 niet te boven gaat;

f. andere bij de instelling van het bewind of nadien aangewezen handelingen.

3. De kantonrechter kan ook aan de bewindvoerder een doorlopende machtiging met zodanige voorwaarden als hij geraden acht, verlenen om handelingen als in het vorige lid bedoeld te verrichten en een verleende machtiging te allen tijde wijzigen of intrekken.

4. De bewindvoerder is, met uitsluiting van de rechthebbende, bevoegd de verdeling te vorderen van goederen, waarvan een onverdeeld aandeel tot zijn bewind behoort. Tot een verdeling, ook al geschiedt zij krachtens rechterlijk bevel, heeft de bewindvoerder toestemming of machtiging overeenkomstig het tweede lid. De kantonrechter kan, in stede van machtiging te verlenen, met overeenkomstige toepassing van artikel 181 van Boek 3 een onzijdig persoon benoemen, die in plaats van de bewindvoerder de rechthebbende bij de verdeling vertegenwoordigt.

5. De bewindvoerder is, met uitsluiting van de rechthebbende, bevoegd een aan de rechthebbende opgekomen nalatenschap te aanvaarden. Tenzij de aanvaarding geschiedt met toestemming van de rechthebbende, kan de bewindvoerder niet anders aanvaarden dan onder het voorrecht van boedelbeschrijving.

(Zie ook: artt. 337, 345, 350, 351, 353, 356 BW Boek 1)

Art. 442

Onderbewindstelling
meerderjarige, rechten en
verplichtingen wederpartij

1. Heeft iemand als bewindvoerder een rechtshandeling verricht, dan richten de rechten en verplichtingen van de wederpartij zich naar hetgeen dienaangaande is bepaald in titel 3 van Boek 3. Regels die de bevoegdheid van een bewindvoerder betreffen en feiten die voor een oordeel omtrent zijn bevoegdheid van belang zijn, kunnen niet aan de wederpartij worden tegengeworpen, indien deze daarmee niet bekend was of had behoren te zijn.

2. De rechthebbende is, onverminderd het bepaalde in artikel 172 van Boek 6, aansprakelijk voor alle schulden die voortspruiten uit rechtshandelingen die de bewindvoerder in zijn hoedanigheid in naam van de rechthebbende verricht. Wanneer hij onder bewind staande goederen aanwijst die voor de schuld voldoende verhaal bieden, is hij niet verplicht de schuld ten laste van zijn overige vermogen te voldoen.

(Zie ook: art. 347 BW Boek 1)

Art. 443

Onderbewindstelling
meerderjarige, machtiging
bewindvoerder

De bewindvoerder kan alvorens in rechte op te treden zich te zijner verantwoording doen machtigen door de rechthebbende of, indien deze daartoe niet in staat of weigerachtig is, door de kantonrechter.

(Zie ook: art. 349 BW Boek 1)

Art. 444

Onderbewindstelling
meerderjarige, aansprakelijkheid bewindvoerder

Een bewindvoerder is jegens de rechthebbende aansprakelijk, indien hij in de zorg van een goed bewindvoerder te kort schiet, tenzij de tekortkoming hem niet kan worden toegerekend.

(Zie ook: artt. 337, 362 BW Boek 1)

Art. 445

Onderbewindstelling
meerderjarige, rekening
en verantwoording door
bewindvoerder

1. De bewindvoerder legt, tenzij andere tijdstippen zijn bepaald, jaarlijks en aan het einde van het bewind rekening en verantwoording af aan de rechthebbende, alsmede aan het einde van zijn taak aan zijn opvolger. De rekening en verantwoording wordt afgelegd ten overstaan van de kantonrechter.

2. Indien de rechthebbende niet in staat is de rekening op te nemen, of het onzeker is wie de rechthebbende is, wordt de rekening en verantwoording afgelegd aan de kantonrechter. Goedkeuring van deze rekening en verantwoording door de kantonrechter belet niet dat de rechthebbende na het einde van het bewind nogmaals over dezelfde tijdsruimte rekening en verantwoording vraagt, voor zover dit niet onredelijk is.

3. De kantonrechter kan de bewindvoerder - hetzij op diens verzoek, hetzij ambtshalve - vrijstellen van de verplichting om de periodieke rekening en verantwoording te zijnen overstaan af te leggen; hij kan ook bepalen dat deze wijze van aflegging der rekening en verantwoording slechts om een door hem te bepalen aantal jaren zal geschieden.

4. Voor het overige vindt het aangaande de voogdijrekening in de paragrafen 10 en 11 van afdeling 6 van titel 14 bepaalde overeenkomstige toepassing.

(Zie ook: artt. 359, 372 BW Boek 1)

Art. 446

Onderbewindstelling
meerderjarige, uitkering/afdracht goederen
aan bewindvoerder

1. Voor zover de kantonrechter niet anders bepaalt, wordt bij het afleggen van de periodieke rekening en verantwoording hetgeen de goederen netto aan vruchten hebben opgebracht, onder aftrek van de verschuldigde beloning, aan de rechthebbende uitgekeerd. Op verzoek van de rechthebbende kan de kantonrechter andere tijdstippen voor de uitkering vaststellen.

2. Bij zijn eindrekening en verantwoording draagt de bewindvoerder alle goederen af aan hem die na hem tot het beheer der goederen bevoegd is. De bewindvoerder is bevoegd de afdracht op te schorten tot de voldoening van een hem toekomend saldo.

3. Wordt de rekening en verantwoording aan de kantonrechter afgelegd, dan blijven, tenzij de kantonrechter anders bepaalt, de netto-opbrengst of de af te dragen goederen onder het bewind van de bewindvoerder, totdat de rechthebbende tot de ontvangst in staat is of de onzekerheid, wie rechthebbende is, is opgeheven.

(Zie ook: art. 372 BW Boek 1)

Art. 447

1. Tenzij de beloning bij de instelling van het bewind anders is geregeld, komt de bewindvoerder of, wanneer er meer bewindvoerders zijn, hun tezamen vijf ten honderd der netto-opbrengst van de onder bewind staande goederen toe. Op grond van bijzondere omstandigheden kan de kantonrechter, hetzij ambtshalve, hetzij op verzoek van de bewindvoerder of van de rechthebbende, voor bepaalde of onbepaalde tijd de beloning anders regelen dan bij de instelling of door de wet is aangegeven.

2. Zijn er twee of meer bewindvoerders, dan wordt het loon dat hun gezamenlijk toekomt, tussen hen verdeeld in evenredigheid met de betekenis van de door ieder van hen verrichte werkzaamheden.

(Zie ook: artt. 358, 370, 380 BW Boek 1)

Art. 448

1. De taak van de bewindvoerder eindigt:

- bij het einde van het bewind;
- door tijdsverloop, indien hij voor een bepaalde tijd was benoemd;
- door zijn dood, het ten aanzien van hem van toepassing verklaren van de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen, zijn faillietverklaring of zijn ondercuratelestelling;
- door de instelling van een bewind als bedoeld in deze titel over één of meer van zijn goederen;
- door ontslag dat hem door de kantonrechter met ingang van een door deze bepaalde dag wordt verleend.

2. Het ontslag wordt hem verleend hetzij op eigen verzoek, hetzij wegens gewichtige redenen of omdat hij niet meer voldoet aan de eisen om bewindvoerder te kunnen worden, zulks op verzoek van een medebewindvoerder, de rechthebbende of het openbaar ministerie, dan wel ambtshalve. Hangende het onderzoek kan de kantonrechter voorlopige voorzieningen in het bewind treffen en de bewindvoerder schorsen.

3. Een gewezen bewindvoerder blijft verplicht al datgene te doen, wat niet zonder nadeel voor de rechthebbende kan worden uitgesteld, totdat degene die na hem tot het beheer van de goederen bevoegd is, dit heeft aanvaard. In de gevallen genoemd in het eerste lid onder c, rust deze verplichting op zijn erfgenamen, onderscheidenlijk de bewindvoerder in de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen of de curator, indien zij van het bewind kennisdragen; in het geval genoemd in het eerste lid onder d, geldt dit voor de bewindvoerder, belast met het daar bedoelde bewind.

4. Artikel 384 van dit boek is van overeenkomstige toepassing.

Art. 449

1. Het bewind eindigt door het verstrijken van de tijdsduur waarvoor het is ingesteld en door de dood of ondercuratelestelling van de rechthebbende.

2. De kantonrechter kan, indien de oorzaken die tot de onderbewindstelling aanleiding hebben gegeven, niet meer bestaan, het bewind opheffen op verzoek van de rechthebbende of het openbaar ministerie; de beschikking treedt in werking zodra zij in kracht van gewijsde is gegaan, tenzij zij een eerder tijdstip van ingang aanwijst.

(Zie ook: art. 385 BW Boek 1)

Titel 20

Mentorschap ten behoeve van meerderjarigen

Art. 450

1. Indien een meerderjarige als gevolg van zijn geestelijke of lichamelijke toestand tijdelijk of duurzaam niet in staat is of bemoeilijkt wordt zijn belangen van niet-vermogensrechtelijke aard zelf behoorlijk waar te nemen, kan de kantonrechter te zijnen behoeve een mentorschap instellen.

2. Indien te verwachten is dat een minderjarige op het tijdstip waarop hij meerderjarig zal worden, in de in het eerste lid bedoelde toestand zal verkeren, kan het mentorschap reeds voor de meerderjarigheid worden ingesteld.

Onderbewindstelling
meerderjarige, beloning
bewindvoerder(s)

Onderbewindstelling
meerderjarige, einde taak
bewindvoerder

Schakelbepaling

Onderbewindstelling
meerderjarige, einde
bewind

Mentorschap, instelling

Bijlage 6 Schema oud en nieuwe wetgeving

	Oude wetgeving	Nieuwe (huidige) wetgeving
Instellen van bewind: a. Reden: b. Tijd: c. Verzoek: d. Bewindvoerder:	- Lichamelijke of geestelijke gesteldheid. - Minderjarig en situatie te verwachten is of als situatie zich voordoet. - De rechthebbende, zijn levensgezel, bloedverwanten tot de vierde graad, curator, mentor, voogd of het OM. - Iedereen, tenzij uitzondering van toepassing is, zie art 1:435 lid 5 BW	- Lichamelijke of geestelijke gesteldheid en verkwisting of problematische schulden - Minderjarig en situatie te verwachten is of als situatie zich voordoet en daarnaast als bij een meerderjarige de situatie te verwachten is. - De rechthebbende, zijn levensgezel, bloedverwanten tot de vierde graad, curator, mentor, voogd of het OM en het college van B&W. De rechthebbende slechts als er sprake is van curatele. - Iedereen, tenzij uitzondering van toepassing is, zie art 1:435 lid 6 BW
Taken:	- Boedel beschrijven en openen van een bankrekening - Doelmatig beleggen - Verplichting om kantonrechter inlichtingen te verschaffen	- Boedel beschrijven en openen van een bankrekening - Doelmatig beleggen, toestemming om handelingen te verrichten die hieraan bijdragen. - Verplichting om kantonrechter inlichtingen te verschaffen, daarnaast boeken en bescheiden in te laten zien
Rekening en verantwoording:	- Jaarlijks - Geen richtlijnen	- Jaarlijks - Model en aandacht voor kwaliteitseisen, jaarrekening en accountantsverslag - Eens in de 5 jaar, aandacht voor proportionaliteit.

Aansprakelijkheid: a. Schade b. Rechtshandeling	- Bewindvoerder aansprakelijk, indien het hem kan worden aangerekend - Derdenbescherming	- Bewindvoerder aansprakelijk, indien het hem kan worden aangerekend - Derdenbescherming
Einde van het bewind: a. Reden: b. Wie?	- Verloop van tijdsduur, dood, ondercuratelestelling of WSNP of faillietverklaring, ontslag van de bewindvoerder, geen noodzaak meer - bewindvoerder, rechthebbende en het OM	- Verloop van tijdsduur, dood, ondercuratelestelling of WSNP of faillietverklaring, ontslag van de bewindvoerder, geen noodzaak meer - De bewindvoerder, rechthebbende, het OM, de rechthebbende zijn levensgezel, bloedverwanten tot de vierde graad, curator, mentor, voogd, het college van B&W.

Bijlage 7 Schema oud, nieuwe wetgeving en de aanbevelingen LOVCK

	Oude wetgeving	Nieuwe (huidige) wetgeving	Aanbevelingen LOVCK
Instellen van bewind:			
a. Reden:	- Lichamelijke of geestelijke gesteldheid.	- Lichamelijke of geestelijke gesteldheid en verkwisting of problematische schulden	
b. Tijd:	- Minderjarig en situatie te verwachten is of als situatie zich voordoet.	- Minderjarig en situatie te verwachten is of als situatie zich voordoet en daarnaast als bij een meerderjarige de situatie te verwachten is.	
c. Verzoek:	- De rechthebbende, zijn levensgezel, bloedverwanten tot de vierde graad, curator, mentor, voogd of het OM.	- De rechthebbende, zijn levensgezel, bloedverwanten tot de vierde graad, curator, mentor, voogd of het OM en het college van B&W. De rechthebbende slechts als er sprake is van curatele.	
d. Bewindvoerder:	- Iedereen, tenzij uitzondering van toepassing is, zie art 1:435 lid 5 BW	- Iedereen, tenzij uitzondering van toepassing is, zie art 1:435 lid 6 BW	- De wil van de rechthebbende dient gevolg te worden. - Bij voorkeur iemand uit de familie
e. Kantonrechter:			- De kantonrechter moet de omvang van het bewind inschatten

			en slechts voor het nodige bewind instellen.
Taken:	- Boedel beschrijven en openen van een bankrekening - Doelmatig beleggen - Verplichting om kantonrechter inlichtingen te verschaffen	- Boedel beschrijven en openen van een bankrekening - Doelmatig beleggen, toestemming om handelingen te verrichten die hieraan bijdragen. - Verplichting om kantonrechter inlichtingen te verschaffen, daarnaast boeken en bescheiden in te laten zien	- Boedel beschrijven - Bij het openen van een bankrekening, vermelden dat het gaat om een bewindsrekening. - Rekeningen en chippassen opzeggen - Postadres wordt het postadres van de bewindvoerder. - Bewindvoerder is verantwoordelijk voor het PGB - Meerdere bankrekeningen, indien vermogen meer dan €100.000 - Beheers- en beschikkingshandelingen boven de €1500 of groot risico, toestemming nodig.

Rekening en verantwoording:	- Jaarlijks - Geen richtlijnen	- Jaarlijks - Model en aandacht voor kwaliteitseisen, jaarrekening en accountantsverslag - Eens in de 5 jaar, aandacht voor proportionaliteit.	- Door beide partijen (kantonrechter en rechthebbende) te laten tekenen. - Eens in de 5 jaar, aandacht voor proportionaliteit.
Aansprakelijkheid:			
a. Schade	- Bewindvoerder aansprakelijk, indien het hem kan worden aangerekend	- Bewindvoerder aansprakelijk, indien het hem kan worden aangerekend	
b. Rechtshandeling	- Derdenbescherming	- Derdenbescherming	- Derdenbescherming
Einde van het bewind:			
a. Reden:	- Verloop van tijdsduur, dood, ondercuratelestelling of WSNP of faillietverklaring, ontslag van de bewindvoerder, geen noodzaak meer	- Verloop van tijdsduur, dood, ondercuratelestelling of WSNP of faillietverklaring, ontslag van de bewindvoerder, geen noodzaak meer	- Indien reden is overname door andere bewindvoerder moeten beide gehoord worden, daarnaast overname binnen 2 maanden
b. Wie?	- bewindvoerder, rechthebbende en het OM	- De bewindvoerder, rechthebbende, het OM, de rechthebbende zijn levensgezel, bloedverwanten tot de vierde graad, curator, mentor, voogd, het college van B&W.	

Bijlage 8 Schema AMvB, Kwaliteitseisen BPBI en NBBI

	AMvB	Kwaliteitseisen BPBI	Kwaliteitseisen NBBI
Eisen om lid te worden:	- Min. van 4 cliënten de bewindvoerder	- 5 cliënten de bewindvoerder/ inkomensbeheerder of de curator - Inleveren bescheiden (meer dan bij de NBBI) - Toelatingsaudit	- 5 cliënten de bewindvoerder - Inleveren bescheiden
Eisen voor het kantoor:	- Financieel gezond - boekhoudkundige administratie - Houden aan de Wbp - Op alle werkdagen bereikbaar zijn - Klachtenregeling	- Financieel gezond - Verzekeringen aanwezig (waardeopslag extra) - boekhoudkundige administratie - Houden aan de Wbp - 4 dagen per week, twee uur telefonisch bereikbaar zijn - Klachtenregeling - Geen zorginstelling (evenals wetswijziging BW)	- Financieel gezond - Verzekeringen aanwezig (ziekteverzuim extra) - boekhoudkundige administratie - Houden aan de Wbp - 4 dagen per week, twee uur telefonisch bereikbaar zijn - Klachtenregeling
Eisen m.b.t. werkwijze	- Intake en aanmelding, uitvoering, einde - Vastleggen afspraken - Actueel dossier	- Aanmelding, uitvoering en einde - Cliënt moet dagelijks saldo op kunnen vragen - Eens per maand overzicht van mutaties - Actueel dossier	- Aanmelding, uitvoering en einde (verslag aanmelding naar de rechtbank) - Cliënt moet dagelijks saldo op kunnen vragen - Eens per maand overzicht van mutaties - Actueel dossier

	- Afstemming taken - Tijdsige financiële verplichtingen voldoen - Check voor juistheid boedelbeschrijving en de uitvoering	- Afstemming taken - Inkomensondersteunende voorzieningen aanvragen - Wettelijke verplichtingen - Tijdsig financiële verplichtingen voldoen - Instanties op de hoogte houden - Registratiesysteem moet controlecheck bevatten	- Afstemming taken - Inkomensondersteunende voorzieningen aanvragen - Wettelijke verplichtingen - Tijdsig financiële verplichtingen voldoen - Instanties op de hoogte houden - Registratiesysteem moet voldoen om eisen
Eisen personeelsleden Scholingsverplichting	- VOG - geen extra voordeel ontvangen - Minimaal twee keer per maand contact - MBO niveau 4 en HBO, in geval van problematische schulden of verkwisting bijscholingscursus van min 8 uur - Levensstandaard cliënt voorop bij beslissingen - Zelfredzaamheid	- VOG - geheimhoudings- en onafhankelijkheidsverklaring - financieel gezondheidsverklaring - Contact cliënten op basis van gelijkwaardigheid - HBO-diploma en bijscholingscursus van min 8 uur	- VOG - geheimhoudings- en onafhankelijkheidsverklaring - financieel gezondheidsverklaring - Contact cliënten op basis van gelijkwaardigheid - HBO-diploma en bijscholingscursus van min 8 uur

	bevorderen		
Eisen m.b.t. cliënt		- Geen nieuwe schulden - Geen nieuwe/andere financiële verplichtingen aangaan - Openheid van financiële zaken	- Geen nieuwe schulden - Geen nieuwe/andere financiële verplichtingen aangaan - Openheid van financiële zaken
Kwaliteitscontrole	- Beoordelen van de jaarrekening - Rapport tekortkomingen	- Beoordelen van de jaarrekening - Rapport feitelijke bevindingen - Controle 10% van de dossiers max. 15 Dossiers - Mogelijkheid tot verbetering	- Beoordelen van de jaarrekening - Rapport feitelijke bevindingen - Controle 10% van de dossiers max. 30 dossiers
Einde van het bewind a. Bij overlijden rechthebbende		- Indien overdracht, binnen twee weken - Bewindvoerder rond zaak af in overleg met de notaris	- Indien overdracht, binnen twee weken - Bewindvoerder rond zaak af in overleg met de notaris